

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE

FAKULTA PRÍRODNÝCH VIED

KATEDRAGEOGRAFIE A REGIONÁLNEHO ROZVOJA

DIPLOMOVÁ PRÁCA

Nitra, 2010

Bc. Jozef Molnár

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE

FAKULTA PRÍRODNÝCH VIED

KATEDRAGEOGRAFIE A REGIONÁLNEHO ROZVOJA

REGIONÁLNY ROZVOJ MESTA MICHALOVCE

DIPLOMOVÁ PRÁCA

Študijný program: Geografia v regionálnom rozvoji

Školiace pracovisko: Katedra geografie a regionálneho rozvoja

Školiteľ: doc. PhDr. RNDr. Martin Boltížiar, PhD.

Nitra, 2010

Bc. Jozef Molnár

Pod'akovanie

Pri tejto príležitosti sa chcem pod'akovať hlavne svojmu školiteľovi doc. PhDr. RNDr. Martinovi Boltžiarovi, PhD. za odbornú pomoc, cenné rady a za usmernenie pri tvorbe a spracovaní danej témy diplomovej práce. Potom sa chcem touto cestou pod'akovať aj všetkým nemenovaným, ktorý mi takisto svojimi poznatkami a ochotou viac či menej pomohli pri tvorbe diplomovej práce.

Čestné prehlásenie

Čestne prehlasujem, že diplomovú prácu na tému Regionálny rozvoj mesta Michalovce som vypracoval samostatne s použitím literatúry, internetových a ostatných zdrojov, ktoré sú uvedené v kapitole zoznam použitej literatúry a ich použitie v texte v plnom rozsahu citujem.

Túto skutočnosť potvrdzujem vlastnoručným podpisom.

V Nitre, 27.5.2010

Podpis.....

ABSTRAKT

MOLNÁR, Jozef: Regionálny rozvoj mesta Michalovce. [Diplomová práca]. Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Fakulta prírodných vied. Školiteľ: doc. PhDr. RNDr. Martin Boltížiar, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Magister. Nitra : FPV, 2010. 98 s.

Práca ponúka charakteristiku regionálneho rozvoja mesta Michalovce. Objektom skúmania boli čiastkové disciplíny geografie a regionálneho rozvoja. Naším hlavným cieľom bolo oboznámiť čitateľa so sledovaným územím, a stavom a možnosťami rozvoja. V práci sme analyzovali fyzickogeografické, humánogeografické a environmentálne pomery, ale zameriavali sme sa aj na ciele a princípy rozvoja mesta. Zo zistených údajov sme vypracovali dotazník o životnej úrovni mesta Michalovce. Vo fyzickogeografickej charakteristike sme sa zaoberali litogeografiou, morfogeografiou, hydrogeografiou, klímogeografiou, pedogeografiou a biogeografiou. V humánogeografickej charakteristike sme opisovali historický vývoj, obyvateľstvo a hospodárstvo. Problémami znečistenia vody, pôdy a ovzdušia na území mesta sme sa zaoberali v environmentálnej charakteristike. V časti regionálny rozvoj sme sa zaoberali SWOT analýzou a hlavnými cieľmi a princípmi rozvoja mesta. Celú prácu dopĺňajú tabuľky, grafy, mapové výstupy a dotazník.

Dúfame, že sa nám touto prácou podarilo vytvoriť kvalitný materiál prospešný pre laikov, odborníkov a obyvateľov mesta Michalovce.

Kľúčové slová: Mesto Michalovce, Humánogeografická charakteristika. Fyzickogeografická charakteristika, Regionálny rozvoj, SWOT analýza, Rozpočet mesta, Dotazník o životnej úrovni mesta.

ABSTRACT

Molnár, Joseph Regional Development of the town Michalovce. [Thesis]. Constantine the Philosopher University in Nitra. Faculty of Natural Sciences. Supervisor: Assoc. PhDr. RNDr. Boltížiar Martin, PhD. Degree qualifications: Master. Nitra: FPV; 2010th 98p.

This work has the characteristics of the town of regional development. The object of the investigation were sub-discipline of geography and regional development. Our main objective was to acquaint the reader with a reference area, and the status and development opportunities. In this work we analyzed the physical geographical, Human geographical and environmental conditions, but we also focus on the objectives and principles of urban development. The observed data we developed a questionnaire on living town Michalovce. The physical geographical characteristics we looked into geography, geography morph, hydrogeography, climategeography, pedogeography and biogeography. The Human geographical characteristics, we describe the historical development, population and economy. Problems of water, soil and air in the city we looked at the environmental characteristics. In the regional development we have discussed the SWOT analysis and the objectives and principles of urban development. All work as tables, graphs, charts and outcomes questionnaire. We hope that this work, we have managed to create quality material useful for laymen, professionals and residents of the town of.

Key words: town of Michalovce, Human geographical characteristics. Physical geographical characteristics, the Regional Development SWOT analysis, the city budget, questionnaire on the living standards of the city.

OBSAH	
0 ÚVOD	8
1 POUŽITÁ LITERATÚRA	9
2 METODIKA PRÁCE	10
3 VYMEDZENIE ÚZEMIA	11
4 FYZICKOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA	12
4.1 LITOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA.....	12
4.1.1 Geologické celky	12
4.1.2 Geologický vývoj.....	12
4.1.3 Geologická stavba.....	14
4.2 MORFOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA.....	14
4.2.1 Geomorfologické členenie	14
4.2.2 Geomorfologický vývoj	15
4.2.3 Morfometrická a morfoštruktúrna charakteristika	16
4.3 KLIMAGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA.....	17
4.3.1 Klimatické oblasti	17
4.3.2 Teplota vzduchu.....	17
4.3.3 Zrážky	18
4.4 HYDROGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA.....	19
4.4.1 Povrchové vody	19
4.4.2 Podzemné vody	20
4.5 PEDOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA	21
4.5.1 Pôdne druhy	21
4.5.2 Pôdne typy	21
4.6 BIOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA.....	23
4.6.1 Fytogeografické pomery	23
4.6.2 Zoogeografické pomery	25
4.7 OCHRANA PRÍRODY A KRAJINY	25
4.7.1 Veľkoplošné chránené územia.....	26
4.7.2 Maloplošné chránené územia.....	26
5 HUMÁNNOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA	27
5.1 VÝVOJ A OSÍDLLENIE ÚZEMIA.....	27

5.1.1 Historický vývoj mesta	27
5.2 OBYVATEĽSTVO	30
5.2.1 Vývoj počtu obyvateľov	30
5.2.2 Dynamika obyvateľstva	32
5.2.3 Štruktúra obyvateľstva	36
5.3 HOSPODÁRSKE POMERY	45
5.3.1 Výrobná sféra	45
5.3.2 Nevýrobná sféra	49
6 ENVIROMENTÁLNE POMERY	58
7 REGIONÁLNY ROZVOJ	60
7.1 Základne pojmy	60
7.2 SWOT analýza	61
7.3 Prioritné problémy v rozvoji mesta Michalovce a ich hlavné príčiny:	66
7.4 Percepčia regionálneho rozvoja obyvateľmi mesta Michalovce	68
7.5 Zhodnotenie aktivít mesta Michalovce v rokoch 2006-2009	75
7.6 Rozpočet mesta Michalovce	82
7.7 Plánované projekty v meste Michalovce	85
7.8 Vízia mesta Michalovce	86
7.8.1 Ciele a opatrenie rozvoja mesta Michalovce	87
8 ZÁVER	94
9 ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	96
10 ZOZNAM PRÍLOH	98

0 ÚVOD

Táto diplomová práca bude orientovaná na pomerne malé územie mesta Michalovce. Budeme sa zaoberať fyzickogeografickou, humánogeografickou charakteristikou územia a regionálnym rozvojom mesta Michalovce.

Vo fyzickogeografickej časti charakterizujeme geologické celky nachádzajúce sa na území mesta, popíšeme geologický vývoj, geologickú stavbu a morfogeografickú charakteristiku sledovaného územia. V klimatogeografickej časti sa budeme venovať klimatickým oblastiam, teplote vzduchu a zrážkam. Ďalšia kapitola bude venovaná povrchovým a podzemným vodám nachádzajúcim sa na území mesta, pôdnym druhom a pôdnym typom. Ďalej charakterizujeme fyto geografické a zoografické pomery a v poslednej kapitole fyzickogeografickej charakteristiky sa budeme venovať ochrane prírody a krajiny.

V humánogeografickej charakteristike sa budeme venovať vývoju a osídleniu mesta Michalovce, kde popíšeme historický vývoj územia a morfogenetický vývoj mesta. V podkapitole o obyvateľstve sa zameriame na charakterizovanie vývoju počtu obyvateľov v meste od roku 1869 až po súčasnosť, dynamike a štruktúre obyvateľstva v meste a na nezamestnanosť. V hospodárskych pomeroch popíšeme výrobnú a nevýrobnú sféru. V environmentálnych pomeroch sa budeme zaoberať stavom ovzdušia, čistotou, kvalitou vôd a taktiež odpadmi.

Regionálny rozvoj bude zameraný na SWOT analýzu mesta Michalovce, prioritné problémy v rozvoji mesta a percepciu regionálneho rozvoja. Ďalej zhodnotíme aktivity mesta v rokoch 2006 a 2009, analyzujeme rozpočet mesta a plánované projekty a zameriame sa na ciele a opatrenia rozvoja mesta Michalovce.

V tejto práci sa budeme snažiť čo najviac priblížiť všeobecnú geografickú charakteristiku sledovaného územia. Materiál by mohol slúžiť ako zdroj informácií pre obyvateľov mesta, či ako pomôcka pri štúdiu geografických charakteristík územia východného Slovenska. Pokúsime sa poukázať na silné stránky mesta, no predovšetkým navrhnuť riešenia nedostatkov územia. Získané údaje by sme chceli spracovať na úrovni, ktorá spĺňa požiadavky čitateľa.

1 POUŽITÁ LITERATÚRA

Základom pri tvorbe komplexnej geografickej charakteristike mesta Michalovce bolo zhromaždenie literatúry a jej následná analýza. Veľa informácií o fyzickej geografii sme čerpali z monografie od Lukniša (1972) „Slovensko- Príroda 2.“ Ako podklad pre tvorbu máp a zároveň aj textu nám poslúžili „Atlas Slovenskej socialistickej republiky od „Mazúra a.i“ (1980), a Atlas krajiny SR, (2002) vydaný MŽP SR a SAŽP. Publikácie od Vassa a. i. (1988) „Regionálne geologické členenie Západných Karpát a sev. výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR“ a Baňackého (1988) „Vysvetlivky ku geologickej mape severne časti Východoslovenskej nížiny“ a samotná „Geologická mapa severnej časti Východoslovenskej nížiny“ nám poslúžili pri charakteristike litogeografických a morfogeografických pomerov sledovaného územia. Pri opisovaní vegetácie nám pomohla publikácia od Michalka (1980), Potenciálna prirodzená vegetácia. Zaujímavým zdrojom bola aj publikácia od Bohuš, P., (1994) -Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Michalovce. Nosnými publikáciami pri spracovaní humánno-geografickej časti práce nám boli od Mládka (1992) „Základy geografie obyvateľstva“, Vízdal (1971) „Michalovce a okolie“ a „Archeologické dedičstvo Zemplína od Bereša“ (1997). Najprínosnejšou literatúrou pri tvorbe celej práce bola publikácia od Sekelu a Jágra (2007), Dejiny Michaloviec. Údaje v kapitole Regionálny rozvoj sme čerpali z Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Michalovce (2005), internetovej stránky mesta Michalovce www.michalovce.sk a interných materiálov získaných priamo na mestskom úrade.

Informácie sme čerpali aj z Urbanistickej štúdie mesta Michalovce(2007), Marketingovej stratégie rozvoja cestovného ruchu (2006) a Územného plánu mesta Michalovce(2007). Veľa informácií sme získali aj z Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Michalovce(2005) a pri tvorbe grafov z interných materiálov ŠÚSR, interných materiálov MS Milhostov, Slovenskej akadémie životného prostredia a UPSVaR v Michalovciach.

2 METODIKA PRÁCE

Pri písaní diplomovej práce sme postupovali tak, aby sme dodržali formu a osnovu práce. Prvým krokom bolo pochopenie témy. Ďalším krokom bol zber a zhromažďovanie potrebného študijného materiálu z knižníc, odborných inštitúcií a v neposlednom rade aj internetu. Pri spracovaní materiálov boli použité viaceré metódy.

Metóda vysvetľujúceho opisu tvorí základ geografického poznávania a spočíva v nahromadení informácií, ktoré vysvetľujú dané skutočnosti. V tejto metóde sme citovali, preberali myšlienky daných autorov. Túto metódu sme použili vo všetkých kapitolách našej práce.

Historicko-geografická metóda umožňuje chápať zmeny v krajine, vývoji jej jednotlivých prvkov i vývoj krajiny ako celku. Túto metódu sme použili pri písaní fyzickogeografickej kapitoly a v jej podkapitolách o litogeografii alebo morfogeografii.

Systémová metóda spočíva v prístupe študovaného problému ako systému a postupnosti prác pri komplexnom výskume. Systémovú metódu sme použili v časti práce, kde je poukázané na fakt, že fauna a flóra tvoria celok a fungujú ako jeden systém.

Štatistické a matematické metódy sme použili na spracovanie štatistických údajov, v našom prípade to boli tabuľky a grafy. Tieto štatistické údaje sme hromadili hlavne z interných materiálov.

Kartografickú metódu sme využili pri tvorbe mapových výstupov, ktoré sa nachádzajú v prílohách. Umožňuje rozloženie študovaných javov, ich dynamiku a vývoj.

Ďalej sme použili metódu terénneho prieskumu, ktorá nám bola nápomocná pri hromadení interných materiálov, pri skúmaní reálnej vegetácie, ale hlavne pri informáciách v dotazníku.

V časti o regionálnom rozvoji mesta Michalovce, konkrétne SWOT analýze sme využívali analytickú metódu, kde sme nahromadené informácie vyhotovili do dotazníka a pomocou analýzy ľudskej mienky sme získali potrebné údaje pre vytvorenie kapitoly o cieľoch a prioritách regionálneho rozvoja mesta Michalovce.

Zhromaždený materiál sme po analýzach, selektovaní sme spojili do písomnej podoby, rozdelili na kapitoly, podkapitoly a odseky.

3 VYMEDZENIE ÚZEMIA

Súradnice stredu mesta Michalovce 48° 44' s. š. a 21° 54' v. d.

Mesto Michalovce a jeho bezprostredné okolie je zo západu ohraničené Slanskými vrchmi. Na severe ho lemuje beskydské predhorie a Vihorlatské vrchy. Svojou polohou spadá do niekoľkých geomorfologických jednotiek. Samotné mesto leží v riečnej nive Laborca. Pre Laboreckú nivu je charakteristická široká plocha poriečnej nivy a rovina.

Územím mesta preteká rieka Laborec. V blízkosti mesta Michalovce sa nachádza umelo vybudovaná vodná nádrž Zemplínska Šírava, ktorá slúži na rekreáciu ale hlavne ako nádrž na regulovanie vodnej hladiny rieky Laborec.

Z administratívneho členenia sa mesto Michalovce nachádza na Východnom Slovensku. Mesto je súčasťou Košického kraja a okresu Michalovce. Na východe susedí s obcami Čečehov a Zalužice, na severe s obcami Vinné a obcou Petrovce nad Laborcom, na západe s obcami Lesné, Suché a obcou Moravany a na juhu s obcami Trhovište, Lastomír, Krásnovce a obcou Zemplínska Široká.

Mesto Michalovce má celkovú rozlohu 52,51 km² a žije tu 39 539 obyvateľov (k 31.12.2008). Charakteristickou dominantou mesta je vyvýšenina Hrádok a rozsiahlejší lesopark Biela hora. Priame dopravné prepojenie má mesto so všetkými obcami v okrese.

Michalovce sú jednou z významných dopravných tepien smerom na Ukrajinu. Mestom prechádza cesta 1. triedy v smere Košice – Užhorod. Michalovcami prechádza železničná trať tretej kategórie.

4 FYZICKOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA

4.1 LITOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA

4.1.1 Geologické celky

Územie mesta Michalovce patrí do Vnútrohorskej panvy a kotliny, geologického celku Východoslovenská panva, ktorá je súčasťou rozsiahlej transkarpatskej panvy vnútrohorského typu. Na západe susedí so Šarišským paleogénom, Čiernou horou, Spišsko-gemerským rudohorím a Slovenským krasom. Na severe s chmeľovsko-beňatickým paleogénom, Humenskými vrchmi, vulkanitmi Vihorlatských vrchov. Od mukačevskej panvy na východe ju oddeľuje pochovaná seredňanská hrasť už na území Ukrajiny. Na juhu panva hraničí s potinskou nížinou v Maďarsku.

Michalovce sú súčasťou len Trebišovskej (čiastkovej) panvy, ktorá sa takmer úplne kryje s geomorfologickou jednotkou Východoslovenská nížina. Trebišovská panva predstavuje vnútrohorskú molasovú panvu s maximálnymi hrúbkami výplne (6 000 - 8 000 m) Výplň tvoria prevažne morské a branické miocénne sedimenty a vulkanity (Vass, 1988).

4.1.2 Geologický vývoj

V prvohorách predstavuje najstaršie vývojové štádium na území mesta Michalovce Kryštalínium zemplínika. Jeho vznik sa datuje do obdobia vrchného karbónu. Prebiehalo tu usadzovanie pevninských sedimentov prevažne v zníženinách a to najmä pieskovcov, bridlíc a drobov. Bohaté rastlinstvo poskytovalo výhodné podmienky na vznik uhoľných slojov. V ďalšom období pokračoval vývoj územia zvrásnením a progresívnou regionálnou metamorfózou.

Na začiatku triasu v druhohorách toto územie zalialo plytké more Tethys s množstvom slaných lagún. V triase, jure a spodnej kriede sa na jeho dne usadzovali karbonátové horniny najmä vápence, dolomity a sliene. More začalo koncom strednej kriedy ustupovať a sedimentárne súbory boli spolu s podložím na začiatku vrchnej kriedy zvrásnené dôsledkom Alpínsko – horotvorného vrásnenia (Lukniš a i. 1972).

V treťohorách na začiatku egenburgu vznikla Východoslovenská vnútrohorská molasova. Morská transgresia prenikla pravdepodobne od západu cez vnútro karpatskú oblasť, kde sú teraz iba relikty spodného miocénu. Pôvodný plošný rozsah egenburgu v panve nepoznáme. Sedimentácia prebiehala v podmienkach normálneho mora prevažne

v sublitorálnom prostredí. Počas egenburgu došlo k prvým prejavom vulkanizmu. Na jeho konci vo východoslovenskom priestore subsidencia ustala. Tangenciálne tlaky vyvolali výzdvih územia a prechodný zánik vnútrohorskej panvy. Začiatkom karpatu tangenciálne tlaky ustúpili a opäť ich vystriedalo rozťahovanie. Režim subsidujúcej vnútrohorskej panvy bol obnovený. More transgredovalo od západu. Sedimentácia prebiehala v spočiatku v podmienkach normálneho mora no neskôr sa kvôli obmedzeniu komunikácie s otvoreným morom panva premenila na sústavu slaných jazier, kde prebiehala evaporitická sedimentácia. Neskôr bol obnovený normálny morský režim. Počas badénu ožil vulkanizmus. Bol to opäť kyslí a explozívny vulkanizmus ktorého produktom sú masy tufov a kyslé extruzívne telesá. Koncom dochádzalo k regresii mora. Pred i počas badénu sa pretváral štruktúrny plán panvy. Začiatkom Sarmatu vplyvom oživenia poklesov vo východoslovenskej panve dochádza k transgresii braktického mora do centrálnej a juhovýchodnej časti panvy. V severnej časti panvy prebiehal riečno-jazerný vývoj. Sedimenty panónu vznikali v sladkovodnom jazernom prostredí.

V štvrtohorách sa začínali tvoriť depresie, prepadliny, hraste a elevačné štruktúry. Vplyvom zvetrávania vulkanických hornín v okrajových vrchoch dochádzalo k tvorbe mohutných soliflukčných úlomkovito-balvanovitých pokrývov, ktoré neskôr proluviálne procesy vyniesli do mohutných kužeľov a v podvihorlatsku do vznikajúcej prepadliny. V tomto čase michalovsko-sliepkovskú depresiú a subsidenčné priestory hlavných tokov vyplňali fluviálne piesčité štrky a na jej severnom okraji sa formovala zbudská terasa. V rise do vývoja nížiny zasiahla zasiahla eolická činnosť. Veterné búrky vyvievali piesčité a prachovité substancie z riečnych akumulácií do sprašových pokrývov a piesčitých dún, čo vyvolalo tvorbu sprašovitých hĺn. Interglaciálne obdobie sa vyznačovalo ďalším zahlinením, vývojom hlinitých, miestami organických vrstiev a mohutným pedokomplexom. Würmský glaciál sa opäť vyznačoval nástupom fluviálnej, eolickej, eolicko-deluviálnej a proluviálnej sedimentácie a tvorbou svahovín. Celý vývoj bol prerušený teplými výkyvmi a dochádzalo k tvorbe hnedozemí a ilimerizovaných hnedozemí. Veľké záplavy v tomto období zmenili celú oblasť na močiare a bariny zanášané povodňovými kalmi, preplavenými sprašovými a svahovými sedimentmi. V šíravskej štruktúre dochádzalo k tvorbe rašielín. V boreáli nastalo definitívne oteplenie, v poriečnych nivách a rovinách sa ukladali preplavené spraše a ich deriváty a tvorba svahovín pokračovala. V staršom atlantiku nastúpilo vlhšie a teplejšie klimatické obdobie (Vaškovská, 1982). V mladom holocéne pokračoval vývoj svahovín, dochádzalo k

zaplňaniu vrchných častí poriečnych nív, rovín a depresií piesčitými a hlinitými sedimentmi, na ktorých vznikali prevažne hnedozemné pôdne typy. V subatlantiku nastalo zvlhčenie a zvýšenie zrážok, sedimentovali prevažne jemnopiesčité hliny a jemnozrnné piesky. Z obdobia subatlantiku a subrecentu sa v holocénnych sedimentoch zachovali pamiatky z doby bronzovej a železnej, ktoré poukazujú na intenzívnejší zásah človeka do vtedajšej krajiny (Baňacký, 1988).

4.1.3 Geologická stavba

Kvartér je na území zastúpený holocénom a pleistocénom. V centrálnej časti mesta Michalovce sa nachádzajú fluvialne sedimenty – hliny, ktoré vznikali v skorom období holocénu. V západnej časti, v južnej časti a na hranici nížiny a pahorkatiny sa nachádzajú fluvialne sedimenty – prevažne hliny, ktoré spolu s antropogénnymi sedimentmi – zvyškami mohýl a návažiek vyskytujúcich sa v malom množstve na severe mesta a s fluvialnymi sedimentmi resedimentovaných piesočných štrkov, vyskytujúcich sa v severnej časti ktoré lemujú koryto rieky Laborec patria do neskoršieho holocénu. Pleistocén tvoria fluvialne sedimenty piesčité štrky a piesčité štrky s pokryvom deluviálnych hĺn, deluviálne sedimenty – prevažne hliny a tiež hlinito – kamenité deluviálne sedimenty a eolicko-deluviálne sedimenty, hlavne nevápnité sprašové hliny. V terciéri je zastúpený Miocén v ktorom vzniká senianske súvrstvie a ryolity.

4.2 MORFOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA

4.2.1 Geomorfologické členenie

Všetky povrchové celky na území Slovenska spadajú pod Alpsko- Himalájsku sústavu. Tá sa ďalej delí na dve podsústavy, Karpaty a Panónsku panvu. Jedna z týchto podsústav zasahuje na územie mesta Michalovce. Územie mesta Michalovce patrí do Alpsko- himalajskej sústavy, podsústavy panónskej panvy, provincie Východopanónskej panvy, subprovincie Veľkej dunajskej kotliny, oblasti Východoslovenskej nížiny, celku Východoslovenskej roviny, podcelku Laboreckej roviny a Východoslovenskej pahorkatiny a podcelkov Laboreckej nivy, Podvihorlatskej pahorkatiny a Zálužickej pahorkatiny (tab. č. 1).

Tab. č.1: Geomorfologické členenie mesta Michalovce

Sústava	Podsústava	Provincia	Subprovincia	Oblasť	Celok	Podcelok
Alpsko - Himalájska	Panónska panva	Východopanónska panva	Veľká Dunajská kotlina	Východoslovenská nížina	Východoslovenská rovina	Laborecká rovina
					Východoslovenská Pahorkatina	Laborecká niva
						Podvihorlatská pahorkatina
						Zálužická pahorkatina

Zdroj Mazúr, Lukniš, 1986

4.2.2 Geomorfologický vývoj

Východoslovenská nížina, ktorej súčasťou je i Laborecká rovina, teda aj územie Michaloviec, vznikla nerovnomernými tektonickými poklesmi zemskej kôry vo vnútri karpatského oblúka v priebehu neogénu a kvartéru. Poklesové pohyby podmienili i prevahu akumuláčnych procesov a tým plochý nížinný reliéf. Geneticky predstavuje severnejšiu časť rozsiahlejšej intrakarpatskej tektonickej depresie Východoslovenskej panvy. Širšie záujmové územie z tektonického hľadiska predstavuje štruktúru, ktorá má v celej histórii svojho vývoja poklesovú tendenciu. Poklesy však prebiehali nerovnomerne, následkom čoho je územie sústavou zlomov rozlamané na samostatné bloky – kryhy. Pohybom týchto krých vzniká nerovnomerný tlak v intenzite ako aj v čase a priestore. Dôsledkom toho je diferenciácia územia, na relatívne stabilnejšie kryhy a kryhy s výraznou poklesovou tendenciou. Pohyb týchto krých je nerovnomerný tak v intenzite ako aj v čase a priestore. Dôsledkom toho je diferenciácia územia, na relatívne stabilnejšie kryhy a kryhy s výraznou poklesovou tendenciou. Odrazom tejto diferenciácie je rozčlenenie územia na vyššie položené územia s reliéfom pahorkatín a tabúl a na územia intenzívne poklesávajúce, tvoriace nízko položené roviny. Reliéf sledovaného územia Michalovce je po geomorfologickej stránke takmer úplne rovinatý, plochý s nepatrnými deniveláciami, či

už konvexného alebo konkávneho charakteru. Osou celého územia je rieka Laborec a celý povrch je v podstate produktom jeho modelácie v najmladších obdobiach holocénu s pokračovaním až do súčasnosti do obdobia výstavby ochranných hrádzí. Povrch územia je nepatrne ulomený k juhu s veľmi nízkou hodnotou sklonu do 1-2°. V priečnom profile sa nám javí ako mierne zvlnená rovina so striedaním depresných úsekov a v smere S-J pretiahlych mierne vyvýšených plošín. Vyvýšené plošiny predstavujú najmladšie agradačné valy Laborca, vytvorené v nedávnej minulosti pred vybudovaním ochranných hrádzí. Najrozsiahlejšia je plošina – agradačný val, v strede ktorého tečie Laborec. Charakteristickým je plochý mierne vypuklý povrch, miestami so zachovalými zvyškami mŕtvych ramien. Medzi týmito mierne vyvýšenými formami reliéfu sú v rovnakom smere S-J pretiahle depresie. Najzápadnejšia je v priestore riečnej nivy toku Duša s výškami okolo 105 – 106 m n.m. Charakteristickým pre reliéf týchto depresí je plochý povrch popretkávaný mŕtvymi ramenami, sieťou odvodňovacích kanálov a zamokrenými zníženinami. Typickým pre depresie je okrem vyššie uvedeného najmä vysoká hladina podzemnej vody a trvalejšie zamokrenie počas celého roka (Baňacký, 1988, PHSR, 2005).

4.2.3 Morfometrická a morfoštruktúrna charakteristika

Územie mesta Michalovce rozdeľujeme do oblastí Východoslovenskej roviny a Východoslovenskej pahorkatiny. Východoslovenská rovina (ako krajinný celok Východoslovenskej nížiny) tvorí prevažnú časť územia mesta. Má rovinný, nepatrne zvlnený reliéf s amplitúdou do 30m. V mladoholocéne bola na sledovanom území formovaná hlavne riekou Laborec. Východoslovenská rovina je polyfermačná akumulčná rovina. V malej časti zasahuje na územie mesta aj Východoslovenská pahorkatina. Pozdĺž rieky Laborec má na území prevažne rovinný reliéf. Východoslovenská pahorkatina morfológicky predstavuje mierne zvlnenú pahorkatinu so širokými plochými chrbtami, oddelenými plytkými úvalovými dolinami. V hojnej miere sa tu prejavujú zlomové štruktúry.

Nadmorská výška na území mesta Michalovce je 114 m.n.m. Najvyšší bod územia sa nachádza v zalesnenej vyvýšenine Hrádok v severnej časti a dosahuje nadmorskú výšku 163 m n.m. Najnižší bod mesta sa nachádza na juhozápade katastra a dosahuje nadmorskú výšku 102 m n.m. Výškový rozdiel medzi najvyšším a najnižším miestom na území je 61 m.

4.3 KLIMAGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA

4.3.1 Klimatické oblasti

Podľa Končeka (1980) patrí mesto Michalovce do teplej oblasti s počtom *letných dní* (t.j. dní s teplotou vzduchu 25 °C a vyššou) v roku nad 50 (v rozmedzí od 60 do 70); do *podoblasti mierne suchej* ($I_z = -20$ až 0) a *mierne vlhkej* ($I_z = 0$ až 60), do okrsku teplého, mierne suchého s chladnou zimou a teplého, mierne suchého s chladnou zimou. Priemerná teplota v júli sa pohybuje od 20 do 21 °C, maximá dosahujú až do 35 °C. Priemerná hodnota v januári sa pohybuje medzi -3 až -4 °C, minimá dosahujú -18 až -20 °C. Priemerné množstvo zrážok dosahuje hodnotu 600 až 700 mm, pričom v studenom polroku sa ich množstvo pohybuje medzi 200 až 300 mm a v teplom polroku medzi 300 až 400 mm. Samotná poloha Východoslovenskej nížiny podmieňuje niektoré špecifické zvláštnosti územia. Kontinentálnejší charakter klímy na území mesta Michalovce spôsobuje oneskorený nástup fenologických javov v porovnaní napr. s Podunajskou nížinou (Interné materiály MsÚ Michalovce, 2009).

4.3.2 Teplota vzduchu

Teplota vzduchu je hlavným z určujúcich činiteľov pre celkový ráz krajiny, preto sa vyhodnocuje v každom klimatickom popise. Teplotné pomery miesta ovplyvňuje v prvom rade zemepisná poloha, t.j. zemepisná šírka určujúca insoláciu, potom nadmorská výška a napokon orografické pomery (Lukniš, 1972).

Tabuľka č.2 Priemerné mesačné teploty vzduchu v meste za roky 2000 až 2008

Rok / mesiac	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2000	-3,1	0,7	4,4	13,75	17,2	19,1	18,9	20,96	13,56	11,6	6,62	1,8
2001	0,3	1,3	6,2	10,3	16,7	17,2	21,2	21,5	14	12,6	2,9	-4,6
2002	-2,3	3,3	6,4	10,9	18,3	19,7	23,2	21,6	14,8	8,7	6,1	-2,6
2003	-2,4	-3,6	3,3	9,9	18,8	20,7	21,5	22	15,1	7,4	6,5	-0,3
2004	-3,2	-0,6	5,1	11,3	15,9	18,5	20,4	19,8	14,4	11	4,7	-0,6
2005	-1,6	-3,4	2,3	11	15,5	18,1	20,5	19,2	15,1	10	3,1	-0,5
2006	-1,3	-2,7	3,2	11,2	17,8	18,9	20,8	21,5	14,9	10,6	5,7	-0,9
2007	-1,9	1,2	2,9	10,7	16,9	19,6	21,2	20,7	13,8	10,4	4,9	-2,3
2008	-2,1	-0,7	5,5	10,1	18,1	19,9	22,1	19,9	14,2	7,9	5,2	-3,1

Zdroj: SHMÚ, MS Milhostov, 2010

Tabuľka č. 1. nám poukazuje na priemerné mesačné teploty v meste Michalovce. Za sledované roky boli najnižšie teploty v januári v roku 2004 a to $-3,2\text{ }^{\circ}\text{C}$, mesiac február bol najchladnejší v roku 2003, kde sa jeho priemerná teplota pohybovala okolo $-3,7\text{ }^{\circ}\text{C}$. Maximálna priemerná mesačná teplota bola nameraná v roku 2002 v mesiaci júl a to $23,2\text{ }^{\circ}\text{C}$. Najteplejší rok v sledovanom období bol rok 2002, kde priemerná ročná teplota dosahovala $10,68\text{ }^{\circ}\text{C}$. K najchladnejším rokom sa radí rok 2005. V tomto roku dosiahla priemerná ročná teplota len $9,16\text{ }^{\circ}\text{C}$. Medzi najchladnejšie mesiace v sledovanom období v rozmedzí rokov 2000 - 2008 patria december, január a február. V týchto mesiacoch sa teploty pohybujú pod bodom mrazu a majú záporné hodnoty. Medzi najteplejšie mesiace radíme máj, jún, júl a august kde sa teploty pohybujú v rozmedzí okolo $16\text{ }^{\circ}\text{C}$ až $24\text{ }^{\circ}\text{C}$.

Maximálna teplota nameraná v meste Michalovce za sledované obdobie bola v júli roku 2002 a to $37,9\text{ }^{\circ}\text{C}$ naopak najmenej stupňov bolo v januári 2001 a to $-22,3\text{ }^{\circ}\text{C}$.

4.3.3 Zrážky

Atmosférické zrážky majú popri teplote rozhodujúci význam, ako ukazovateľ podnebia. Pod atmosférickými zrážkami rozumieme vodu, ktorá padá z oblakov v tuhom, alebo tekutom stave, ale aj produkty kondenzácie vodnej pary, tvoriace sa na zemskom povrchu (Lukniš, 1972).

Tabuľka č.3: Priemerné mesačné zrážky v meste Michalovce za roky 2000 až 2005 a rok 2008

Rok/mesiac	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2000	14	26,1	50,5	35,5	33,7	65,7	171,5	13,8	99,7	11,3	37,8	51,7
2001	53	12,8	84,5	55,7	32,3	78,4	103,5	40,1	77,3	22,6	53,4	13,3
2002	17,5	20,6	24,4	20,7	99,2	52,6	49,1	86,6	60,8	100,1	34,6	31,6
2003	31,9	14,2	7,8	25,5	58	44,2	54	35,1	84,3	83	32,5	36,8
2004	42,6	70,9	30,7	34,7	71,1	67,6	187,8	80,4	56,7	51,6	48	22,4
2005	15	42,4	6,8	64,7	104,6	61,8	52,3	159	41,9	17,1	13,1	56,6
2008	18,6	25,7	13,8	42,7	74,3	51,5	76,9	107,7	69,3	19,5	32,1	47,9

Zdroj: SHMÚ, MS Milhostov, 2009

Z tabuľky č. 3 sa dozvedáme o priemerných mesačných zrážkach v meste Michalovce. Celkovo za roky 2000 až 2005 a rok 2008 patria mesiace máj, jún, júl, august a september

k mesiacom s najvyšším počtom priemerných mesačných zrážok. Najviac zrážok bolo zaznamenaný v júli roku 2004 kde sa hodnota pohybovala okolo 187 mm. Najnižšie priemerné mesačné zrážky boli celkovo za sledované roky v mesiacoch február, marec, október a november. Najmenej zrážok padlo v marci 2005 a to iba 6,8 mm. Z hľadiska rokov patrí rok 2004 k rokom s najvyšším počtom priemerných mesačných zrážok, kde priemer za mesiace január až december dosahuje hodnotu 63,7 mm. Najmenej zrážok bolo zaznamenaných v roku 2003 a to konkrétne 42,27 mm. Z hľadiska ročného chodu zrážok sú na Slovensku zrážky kontinentálneho typu - prevaha zrážok v letnom polroku nad zrážkami v zimnom polroku.

4.4 HYDROGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA

Územím mesta Michalovce preteká rieka Laborec, ktorá patrí do povodia Bodrogu a do úmoria Čierneho mora. Laborec pramení v Nízkyh Beskydách v nadmorskej výške 682 m n.m. a je dlhý 129 km. Priberá prevažne ľavostranné, dosť rozvinuté prítoky Výravu, Udavu a Cirochu, s ktorými nad Humenným spolu vytvárajú vejár tokov. Ďalej rieka obteká pohorie Vihorlat a prechádza do nížiny, kde zmierňuje svoj sklon. Po dlhšom bezprítokovom úseku sa zlieva s veľkým ľavostranným prítokom Uhom, ktorého väčšia časť povodia sa nachádza v Zakarpatskej Ukrajine (1 613 km², čo je 61 %). Plocha povodia Laborca je 4 522,5 km², pričom na ľavostranné povodie pripadá 4 076,7 km² a na pravostranné 445,8 km². Je to podmienené morfológiou povodia a tým, že prijíma väčší ľavostranný prítok Uh, ktorý svojou plochou podstatne zväčšuje ľavostranné povodie. Ďalej aj tým, že na pravej strane Laborca si vytvoril koryto skoro rovnobežne tečúci tok Ondava.

4.4.1 Povrchove vody

Najvýznamnejším vodným tokom oblasti je rieka Laborec, ktorá po spojení s Cirochou nad Humenným zberá vody celej flyšovej oblasti na východ od línie Čertižné – Radvaň n/L. – Kochanovce a taktiež zo severných svahov Vihorlatu. Laborec patrí skôr k riekam podhorského typu, aj keď na dolnom toku (poniže Michaloviec až po sútok s Latoricou) má charakter nížinnej rieky. Prítok Laborca bol ovplyvnený výstavbou vodných nádrží Zemplínska Šírava v r. 1964 (Laborec napája Šíravu prostredníctvom derivačného kanálu Petrovce n./L/ - Vinné) a Starina (zníženie prítoku Cirochy zachytením

snehových vôd priehradou Starina v jarých mesiacoch) v r. 1987. Pri vyšších stupňoch povodňového stavu na Šírave, Laborec slúži aj na zníženie jej hladiny prostredníctvom dnového výpustu pri Zalužiciach.

Priemerná hodnota prietoku Laborca je 54,5 m³.

V meste Michalovce sa nenachádzajú žiadne stojaté vody. V okrese sú tieto stojaté vody – Morské oko a Zemplínska šírava.

4.4.2 Podzemné vody

Prírodné zdroje podzemných vôd sa nachádzajú v Michalovsko - sliepkovskej kvartérnej depresii o mocnosti do 30 m, vo východnej časti až 60 - 70 m. V povodí Laborca, v okolí Michaloviec majú štrkové náplavy šírku až 13 km. Sú prikryté vrstvou hlín, ktoré sú pri Michalovciach mocné až 10 m. V ich podloží sú pozdišovské štrky, ktoré tvoria spoločný zvodnený celok. Výdatnosti vrtov sa pohybujú od 10 - 201 s¹ pri znížení hladín o 2 m, ojedinelé s výdatnosťou až 701 s¹. V oblasti Michaloviec má hladina podzemnej vody napätý charakter, je prerušené priame hydraulické spojenie s povrchovým tokom, ktorý je zarezaný v hlinitých náplavoch. Podzemné vody sú stredne mializované, s celkovou mineralizáciou stúpajúceho trendu (319 - 514 mg M), stredne až dosť tvrdé a slabo alkalické. V chemickom zložení prevládajú Ca, Mg, HC03 ióny. Ostatné fyziká a inochemické parametre neprekračujú koncentrácie pitnej vody. Za posledné desaťročie dochádza k zvyšovaniu celkovej mializácie a zároveň aj dusičnanov. Prírodný chemizmus podzemných vôd v záujmovom území je v súčasnosti pravdepodobne ovplyvnený hlavne poľnohospodársku výrobou. Intenzívne poľnohospodárstvo pôsobí ako plošný zdroj znečisťovania a podpisuje sa predovšetkým na plošnom znečistení podzemných vôd rôznymi formami dusíka (PHSR, 2005) .

Minerálne vody v užšom okolí mesta nie sú využívané. Termálne vody – v oblasti neexistujú prírodné vývery termálnych vôd. Počas vyhľadávania, prieskumu a ťažby uhl'ovodíkov v neogénnej výplni Vsl. panvy boli zistené výrazné anomálie tepelného toku v okolí mesta. Aj keď sa v rámci Vsl. panvy nejedná o absolútne maximum, ide o výrazné lokálne maximum, ktoré je z pohľadu využitia geotermálnych vôd veľmi zaujímavé.

4.5 PEDOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA

4.5.1 Pôdne druhy

V meste Michalovce sa nachádzajú tieto 3 pôdne druhy: piesočnato-hlinité, hlinité a ílovito-hlinité pôdy.

Piesočnato-hlinité pôdy nájdeme predovšetkým v oblastiach, kde pôdotvorné horniny sú zatopené granitmi až granodioritmi, niektorými druhmi rul, svormi a niektorými druhmi pieskocov. Môžu mať rôzne veľkú prímies hrubého skeletu. Piesočnato-hlinité pôdy zaberajú prevažnú časť mesta Michalovce.

Hlinité pôdy sú na nížinách a kotlinách späté najmä so sprašami, materiálom náplavových kužeľov s hlinitou jemnozemu, hlinitými aluviálnymi náplavami. Pôdy zo spraší neobsahujú skelet. Hlinitých pôd je v meste Michalovce málo. Zaberajú severovýchodnú časť mesta spolu s ťažkými ílovito-hlinitými pôdami.

Ílovito-hlinité pôdy sa na nížinách viažu predovšetkým na zrnitostne ťažšie riečne uloženiny, na sprašové hlíny, menej na spraše a neogénne sedimenty. Na Východoslovenskej nížine tento pôdotvorný materiál dominuje, čo podmieňuje tamojšiu plošnú prevahu ílovito-hlinitých pôd (Výskumný ústav pôdozvedectva a ochrany pôdy, 2010).

4.5.2 Pôdne typy

V meste Michalovce sa nachádzajú tieto pôdne typy: fluvizeme, kambizeme, pseudogleje a kultizeme.

Fluvizeme/FM/ sú mladé, dvojhorizontové A-C pôdy, vyvinuté výlučne z holocénných fluviálnych, t.j. aluviálnych a proluviálnych silikátových a karbonátových sedimentov (alúviá tokov, náplavové kužele). Sú to pôdy v iniciálnom štádiu vývoja s pôdotvorným procesom slabej tvorby a akumulácie humusu, pretože tento proces je, resp. v nedávnej minulosti bol narúšaný záplavami a aluviálnou akumuláciou. Pre fluvizeme je typická textúrna rozmanitosť, rôzna minerálna bohatosť a rôzne vysoká hladina podzemnej vody, s následným vplyvom na vývoj ďalšieho, glejového G-horizontu. Fluvizeme sú teda pôdy so svetlým, plytkým (tzv. ochrickým) Ao-horizontom zriedkavo presahujúcim hrúbku 0,3 m, ktorý prechádza cez tenký prechodný A/C-horizont priamo do litologicky zvrstveného pôdotvorného substrátu, C-horizontu. V typickom vývoji môžu byť v profile náznaky glejového G-horizontu (glejový oxidačný Go-horizont a glejový redukčno-

oxidačný Gro-horizont), čo znamená, že hladina podzemnej vody je trvalo hlbšie ako 1 m. Fluvizeme zaberajú prevažnú väčšinu územia mesta Michalovce (Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy, 2010).

Kambizeme /KM/ sú trojhorizontové A-B-C pôdy, vyvinuté zo zvetralín vyvretých, metamorfovaných a vulkanických hornín, prevažne nekarbonátových sedimentov paleogénu a neogénu, lokálne tiež z nespevnených sedimentov, napr. z viatych pieskov. Ich humusový A-horizont je v nižších polohách plytký a svetlý, s malým obsahom humusu a často aj na zvetralinách granitov sorpčne nasýtený. Ide o tzv. ochrický Ao-horizont. Vo vyšších, klimaticky extrémnejších nadmorských výškach v ňom narastá obsah surového kyslého humusu a narastá tiež jeho hrúbka, čím sa mení na tzv. umbrický (tmavý, hrubý, sorpčne nenasýtený) Au-horizont. Dominantným diagnostickým horizontom kambizemí je kambický Bv-horizont. Je to metamorfický podpovrchový horizont ktorý vznikol procesom hnednutia (brunifikácie), t.j. oxidického zvetrávania, s fyzikálnou a chemickou premenou prvotných minerálov a tvorbou fľových minerálov, bez ich výraznejšej translokácie. Tento proces dáva horizontu charakteristickú hnedú farbu. Za kambický horizont sa považujú aj iné alterácie pod A-horizontom, napr. zmena farby a štruktúry v dôsledku odvápnenia časti pedonu. Typickým morfológickým znakom kambizemí sú difúzne prechodné horizonty A/B a B/C. Táto vlastnosť si vyžaduje zvýšenú pozornosť najmä pri identifikácii kambizemí nižších polôh ktoré sú celkovo svetlé, s málo kontrastným zafarbením. Kontrastnosť a výraznosť farieb horizontov kambizeme rastie s nadmorskou výškou v dôsledku slabšej mineralizácie a intenzívnejšieho zvetrávania v podmienkach drsnejšej klímy. Kambizeme sa na území mesta nachádzajú v malej časti na severozápade územia mesta (Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy , 2010).

Pseudogleje/PG/ sú trojhorizontové A-B-C, alebo až štvorhorizontové A-E-B-C pôdy, vyvinuté z rôznych, prevažne nekarbonátových pôdotvorných substrátov v podmienkach premyvneho vodného režimu s prebytkom povrchových, najčastejšie svahových vôd. Z toho dôvodu ich najčastejší výskyt je v úpätných alebo inak zarovnaných partiách svahov, kde pôdotvornými substrátmi sú úpätné svahoviny (kolúviá), zvrstvené terciérne, fluvioglaciaciálne a iné polygenetické sedimenty. Sú to pôdy na povrchu s tzv. ochrickým (plytkým, svetlým humusovým) Ao-horizontom, pod ktorým môže byť (nie je podmienkou) v dôsledku intenzívneho premyvu vyvinutý svetlejší (svetlosivý) eluviálny hydromorfný En-horizont, ktorý vznikol ochudobnením o vylúhované minerálne a organické koloidy. Pod ním leží mramorovaný Bg-horizont. Jeho prítomnosť je

najdôležitejším diagnostickým znakom tejto pôdnej jednotky. Je textúrne ťažší ako nadložné horizonty a to buď v dôsledku litologického zvrstvenia (dvojsustráty), alebo ide o pedogenetickú podmienenosť – akumuláciu translokovaných koloidov. V takomto menej priepustnom horizonte sa vytvára farebne pestrá matrica, so sieťovitou, jazykovitou alebo mozaikovitou farebnosťou, s kontrastným striedaním hrdzavej, okrovej a sivej farby. Diagnostickou podmienkou je zastúpenie sivej a hrdzavej farby oglejenia v matrici nad 80%. Intenzita znakov oglejenia vyznieva cez svetlejší prechodný B/C-horizont v C-horizonte v pôdotvornom substráte. Pseudogleje sú na území mesta zastúpene podobne ako kambizeme na severozápade územia mesta Michalovce (Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy, 2010).

Kultizeme /KT/ sú pôdy s kultizemným malioračným Akm horizontom hĺbky nad 35cm, alebo aj so zvyškom pôvodného diagnostického horizontu hĺbky nad 10cm. Ide o pôdu výrazne pretvorenú ľudskou činnosťou, pričom môže byť pretvorená pozitívne alebo negatívne. Typická kultizem sa využíva v záhradách, sadoch a vinohradoch. V meste sa nachádzajú pod intravilánom (Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy, 2010).

4.6 BIOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA

4.6.1 Fytogeografické pomery

Podľa Plesníka (2002) patrí mesto Michalovce z fytogeograficko-vegetačného členenia do dvojzóny listnatých opadavých lesov. Územie zaradujeme do dubovej zóny a nížinnej podzóny. Nachádza sa v rovinatej oblasti a okresu Laboreckej nivy.

Potenciálna prirodzená vegetácia

Víbovo-topoľové lužné lesy (*Salicion albae*): Sú to spoločenstvá mäkkých lužných lesov v teplej ponónskej oblasti. Ich zvyšky by mali lemovať najvlhšie miesta údolných nívtokov Ondavy, Laborca, Čiernej vody a zčásti Sobraneckého potoka Uhu. Hlavné dreviny sú: topoľ biely (*Populus alba*), topoľ čierny (*Populus nigra*), Vĺba biela (*Salix alba*), Vĺba krehká (*Salix fragilis*).

Dubovo-hrabové lesy panónske (*Quercu robori – Carpinenion betuli*): Predstavovali prevažne jednotku rekonštruovanej prirodzenej vegetácie na celom území s výnimkou aluviálnych nívtokov a ich okolia. Súvislý výskyt na Pozdišovskom

chrbáte. Stromové poschodie tvoria najmä dominantný dub letný (*Quercus robur*), javory (*Acer campestre*, *Acer platanoides*)

Lužné lesy nížinné: (*Ulmion*) jedná sa o vlhkomilné lužné lesy na aluviálnych naplaveninách rieky Laborec. Stromové, krovité aj bylinné poschodie je dobre vyvinuté s bohatým zastúpením botanických druhov. V stromovom poschodí by mal dominovať jaseň úzkolistý (*Fraxinus angustifolia*), dub letný (*Quercus robur*), brest hrabolistý (*Ulmus minor*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), javor poľný (*Acer campestre*), čremcha strapcovitá (*Padus avium*) a dreviny mäkkých lužných lesov. V bylinnom poschodí výrazný jarný aspekt a nitrofilné, mezofilné a hygrofilné druhy.

Dubovo nátržníkové lesy (*Potentillo albae* – *Quercion*). Vysokokmenné, viacvrstevné porasty s vyvinutou vertikálnou štruktúrou. Floristicky bohaté spoločenstvá. Jedná sa o biotopy silne ovplyvňované poľnohospodárskou činnosťou. Zo stromov bývajú zastúpené dub letný (*Quercus robur*), dub zimný (*Quercus petraea*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*), topoľ osikový (*Populus tremula*). V bylinnej vrstve zvonček kľkatý (*Campanula glomerata*) a nátržník biely (*Potentilla alba*) (Dejiny Michaloviec, 2007).

Reálna vegetácia

Mesto Michalovce zaraďujeme do obvodu pravej panónskej xerothermnej flóry *Eupannonicum*, podoblastí Východoslovenskej nížiny. Biela Hora je lesný celok v meste, ktorý má ako lesopark rekreačnú funkciu s oddychovými zónami a lesnými cestami. Prevalu v lesnom spoločenstve má dub letný (*Quercus robur*), prímesou je hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), javor mliečny (*Acer platanoides*), lipa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*). Dnešné zastúpenie drevín je výsledkom dlhodobého vplyvu človeka. V priestore pred hvezdárnou sme zaznamenali gledíciu trňovú (*Gleditsia triacanthos*), katalpu bignoniovitú (*Catalpa bignonioides*) a javor mliečny (*Acer platanoides*). Vstupný areál pri kostole zdobí lipa veľkolistá (*Tilia platypholis*) a niekoľko kusov jaseňa štíhleho (*Fraxinus excelsior*). V skupine stromov nad anfiteatrom dominuje jaseň žliazkatý (*Ailanthus altissima*), pagaštan koňský (*Aesculus hippocastanum*) a breza ovisnutá (*Betula pendula*). V okolitých lesných porastoch sa okrem pôvodných domácich drevín relatívne často uplatňuje aj agát biely (*Robinia pseudoacacia*), ktorý miestami vytvára husté porasty. Na sídliskách a zastavaných plochách prevláda sídlisková zeleň, ktorá je v mnohých prípadoch zdevastovaná, alebo tak poškodená, že si vyžaduje nutné ošetrovanie, prebierku, alebo dokonca výrub. Na území Michaloviec sa nachádza 99,54 ha zelene a z toho pripadá 12,87

ha na parky, 23,31 ha na líniovú zeleň, 34,67 ha na sídliskovú zeleň, 20,55 ha na trávniky a 1,66 ha na cintoríny.

4.6.2 Zoogeografické pomery

Podľa terestrického biocyklu patrí mesto Michalovce do provincie stepí – panónsky úsek. Podľa limického biocyklu patrí mesto do Pontokaspickej provincie potiského okresu slanskej a laboreckej časti.

Výsledkom dlhého vývinu, ktorý prebiehal počas biogénnej etapy je zloženie fauny na území mesta. V listnatých a zmiešaných lesoch je zastúpené pomerne veľké živočíšne spoločenstvo. Zastúpenie tu majú Ďatle (*Pici*), sýkorkovité (*Paridae*), korovníkové (*Certhiidae*), brhlíkované (*Sittidae*). Medzi živočíšstvo listnantých lesov zaraďujeme jaštericu zelenú (*Lacerta viridis*), d'atľa prostredného (*Dendrocopos medius*), sýkorku belasú (*Parus caeruleus*) drozda čierneho (*Turdus melura*). Bocian biely (*Ciconia ciconia*). Na území mesta sa nachádza lesopark Biela hora. Chránené a ohrozené druhy živočíchov v tejto lokalite tvoria : dudok obyčajný (*Upupa epops*), žlna zelená (*Picus Viridis*), drozd čviktavý (*Turdus pilaris*) a krkavec čierny (*Korvus corax*).

V intraviláne mesta a v jeho blízkosti objavujeme živočíchy, ktoré hľadajú obživu v sídlach, napr. potkan obyčajný (*Rattus norvegicus*), myš domová (*Mus musculus*), hrdlička záhradná (*Streptopelia decaocto*). Na domoch a iných hospodárskych budovách hniezdi lastovička domová (*Hirundo rusticca*), bocian biely (*Ciconia ciconia*) apod. Potravu v hospodárstve človeka si vyhľadávajú mnohé suchozemské stavovce, napr. líška červená (*Vulpes vulpes*), kuna skalná (*Martes martes*), ide prevažne o druhy škodlivé. K druhom, ktoré si človeka i domáce zvieratá nevšímajú, patria viaceré druhy netopierov a jež (*Felis silvestris*).

Paneláky mesta v posledných rokoch osídlili dážd'ovníky. Na brehoch tokov sa zdržujú živočíchy, ktoré sú svojím vývojom viazané na vodu a vyhľadávajú v nej i mimo nej potravu napr. kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), rosnička zelená (*Hyla arborea*) a vzácna hrabavka škvritá (*Pelobates fuscus*). Hojný je aj výskyt ropuchy zelenej (*Bufo viridis*), skokana ostropyského (*Rana arvalis*) a skokana zeleného (*Rana esculenta*). Početná je jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*) i užovka obyčajná (*Natrix natrix*). Významne sú tu zastúpené i bezstavovce najmä trieda hmyzu, ďalej ulitníky a červy.

4.7 OCHRANA PRÍRODY A KRAJINY

4.7.1 Veľkoplošné chránené územia

Chránená krajinná oblasť Latorica: Latorica je po Chránenej krajinskej oblasti Záhorie druhé veľkoplošné chránené územie nížinného typu krajiny. Územie je budované prevažne kvartérnymi sedimentmi s typickým fluviálnym a eolickým reliéfom. Zahŕňa hlavný tok Latorice a dolnú časť toku Laborca a Ondavy so sústavou slepých ramien a s príslušnými lužnými lesmi a aluviálnymi lúkami (SAŽP, 2006).

4.7.2 Maloplošné chránené územia

Chránená krajinná oblasť Vihorlat zaberá časť územia dvoch regiónov – Michaloviec a Humenného. Územie je významné z hľadiska geologicko-petrografickej, ako aj floristicko-faunistickej lesníckej a vodohospodárskej stránky.

Národná prírodná rezervácia Senné rybníky: medzinárodne významná lokalita zaradená v rámci Ramsarskej konvencie medzi mokrade medzinárodného významu. Bioticky cenné sú aj prirodzené, v minulosti pravidelne zaplavované lúky v inundačnej oblasti Čiernej vody s výskytom kriticky ohrozených botanických druhov korunkovka strakatá (*Fritillaria meleagris*), bledula letná (*Leucorum aestivum*) a.i.

Chránený areál Zemplínska šírava: umelo vytvorená vodná nádrž s príslušnými svahovými porastmi lužného lesa spolu s mokrým a mezofilnými lúkami. Na území bol zaznamenaný výskyt ohrozeného botanického druhu vstavača riedkokvetého úhl'adného (*Orchis laxiflora* subsp. *Elegans*) a i. (Dejiny Michaloviec, 2007).

5 HUMÁNNOGEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA

5.1 VÝVOJ A OSÍDLLENIE ÚZEMIA

5.1.1 Historický vývoj mesta

Michalovce a ich okolie boli pre svoju priaznivú polohu a surovinové zdroje vyhľadávané a osídľované od paleolitu po stredovek. V období mladšej doby bronzovej, ktorá znamenala vrcholné obdobie v spracovaní bronzu ako civilizačného kovu, bola táto oblasť pravdepodobne severovýchodným centrom v rámci karpatskej kotliny a spolu s južným Potisím mala podstatný podiel pri stykoch s mimokarpatskými oblasťami. Dejiny Michaloviec ovplyvnila významne prítomnosť Keltov a neskôr obdobie rímskych vplyvov. Archeologické výskumy potvrdili zakladanie sídlisk v tomto území i v dobe sťahovania národov v 6.storočí Slovanmi. Nedostatok písomných správ o Michalovciach z obdobia ranného feudalizmu nahrádzajú archeologické nálezy v 9.- 11. storočí v lokalite Michalovce – Hrádok, ako i nález základov najstaršej architektúry na terajšom Kostolnom námestí.

Doteraz najstaršia písomná zmienka sa viaže k r. 1244, kde sa Michalovce spomínajú ako osada - possessio Mihal. V listine z r.1258 sa Michalovce spomínajú ako praedium Mihal, čo znamená stredisko panstva. Priaznivá poloha Michaloviec na brehu Laborca a križovatke ciest, pomohla prerásť dedine v mesto. Stalo sa tak pravdepodobne v 13. storočí, lebo už v roku 1290 sa spomína v Michalovciach fara a kostol zasvätený p. Márii. V tom istom roku sa spomínajú už aj 4 mlyny a v r. 1335 pri miestnej fare aj latinská škola s vlastnou budovou. K najstaršej časti - Slovenskej ulici pribúdajú ďalšie osady a majere. V druhej polovici 13. storočia prichádzajú do mesta nemeckí osadníci.

O stále významnejšom postavení Michaloviec ako prirodzeného strediska hospodárskeho, spoločenského života v 14. storočí hovoria záznamy ako z r. 1346 – právo mýta, v r. 1374 sobotné trhy a od r. 1399 výročný jarmok. Prvý záznam o Michalovciach ako oppidum (mesto) je datovaný v roku 1416, ďalším významným krokom hospodárskeho rozmachu bolo udelenie práva dvoch výročných jarmokov v r.1449. Pre rozvoj obchodovania mal význam dobrý stav komunikácií a preto v r.1441 dochádza k spriechodneniu močarísk a k výstavbe mosta cez rieku Laborec.

V 15. storočí sa Michalovce stali najvýznamnejším hlavným trhovým strediskom z 12 mestských sídiel rozložených na východoslovenskej nížine. Centrum mesta bol hrad - sídlo feudálnej rodiny Sztaráyovcov, ktorí takmer 7 storočí ovládali mesto a podvihorlatskú

oblasť. Prvý cech, a to ševcovský, bol v Michalovciach založený v roku 1651. V r.1674 pribudli ďalšie cechy - krajčírsky, gombičkársky, kožušnícky a v r. 1698 cech čižmárov a mäsiarov.

Mesto Michalovce bolo možné charakterizovať ako zemepanské. V rámci zemplínskej župy sa stali centrom 4. slúžkovského okresu a od roku 1773 niesol názov Michalovsky. Pomerne plynulý vývin do polovice 16. storočia vystriedalo až do začiatku 18. storočia obdobie stagnácie a úpadku. Na konci tohto neblahého obdobia zaniklo 65 osadlostí aj hrad. V 17. storočí ho nahradili prestavbou na renesančný kaštieľ a v r. 1772 sa dostaval Grécko - katolícky farský kostol. Výrazný rozvoj mestu prinieslo znova až obdobie 19. storočia. V okolí Michaloviec bolo do roku 1874 niekoľko priemyselných podnikov miestneho významu (škrobárne, liehovary, mlyny, tehelne) s malým počtom pracovných príležitostí. Pre rozvoj výroby a podnikania malo značný význam vybudovanie železničnej trate Michalovce - Medzilaborce v r. 1874, ako i vybudovanie Prvej Uhorsko - holičskej drahy v roku 1871. Tak vznikli ďalšie potravinárske a priemyselne závody - pivovar, dve tehelne a parný mlyn. Charakter prevažne poľnohospodárskeho mesta, ktoré mali Michalovce do obdobia roku 1945, zmenil značný počet novovzniknutých priemyselných podnikov po roku 1945. V 50 – 60tych rokoch 20. storočia pribudli závody na spracovanie poľnohospodárskych produktov, textilu, strojárske a stavebné podniky (Dejiny Michaloviec, 2007).

Dnes majú Michalovce takmer 40 000 obyvateľov. Sú centrom Zemplína, administratívnym sídlom miestnej štátnej správy a verejnej správy, finančných a obchodných inštitúcií. Na území mesta sú etablované výrobné subjekty nie len miestneho významu, ale aj zahraničného (Dejiny Michaloviec, 2007).

5.1.2 Morfogenetický vývoj mesta

V najstarších prameňoch, ktoré pochádzajú z 13.storočia Michalovce vznikli ako osada pri staršom kostole alebo rotunde zasvätenej archanjelovi Michalovi, ktorá sa prisťahovaním ďalších osadníkov zmenila na dedinské sídlo a stala sa základom pôvodnej časti Michaloviec.

Michalovce sa vyvíjali ako mestečko splynutím viacerých osád, ktoré boli pomerne samostatné a mali aj svojich richtárov. K Michalovciam inklinovali osady, ktoré sa neskôr stali súčasťou Michaloviec ako boli Greča, Betlenovce a Stráňany. V polovici 15. storočia

sa už topografický obraz Michaloviec dotvoril do definitívnej podoby.

Medzi najstaršie stavby v meste patria rímsko-katolícky kostol narodenia Panny Márie z 13.storočia a základy predrománskej rotundy a areáli dnešného Zemplínskeho múzea. V tomto období sa táto lokalita považovala aj za akési centrum. V neskoršom období a hlavne z dôsledku ekonomického oživenia sa centrum mestečka presunulo z okolia farského kostola na trhovú námestie, ktoré sa stalo novým centrom mesta. V jeho okolí sa začali budovať nové ulice a budovy.

Najstaršími časťami mesta sú kostolné námestie, ktoré sa nachádza východne od centra a okolie lesoparku Hrádok, ktoré leží severne od centra. Výstavba sa postupne šírila od centra mesta postupne na všetky svetové strany do periférií. Mladšie budovy prevažujú v samostatnom centre mesta, okolo námestia osloboditeľov. Medzi najmladšie stavby patria sídliská (PHSR, 2005).

Stav domového a bytového fondu, jeho štruktúra a rozmiestnenie výrazne ovplyvňujú životnú úroveň obyvateľov mesta. Vývoj úrovne bývania úzko súvisí s rastom počtu obyvateľstva a pôsobí na jeho celkový životný štýl.

Počet trvale obývaných domov v meste Michalovce sa v porovnaní s rokom 1991 zvýšil o 240 a zároveň o 225 vzrástol aj počet rodinných domov. V roku 2001 bolo sčítaných 3288 trvale obývaných domov. Zatiaľ, čo v roku 1991 bolo 178 neobývaných domov, v roku 2001 sa ich počet zvýšil na 328.

Z celkového domového fondu mesta ktorý predstavoval 3625 domov, 80,6 % pripadalo na rodinné domy a 18,5 % pripadalo na bytové domy a 0,9 % na ostatné budovy. V porovnaní s rokom 1991 sa zvýšil celkový počet bytov o 903 na 12 279 bytových jednotiek. Počet trvale obývaných bytov vzrástol od roku 1991 o 639, v roku 2001 bolo v meste 12 437 trvale obývaných bytov. V rodinných domoch sa nachádza 2 711 trvale obývaných bytov, čo je o 215 viac ako v roku 1991.

Priemerný trvale obývaný byt v roku 2001 mal 65,5m² obytnej plochy, 3,64 obytných miestností a žilo v ňom v priemere 3,59 osôb. Na jednu obytnú miestnosť pripadalo priemerne 0,99 osoby. Na jednu osobu pripadalo v Michalovciach priemerne 18,3m² obytnej plochy.

Čo sa týka vekovej štruktúry trvale obývaných bytov v meste, tá je pomerne priaznivá, pretože 96,4 % bytov bolo postavených po roku 1945 a 69,1 % bytov po roku 1970. Nižší prírastok novopostavených bytov zhoršil priemerný vek bytového fondu oproti roku 1991 o 4 roky a v roku 2001 predstavoval 30 rokov (Dejiny Michaloviec, 2007).

Tab. č. 4: Trvalo obývané byty podľa druhu budovy a obdobia výstavby

Obdobie výstavby	Rodinné domy	Bytové domy	Ostatné budovy	Bytový fond spolu
1898 a nezistené	68	142	2	212
1900 - 1919	30	0	0	30
1920 - 1945	186	15	5	206
1946 - 1970	942	2440	9	3391
1971 - 1980	534	3629	6	4169
1981 - 1990	593	2882	6	3481
1991 - 2001	358	584	6	948
Spolu	2711	9692	34	12437

Zdroj: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov, 2001 – Štatistický úrad SR, Dejiny Michaloviec

Mesto Michalovce je typ mesta so šachovnicovým pôdorysom, ktorý je charakteristický tým, že ulice sa krížia pod pravým uhlom a členia tak mesto na pravidelné bloky štvorcovej, alebo obdĺžnikovej formy. Šachovnicový pôdorys je najrozšírenejšou formou plánu sídlisk v mestách na Slovensku (Mládek, 1989).

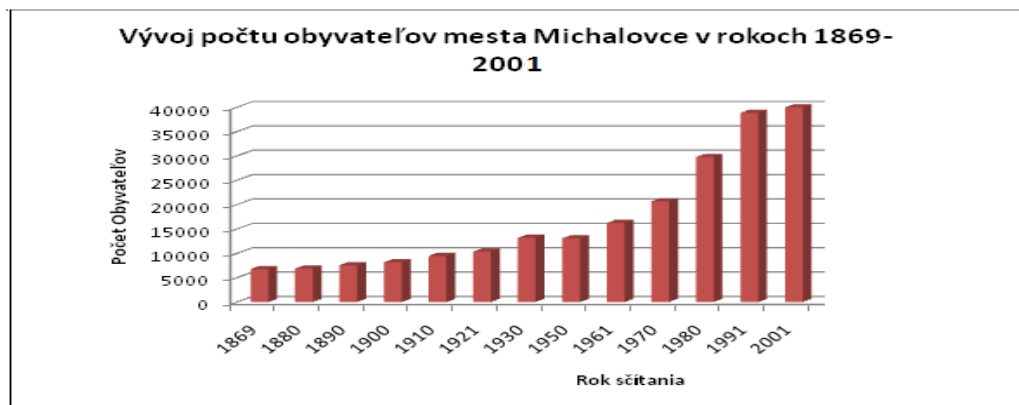
5.2 OBYVATEĽSTVO

5.2.1 Vývoj počtu obyvateľov

O populačnom vývine obyvateľstva na Slovensku pres rokom 1869 je málo spoľahlivých údajov. Pre potreby brannej a finančnej politiky štátu sa konštruovali iba pravdepodobné odhady o počte obyvateľov.

Dôveryhodné demografické údaje podľa jednotlivých obcí sú až od prvého riadneho uhorského sčítania v roku 1869. Podobné sčítania sa opakovali každých 10 rokov až do roku 1910.

Grafč.1:

Zdroj: Pracovisko ŠÚ SR Košice, 2010

Prvá etapa vývoja počtu obyvateľov bola v rokoch 1850 až do roku 1910. V tomto období dochádza k pomalému nárastu obyvateľov, čo bolo zapríčinené hlavne epidémiami ale aj nebyvalým vzrastom vysťahovalectva, ktoré zachvátilo koncom 19. storočia od východu krajiny postupne celé územie Slovenskej republiky.

Druhú etapu sme vymedzili rokmi 1911 - 1950. Rok 1950 je charakteristický tým, že v ňom ako v jedinom roku v sledovanom období dochádza k miernemu poklesu obyvateľstva. Pomalý nárast obyvateľstva v tomto období zapríčinili hlavne svetové vojny. Podporu rastu a čiastočné zlepšenie sociálnych a spoločenských pomerov medzi dvoma svetovými vojnami zmiernilo vysťahovaleckú tendenciu ale nemohlo ju zastaviť. Z toho dôvodu je tu badať mierne zvýšenie počtu obyvateľov v meste.

V tretej etape v rokoch 1951 až do roku 1991 dochádza k prudkému nárastu obyvateľov. V tomto období sa zlepšili hospodárske pomery a dochádza k výstavbe podnikov čo podmienilo prisťahovanie obyvateľov do mesta a následný rast počtu obyvateľov. Zlepšili sa sociálne pomery. V roku 1970 mali Michalovce 20 655 obyvateľov a v roku 1991 to bolo už 38 823 obyvateľov.

V období od roku 2001 až do roku 2008 dochádza k ustáleniu vývoja počtu obyvateľov. Od roku 2005 sledujeme znižovanie počtu obyvateľov nielen pod vplyvom znižujúcej sa pôrodnosti ale aj v dôsledku záporného migračného salda. Dochádza tu k odlivu obyvateľov, ktorý sa sťahujú do väčších krajských miest alebo na vidiek. K 31.12.2008 mali Michalovce 39539 obyvateľov.

Graf č.2:

Zdroj: Pracovisko ŠÚ SR Košice, 2010

5.2.2 Dynamika obyvateľstva

5.2.2.1 Prirodzený pohyb obyvateľstva

Prirodzený pohyb zahŕňa populačné procesy, ktoré súvisia s rozmnožovaním a odumieraním obyvateľstva. Hlavnými procesmi tohto pohybu sú pôrodnosť (natalita) a úmrtnosť (mortalita) obyvateľstva. Z ostatných populačných procesov sú to hlavne sobášnosť, rozvodovosť a potratovosť, ktoré síce nevstupujú priamo do bilancie prirodzeného pohybu, ale vo veľkej miere môžu ovplyvniť jeho dva základné procesy, najmä pôrodnosť (Mládek,1989).

Tab. č. 5: Prirodzený pohyb obyvateľstva v meste Michalovce v rokoch 2001-2008

Rok	Natalita		Mortalita		Prirodzený prírastok	
	abs.hod.	‰	abs.hod.	‰	abs.hod.	‰
2001	398	9,95	272	6,8	126	3,15
2002	370	9,26	281	7,03	89	2,22
2003	393	9,84	296	7,41	97	2,43
2004	436	10,94	305	7,65	131	3,28
2005	367	9,2	271	6,79	96	2,4
2006	390	9,8	303	7,6	87	2,18
2007	396	9,91	309	7,73	87	2,17
2008	454	11,48	311	7,86	143	3,61

Zdroj: Pracovisko ŠÚ SR Košice, 2010

V sledovanom období a to v rokoch 2001 až 2008 mala natalita v meste Michalovce rôzne hodnoty. Za sledované obdobie bola najmenšia natalita v roku 2005 kde počet živonarodených detí predstavoval 367 čo je 9,2 ‰. V porovnaní s okresom je to pokles o skoro 1 ‰. Najvyššia natalita bola v meste Michalovce zaznamenaná v roku 2008 kde sa absolútna hodnota živonarodených vyšplhala na 454 detí, čo predstavuje 11,48 ‰.

Mortalita čiže úmrtnosť bola za sledované územie v meste Michalovce najvyššia v roku 2008, kedy predstavovala 7,86 ‰. najnižšia mortalita bola v roku 2005 a to 6,79 promile. Pri porovnaní s okresom a krajom má mesto Michalovce nízku mortalitu. Priemerná mortalita v okrese je 8,87 ‰, v Košickom kraji sa pohybuje okolo 9,8 ‰

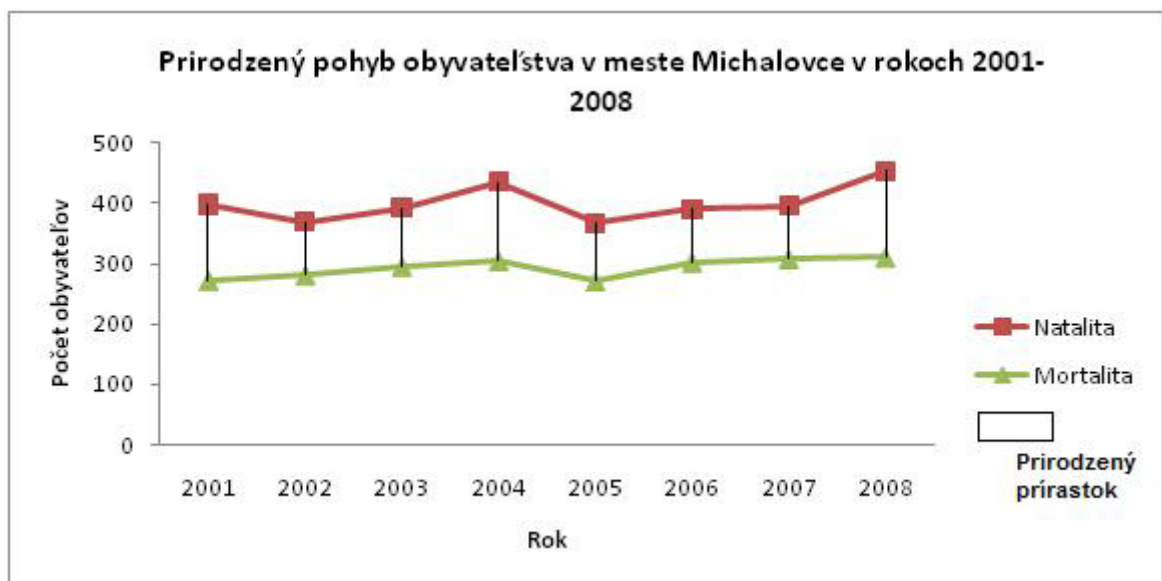
Rozdiel medzi počtom živonarodených a zomretých v sledovanom regióne a časovej

jednotke určuje prirodzený prírastok obyvateľstva. Podľa vzťahu medzi počtom narodených (N) a počtom zomretých (M) môže nadobudnúť kladné hodnoty ($N > M$), ktoré indikujú rast obyvateľstva, alebo nadobúda záporné hodnoty ($N < M$) a tieto indikujú prirodzený úbytok obyvateľstva (Mládek, 1989).

V meste Michalovce bol za sledované obdobie zaznamenaný prirodzený prírastok, pretože počet živonarodených detí v každom roku prevýšil počet úmrtí na území mesta.

Prirodzený prírastok možno charakterizovať aj pomocou ukazovateľa populačnej dynamiky, ktorým je vitálny index, ktorý vyjadruje pomer živonarodených k počtu zomretých v danom roku (Mládek, 1989). Ak je vitálny index väčší ako 1 populácia nadobúda prirodzený prírastok, tento prípad nastal v meste Michalovce vo všetkých sledovaných rokoch. Ak je vitálny index menší ako 1 populácia vykazuje prirodzený úbytok. Ak sa vitálny index pohybuje v intervale blízkom číslu 1 v populácii je stabilný prirodzený pohyb, takýto prípad za sledované obdobie (2001 – 2008) v meste Michalovce nenastal.

Graf č 3. :

Zdroj: Pracovisko ŠÚ SR Košice, 2010

5.2.2.2 Migračný pohyb obyvateľstva

Migráciou, sťahovaním obyvateľstva, sa nazýva taký pohyb obyvateľstva, ktorý sa viaže na zmenu trvalého bydliska bez ohľadu na to, či je sťahovanie v rámci určitej sídelnej štruktúry medzi oblasťami, alebo medzištátne sťahovanie. Migrácia je

najvýznamnejší typ pohybu obyvateľstva. Iba pri tomto pohybe vznikajú trvalé zmeny v priestorovom rozmiestnení obyvateľstva. Z uvedenej definície tohto typu pohybu obyvateľstva vyplýva značný priestorový význam, ako aj dôležité ekonomické, populačné a kultúrne dôsledky tohto procesu. Migrácia je formálne dvojsmerný pohyb obyvateľstva, čiže odsťahovanie a zároveň prisťahovanie. Základným ukazovateľom migrácie je suma osôb, ktoré sa na ňom zúčastňujú, t.j. suma emigrantov a imigrantov určitej regionálnej jednotky, ktorý sa označuje ako brutto migrácia, alebo hrubá migrácia. Konečným výsledkom migrácie je migračné saldo (Mládek,1989).

Tabuľka č.6: Migračný pohyb obyvateľstva mesta Michalovce (2001-2008)

rok	Prisťahovaní		Odstťahovaní		migračný úbytok	
	abs.hod.	‰	abs.hod.	‰	abs.hod.	‰
2001	510	12,76	617	15,44	-107	-2,67
2002	556	13,92	731	18,3	-175	-4,38
2003	544	13,62	591	14,8	-37	-0,92
2004	480	12,04	671	16,84	-191	-4,79
2005	559	14,01	605	15,16	-46	-1,15
2006	556	13,95	699	17,53	-143	-3,59
2007	477	11,94	736	18,42	-259	-6,48
2008	487	12,32	785	19,85	-298	-7,54

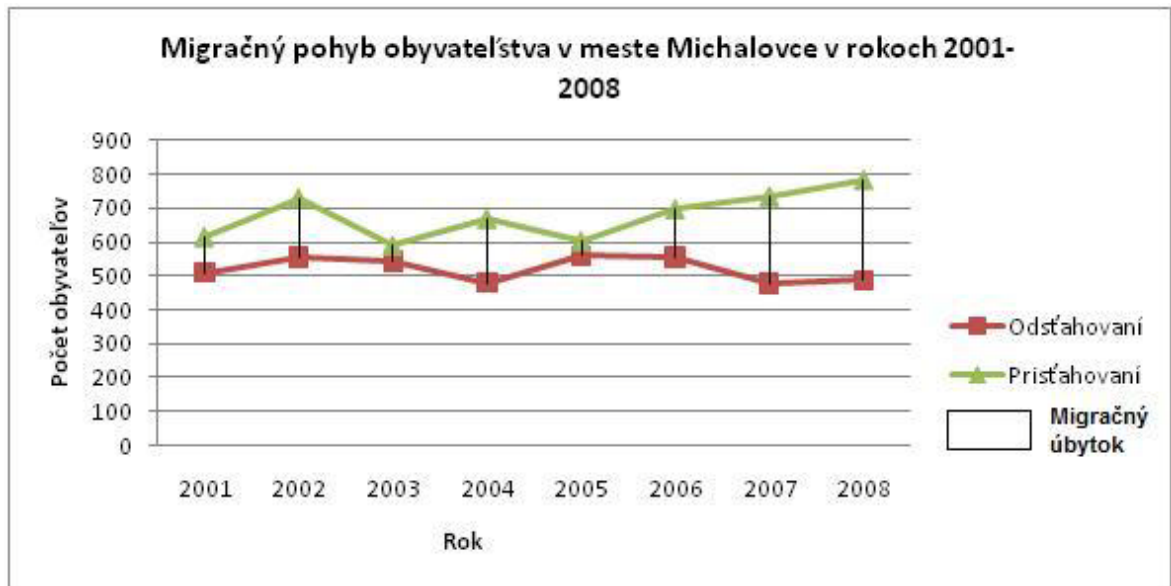
Zdroj: Pracovisko ŠÚ SR Košice, 2010

Počet prisťahovaných obyvateľov do mesta sa v období rokov 2001 až 2008 výrazne nemenil. Hodnoty počtu prisťahovaných sa pohybujú v rozmedzí od 480 do 559. Najnižší počet prisťahovaných obyvateľov bol zaznamenaný v roku 2007 a to 477 naopak najviac ľudí sa do mesta prisťahovalo v roku 2005 (559).

Počet odsťahovaných obyvateľov v rozmedzí rokov 2001 až 2008 prevyšoval počet prisťahovaných. Počty dosahovali hodnoty od 591 v roku 2003, čo predstavovalo 14,8 ‰ , do 785 obyvateľov v roku 2008 (19,85 ‰). Následkom toho dochádzalo v meste Michalovce v sledovanom období k poklesu počtu obyvateľov. Za hlavnú príčinu môžeme považovať odchod mladých ľudí za zamestnaním do blízkeho krajského mesta a do zahraničia.

Najväčší migračný úbytok bol v roku 2008 kedy v meste klesol počet obyvateľov o 298 (7,54 ‰) a naopak najmenej ľudí migráciou ubudlo v roku 2003 (0,92 ‰).

Graf č. 4:

Zdroj: Pracovisko ŠÚ SR Košice, 2010

5.2.2.3 Celkový pohyb obyvateľstva

Celkový pohyb obyvateľstva je výsledok prirodzeného a migračného pohybu, prejavuje sa ako globálny prírastok, alebo úbytok obyvateľstva. Význam tohto ukazovateľa súvisí so schopnosťou charakterizovať dlhodobý i krátkodobý vývoj populácie a nevyhnutné je aj jeho použitie v prognózach vývoja obyvateľstva.

Celkový prírastok alebo úbytok obyvateľstva určuje vzťah medzi prirodzeným prírastkom a migračným prírastkom (Mládek, 1989).

V meste Michalovce nastal za sledované obdobie rokov 2001-2008 celkom 3krát celkový prírastok a 5krát celkový úbytok obyvateľov. Celkový prírastok bol zaznamenaný v rokoch 2001, 2003, 2005. Najvyšší celkový prírastok bol v roku 2003 a to 60 obyvateľov čo v tomto roku predstavovalo 1,5 ‰. Najnižší prírastok bol v roku 2001 a to len 19 obyvateľov čo bolo 0,47 ‰. V rokoch 2002, 2004, 2006, 2007 a 2008 bol v meste Michalovce z dôvodu vyššieho migračného úbytku zaznamenaný celkový úbytok obyvateľov. V roku 2007 bola hodnota úbytku -172 obyvateľov, čo je zároveň aj maximum v sledovanom období.

Tab. č. 7 : Celkový pohyb obyvateľstva v meste Michalovce v rokoch 2001-2008

Rok	prirodzený pohyb		migračný pohyb		celkový prírastok (úbytok)	
	Poč.obyvateľov	‰	Poč.obyvateľov	‰	Poč.obyvateľov	‰
2001	126	3,15	-107	-2,67	19	0,47
2002	89	2,22	-175	-4,38	-86	-2,15
2003	97	2,43	-37	-0,92	60	1,5
2004	131	3,28	-191	-4,79	-60	-1,5
2005	96	2,4	-46	-1,15	50	1,25
2006	87	2,18	-143	-3,59	-56	-1,39
2007	87	2,19	-259	-6,52	-172	-4,33
2008	143	3,62	-298	-7,54	-155	-3,92

Zdroj: Pracovisko ŠÚ SR Košice, 2010

5.2.3 Štruktúra obyvateľstva

Medzi najvýznamnejšie charakteristiky demografickej statiky sa zaraďuje štruktúra obyvateľstva. Napriek tomu, že sa pri hodnotení štruktúry obyvateľstva používajú okamihové veličiny, treba všetky charakteristiky štruktúry chápať a interpretovať dynamicky a historicky. Statické veličiny štruktúry sú výsledkom predchádzajúceho populačného vývoja. Súčasná štruktúra obyvateľstva určitej jednotky ovplyvňuje významnou mierou aj budúce demografické procesy, formovanie štruktúr a je veľmi dôležité zohľadniť ju pri populačnom plánovaní a prognózach (Mládek,1989).

5.2.3.1 Biologické znaky

Štruktúra obyvateľstva podľa biologických znakov patrí medzi základné charakteristiky obyvateľstva.

Štruktúra obyvateľstva podľa pohlavia sa najčastejšie vyjadruje dvoma spôsobmi. Prvý z nich vyjadruje percentuálny podiel žien a mužov z celkového počtu obyvateľov (koeficient maskulinity resp. feminity). Druhú možnosť vyjadruje index maskulinity alebo index feminity, ktoré udávajú vzájomný podiel osôb jedného pohlavia k druhému (Mládek, 1989).

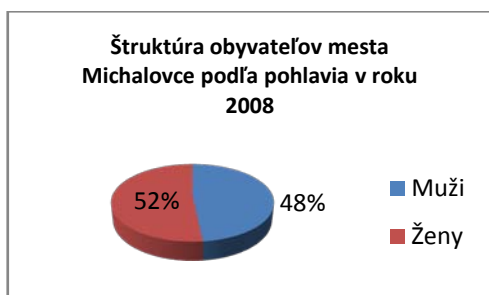
Štruktúra obyvateľstva podľa pohlavia :

Štruktúra obyvateľstva podľa pohlavia sa najčastejšie vyjadruje dvoma spôsobmi. Prvý z nich vyjadruje percentuálny podiel žien a mužov z celkového počtu obyvateľov. Inú

možnosť vyjadruje index maskulinity (Im) alebo index feminity (If), ktoré udávajú vzájomný podiel osôb jedného pohlavia k druhému (Mládek,1989).

V roku 2008 malo mesto Michalovce 39 539 obyvateľov. 52 % obyvateľov tvorili ženy a 48 % obyvateľov muži.

Graf č. 5:

Zdroj: Pracovisko ŠÚ SR Košice, 2010

Tab. č.8: Index maskulinity a index feminity v meste Michalovce v roku 2008

rok	počet obyv.	muži	ženy	index maskulinity	index feminity
2008	39 539	19137	20557	93	106

Zdroj: Pracovisko ŠÚ SR Košice, 2010

Podľa indexu maskulinity pripadalo v roku 2008 v meste Michalovce 93 mužov na 100 žien. Podľa indexu feminity pripadalo 106 žien na 100 mužov.

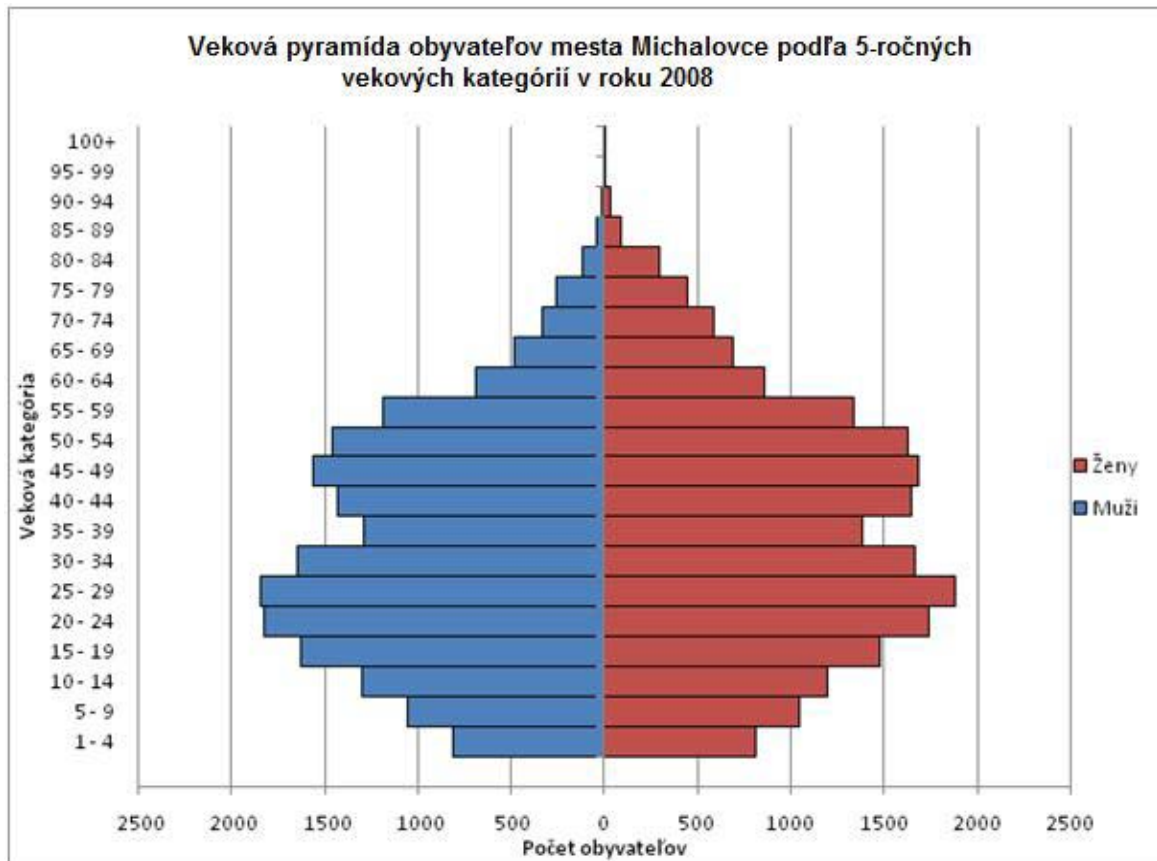
Štruktúra obyvateľstva podľa veku

Medzi často používaný spôsob vyjadrenia vekovej štruktúry obyvateľstva sa používa veková pyramída. Štruktúra obyvateľstva veku je zadefinovaná na 5-ročné vekové kategórie.

Veková pyramída mesta Michalovce má regresívny charakter. V roku 2008 bola v meste Michalovce najpočetnejšia veková skupina 25 až 29 ročných obyvateľov. V tomto intervale sa nachádzalo 1837 mužov a 1878 žien. Druhá najpočetnejšia veková skupina bola skupina 45-49 ročných obyvateľov. Môžeme povedať, že sa jedná o rodičov najpočetnejšej skupiny v tomto roku. Najmenej početnou skupinou bola veková skupina obyvateľov nad 100 rokov. Do tejto skupiny spadalo celkovo len 6 obyvateľov mesta Michalovce.

Pyramída mesta má zúženú základňu, čo je spôsobené stálym znižovaním sa počtu narodených. V populácii mesta je malá detská zložka obyvateľstva a to je znakom toho, že populácia má nedostatočnú reprodukciu.

Graf č. 6:

Zdroj: Pracovisko ŠÚ SR Košice, 2010

Štruktúra obyvateľstva podľa produktívnych vekových skupín rozdeľuje obyvateľstvo do troch skupín. Do prvej skupiny, predproduktívneho veku patria obyvatelia od 0 do 14 rokov. Druhá skupina Produktívneho veku sa líši v závislosti od toho, či ide o ženy alebo mužov. Produktívny vek žien je v rozmedzí od 15 do 54 rokov, pri mužoch je to od 15 do 59. Do tretej skupiny a to poproduktívneho veku patria obyvatelia od 55 a viac pre ženy a od 60 rokov a viac pre mužov.

Tab.č.: 9 Štruktúra obyvateľstva podľa veku v meste Michalovce v roku 2008

Predproduktívny vek spolu (0-14)		Produktívny vek				Poproduktívny vek spolu (55+Ž, 60+M)	
		ženy (15-54)		muži (15-59)			
abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
6 178	15,63	12 706	32,14	13 790	34,88	6 865	17,36

Zdroj: Pracovisko ŠÚ SR Košice, 2010

V meste Michalovce patrí do prvej skupiny 6178 obyvateľov čo je 15,63 % z celkového počtu obyvateľov v roku 2008. Do produktívneho veku patrí spolu 26496 obyvateľov z toho je 12 706 žien (32,14 %) a 13790 (34,88 %) mužov. Poslednú kategóriu a to kategóriu obyvateľov v poproduktívnom veku tvorí spolu 6865 osôb, čo predstavuje 17,36 % z celkového počtu obyvateľov mesta Michalovce v roku 2008.

Index starnutia v meste Michalovce dosahuje v roku 2008 hodnotu 111,12. Ide o počet osôb v poproduktívnom veku na sto osôb 0-14 ročných.

V roku 2008 patrilo v meste Michalovce do skupiny obyvateľov 0-14 rokov celkovo 6178 ľudí, čo predstavovalo v roku 2008 15,63 % z celkového počtu obyvateľov mesta. Najpočetnejšia bola skupina od 15-59 rokov, kde v roku 2008 patrilo 26496 obyvateľov, t.j. 67,01 % z celkového počtu. Do skupiny obyvateľov 60+ spadalo 6865 (17,36 %) ľudí (tab.č.10).

Tab.č.10: Štruktúra obyvateľstva podľa hlavných vekových kategórií v roku 2008

(0-14)		(15-59)		(60+)	
P.obyvateľov	%	P.obyvateľov	%	P.obyvateľov	%
6178	15,63	26496	67,01	6865	17,36

Zdroj: Pracovisko ŠÚ SR Košice, 2010

5.2.3.2 Ekonomické znaky

V meste Michalovce bolo v roku 2001 z celkového počtu obyvateľov 21 609 ekonomicky aktívnych obyvateľov, z toho 10 756 mužov a 10 835 žien.

Celkovo najviac ľudí pracovalo v priemyselnej výrobe a to 3794 (17,55 %) obyvateľov. Najmenej obyvateľov z ekonomicky aktívneho obyvateľstva pracovalo

v rybolove, chove rýb. Druhým najzastúpenejším odvetím v meste bol veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru, kde pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2001 pracovalo celkovo 2106 (9,75 %) ľudí. Ak berieme do úvahy zamestnanie žien a mužov v meste, tak najviac mužov pracovalo v priemyselnej výrobe a službách, najmenej v odvetví ťažby nerastných surovín, lesníctve a exteritoriálnych organizáciách a združeniach. Čo sa týka žien, tak najviac sa ich uplatnilo v priemyselnej výrobe, najmenej v lesníctve, ťažbe nerastných surovín, výrobe a rozvode elektriny, plynu a vody a exteritoriálnych organizáciách a združeniach

Tab. č. 11: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo mesta Michalovce v odvetviach hospodárstva v roku 2001

Odvetvie	Ekonomicky aktívne osoby			
	muži	ženy	spolu	z toho odchádza do
Odvetvie hospodárstva				
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a súvisiace služby	330	171	501	194
Lesníctvo, ťažba dreva a pridružené služby	29	12	41	12
Rybolov, chov rýb	2	1	3	1
Ťažba nerastných surovín	188	30	218	32
Priemyselná výroba	1 915	1 879	3 794	518
Výroba a rozvod elektriny, plynu a vody	345	118	463	89
Stavebníctvo	915	233	1 148	159
Veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru	880	1 226	2 106	211
Hotely a reštaurácie	203	316	519	87
Doprava, skladovanie a spoje	531	276	807	120
Peňažníctvo a poisťovníctvo	94	248	342	33
Nehnuteľnosti, prenajímanie a obchodné služby, výskum a vývoj	550	407	957	129
Verejná správa a obrana, povinné sociálne	748	766	1 514	318
Zabezpečenie				
Školstvo	356	1 285	1 641	223
Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	351	1 211	1 562	154
Ostatné verejné, sociálne a osobné služby	297	315	612	78
Súkromné domácnosti s domácim personálom	-	-	-	-
Exteritoriálne organizácie a združenia	10	2	12	11
EA bez udania odvetví	3 012	2 357	5 369	295
Spolu	10 756	10 853	21 609	2 664

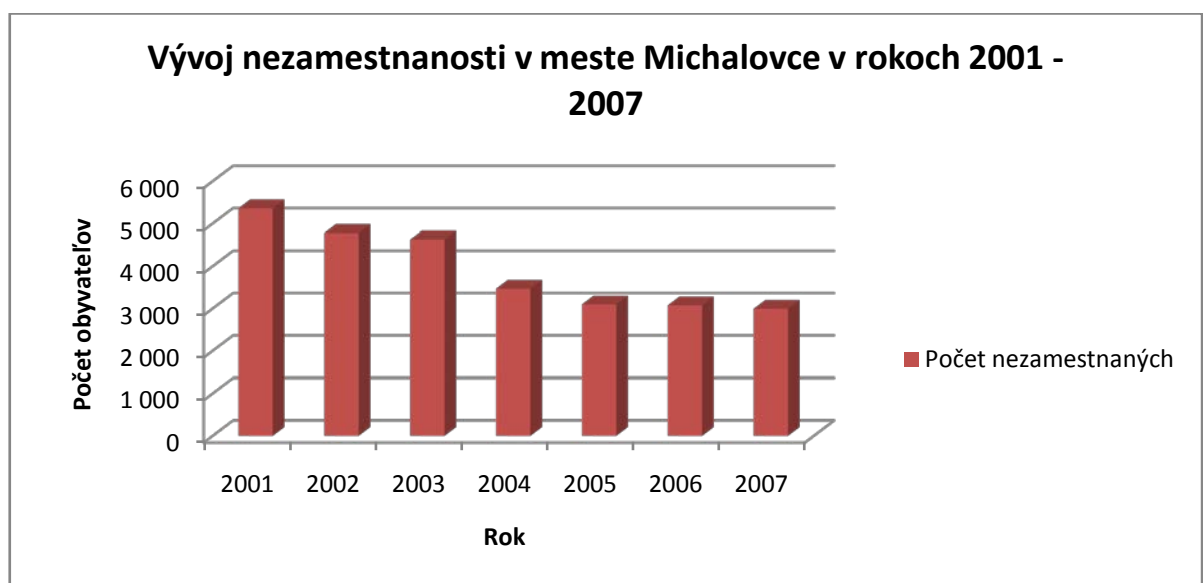
Zdroj: Pracovisko ŠÚ SR Košice, 2010

Nezamestnanosť

Nezamestnanosť je technicko-ekonomický jav, je to nerovnováha na trhu práce. Nastáva vtedy, ak počet voľných pracovných miest je nižší ako počet práceschopného obyvateľstva. Za príčiny nezamestnanosti možno považovať úpadok hospodárstva, demografický, regionálny či štrukturálny vývoj. Nezamestnanosť nie je problém trhu práce, ale je považovaná za problém národnej ekonomiky. Miera nezamestnanosti udáva percentuálny podiel počtu nezamestnaných z práceschopného obyvateľstva danej populácie. Ako môžeme vidieť v grafe č.6 nezamestnanosť má v meste Michalovce klesajúci charakter. V roku 2001 bola nezamestnanosť v meste na úrovni 19,11 %. (nezamestnaných bolo 5360 obyvateľov, z toho 2194 mužov a 2446 žien). V rokoch 2002

a 2003 nezamestnanosť v meste mierne klesala. V roku 2002 sa pohybovala na úrovni 17,04 % a v roku 2003 dosahovala hodnotu 16,5 %. K výraznejšiemu poklesu nezamestnanosti došlo v roku 2004 (o 3,65 %) kedy bol počet nezamestnaných práceschopných obyvateľov 3469 obyvateľov (12,35 %). V rokoch 2005, 2006 a 2007 sa miera nezamestnanosti pohybovala od 10,65 % do 11,43% čo v porovnaní so Slovenskom predstavuje rozdiel skoro 2,5% . Nezamestnanosť v meste Michalovce je spôsobená vysokým počtom práceneschopného obyvateľstva prevažne rómskej národnosti, slabou pracovnou ponukou a malým prísunom zahraničného kapitálu.

Graf č. 7:

Zdroj: UPSVaR Michalovce, 2010

5.2.3.3 Kultúrne znaky

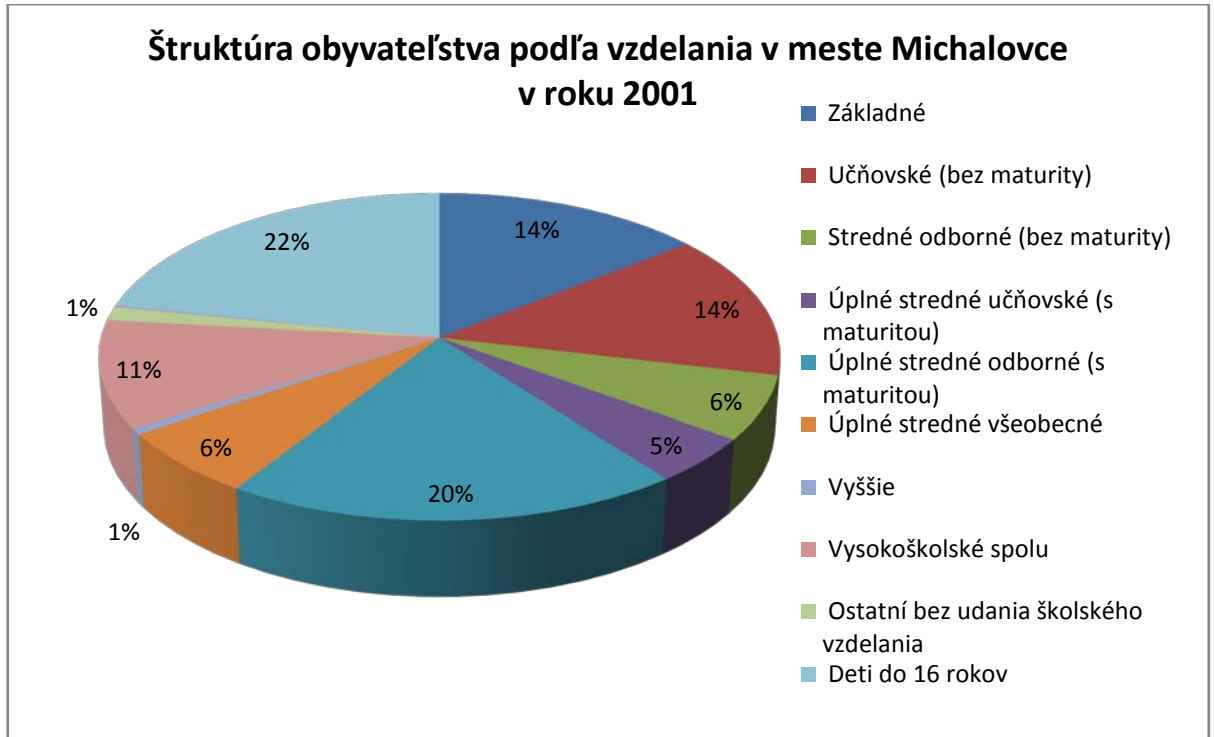
Štruktúra obyvateľstva podľa vzdelania

Vzdelanie je výrazom kultúrnej vyspelosti každej spoločnosti, taktiež odzrkadľuje celkové ekonomické, hospodárske a sociálne pomery.

Z grafu štruktúry obyvateľstva podľa vzdelania môžeme vyčítať, že 20 % z celkového počtu obyvateľov malo ukončenú strednú odbornú školu s maturitou. Medzi ďalšiu najpočetnejšiu skupinu patrili obyvatelia so základným (14,1 %) a učňovským (14,0 %) vzdelaním. Najmenej početná bola skupina obyvateľov s vyšším vzdelaním, ktorá zahŕňala len 1 % obyvateľov mesta Michalovce. V porovnaní s rokom 1991 došlo k vzrastu vysokoškolsky a stredoškolsky vzdelaných osôb a k poklesu osôb so základným vzdelaním

a učňovským vzdelaním bez maturity. Najpočetnejšiu skupinu tvorili deti do 16 rokov a to 22 %, čo z celkového počtu obyvateľov (39 951) predstavovalo 8686 osôb.

Graf č. 8:

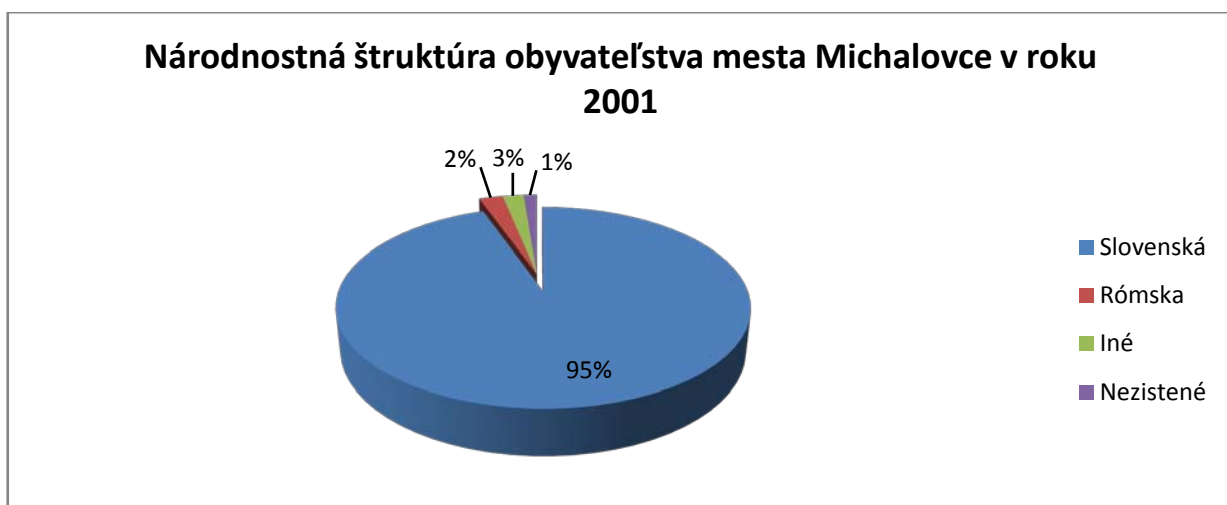

Zdroj: Pracovisko ŠÚ SR Košice, 2010

Štruktúra obyvateľstva podľa národnosti

V národnostnej štruktúre obyvateľstva mesta Michalovce v roku 2001 prevažoval podiel obyvateľstva slovenskej národnosti. V porovnaní s rokom 1991 vzrástol počet obyvateľov slovenskej národnosti o 243 osôb na 37 777 osôb. Ich podiel z celkového počtu obyvateľov sa však znížil na 94,6 % (v roku 1991 to bolo 96 %). Počet obyvateľov, ktorí sa prihlásili k rómskej národnosti vzrástol z 369 osôb v roku 1991 na 894 osôb v roku 2001. Zvýšil sa aj ich podiel z 1,0 % v roku 1991 na 2,2 % v roku 2001. V porovnaní s rokom 1991 sa o 0,2 % znížil podiel obyvateľov českej národnosti – z 0,9 % v roku 1991 na 0,7 % v roku 2001. Pri ukrajinskej národnosti došlo k zvýšeniu ich podielu z 0,4% v roku 1991 na 0,5 %. K maďarskej národnosti sa prihlásilo 132 osôb. V porovnaní s rokom 1991 sa ich počet znížil o 37 osôb a podiel z 0,4 % v roku 1991 na 0,3 %. Podiel obyvateľov rusínskej národnosti sa zvýšil u 0,1% v roku 1991 na 0,3 %. Ich počet sa zvýšil o 71 osôb. Podiel obyvateľstva ostatných národností vzrástol z 0,4 v roku 1991 na 1,2 %.

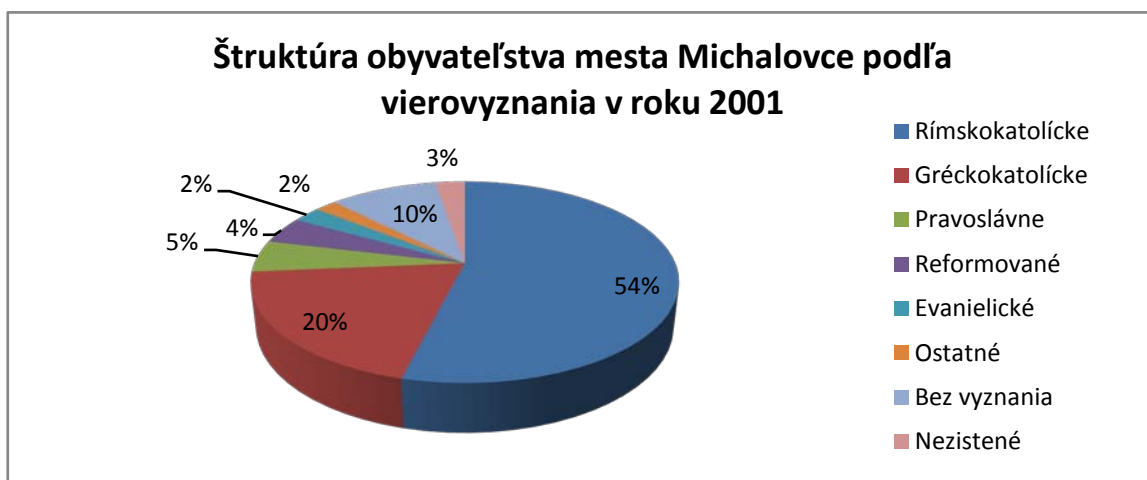
Graf č. 9:

Zdroj: Pracovisko ŠÚ SR Košice, 2010

K náboženskému vyznaniu sa pri sčítaní obyvateľov domov a bytov v roku 2001 prihlásilo 87,6 % obyvateľov mesta. V roku 1991 to bolo len 69,5%. Osoby bez vyznania tvorili 9,7 %, zatiaľ čo v roku 1991 sa k žiadnej cirkvi neprihlásilo 9,0 % obyvateľov. K tejto otázke sa v roku 1991 nevyjadrilo 21,5 % obyvateľov, zatiaľ čo v roku 2001 už iba 2,7 % obyvateľov. Medzi náboženskými vyznaniami dominovali: Rímskokatolícka cirkev (53,91 %), Gréckokatolícka cirkev (19,65 %), Pravoslávna cirkev (5,18 %), reformovaná kresťanská cirkev (4,3 %), Evanjelická cirkev augsburského vyznania 2,6 %. K menším cirkvám sa prihlásilo 0,7 % obyvateľov. Tu patria napríklad Apoštolská cirkev, Starokatolícka cirkev a iné.

Graf č 10:

Zdroj: Pracovisko ŠÚ SR Košice, 2010

5.3 HOSPODÁRSKE POMERY

5.3.1 Výrobná sféra

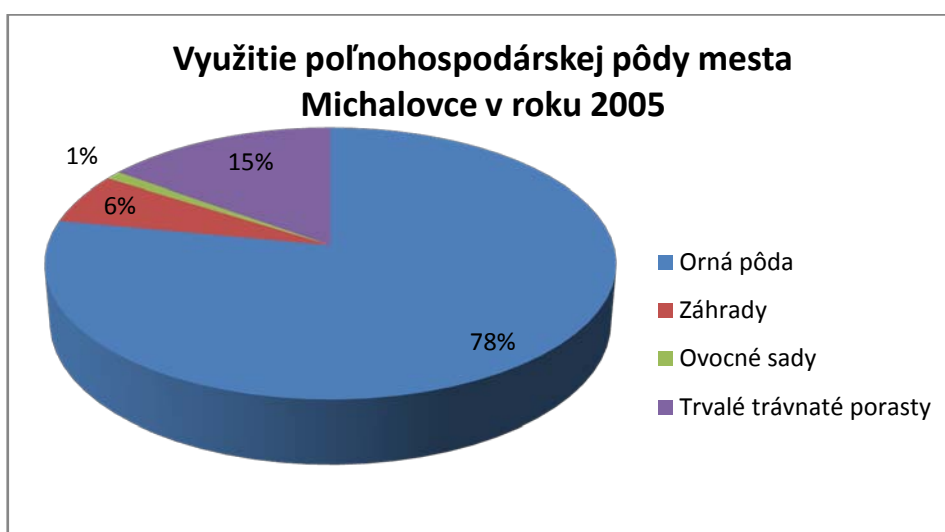
5.3.1.1 Poľnohospodárstvo

Vývoj poľnohospodárstva nastal v meste Michalovce hlavne po roku 1989. Štát prestal masívne dotovať družstevníkov, odbyť a vývoz poľnohospodárskej produkcie stagnoval.

Mesto Michalovce pozostáva z vlastného kompaktného mesta a z miestnych častí Vrbovec, Močarany, Topoľany, Betlenovce. Celková výmera pôdneho fondu v meste Michalove je 5 280,8 ha, z toho 3 553,60 ha tvorí poľnohospodársku pôdu, lesné pozemky zaberajú 68,1 ha, vodné plochy 191,5 ha, zastavané plochy zaberajú 1059,2 ha a ostatné plochy zaberajú 408,4 ha (PHSR, 2005).

V roku 1990 hospodárili na území mesta Michalovce tri poľnohospodárske subjekty, respektíve organizácie. Poľnohospodársky a inžiniersky podnik (PVIP), Jednotné roľnícke družstvo (JRD) „Pokrok“ Pozdišovce a Školský majetok (ŠM) Strednej poľnohospodárskej školy (SPoŠ) Michalovce. V roku 1991 vznikla spoločnosť Agrozemp š.p.. V danom čase išlo o najväčší podnik v meste. Po čase sa spoločnosť pretransformovala na akciovú spoločnosť. Z významných poľnohospodárskych firiem, ktoré v súčasnosti pôsobia na území mesta Michalovce možno uviesť PD Močarany, Agrospol, Farm, CO.BE R, NOP, RAPIF, TRA.CE.R, TERRA či SHR zaberajúce sa hlavne pestovaním obilnín (Dejiny Michaloviec, 2007).

Graf č. 11:

Zdroj: PHSR, 2005

Rastlinná výroba:

Rastlinná výroba je zložka poľnohospodárskej výroby, ktorá využíva pôdu na pestovanie kultúrnych plodín. Vyrába potraviny, krmivá, a suroviny pre spracovateľský priemysel. Zahŕňa pestovanie obilnín, strukovín, olejní, okopanín, technických plodín, ovocinárstvo, chmeliarstvo, zeleninárstvo, vinohradníctvo, lúkarstvo a krmovinarstvo.

Rastlinná výroba sa v meste Michalovce zameriava prioritne na pestovanie obilnín, ktoré tvoria 65 %, olejniný tvoria 18 %, viacročných krmovín sa pestuje asi 18 % a zemiakov len 1 % (Zelenský, 2002).

Poľnohospodárske podniky v meste Michalovce sa zaoberajú v prevažnej miere rastlinnou výrobou s doplnkom živočíšnej výroby v menšom rozsahu. Nachádzajú sa tu hospodárske dvory v mestskej časti Močarany (západná časť zast. územia), Topoľany (západná časť zast. územia), Vrbovec (juhovýchodná časť zast. územia) a v lokalite Žabany a Meďov. Rastlinná výroba je v týchto podnikoch zameraná na obilniny, olejniný a krmoviny. Pestovanie obilnín je zamerané na výrobu potravinárskej pšenice, na sladovnícke účely sa pestuje jarný jačmeň. Ďalšia časť obilnín sa spotrebuje u väčšiny podnikov na kŕmne účely. Olejniný sú pestované v poľnohospodárskych podnikoch pre zmluvných partnerov - napr. PALMA a sú vyvážené mimo okres (Urbanistický plán mesta Michalovce, 2007).

Živočíšna výroba

Živočíšna výroba je zložka poľnohospodárskej výroby. Zhodnocuje zdroje rastlinnej výroby tak, že ich pretvára na živočíšne výrobky (mäso, tuk, mlieko, vajcia, koža a kožušina, perie) zabezpečuje výživu populácie proteínmi živočíšneho pôvodu a poskytuje aj suroviny pre časť spracovateľského priemyslu. Odpady živočíšnej výroby, ako napríklad hnoj, hydínový trus, spätne ovplyvňujú rastlinnú výrobu.

V Michalovciach sa živočíšna výroba zameriava predovšetkým na chov ošípaných, ktorý tvorí 45 % z celkovej živočíšnej výroby v meste. Na chov dobytka pripadá 35 %, chov hydiny predstavuje 18 % a 2 % predstavuje chov oviec. Firma CO. BE.R s.r.o. Michalovce je jedinou firmou v meste ktorá sa zaoberá chovom mäsových typov dobytka.

5.3.1.2 Priemysel

Mesto Michalovce bolo prevažne poľnohospodárskym mestom. Obdobie po druhej svetovej vojne prinieslo najväčšie zmeny do oblasti priemyslu. Po prechode frontu mal rozvinutý priemysel malovýrobný a remeselnícky charakter. V meste vznikali priemyselné závody. Najväčším bol kedysi pivovar, ktorý zamestnával vyše 200 pracovníkov. Nachádzali sa tu aj ďalšie závody ako Betty a Jatta ktoré sa zaoberali výrobou konfekcie. Po roku 1948 boli položené základy priemyselných odvetí a došlo k výraznému rozšíreniu už existujúcich podnikov. Výstavba nových závodov priniesla nie len modernizáciu, ale aj nárast pracovných možností v meste. Medzi významné závody patrili: Poľnohospodársky nákupný a zásobovací podnik, Východoslovenské mliekarne, Východoslovenské pekárne a cukrárne, Slovenské sladovne, Východoslovenské hydínarske závody, Vinárske závody, Východoslovenské trepárne, Východoslovenské tehelne, Odevné závody, Odeta – výrobné družstvo, ZEKON. Jedným z najväčších závodov bol Vihorlat s exportom svojich strojárenských výrobkov a z ďalších to boli Naftové doly, Závod na výrobu keramických dlaždíc, Pozemné stavby, Inžinierske stavby (Dejiny Michaloviec, 2007).

Tab. č 12: Zamestnanosť a obrat významnejších priemyselných podnikov v meste Michalovce (2003)

Podnik	Predmet podnikania	Obrat v mil. Sk	Počet zamestnancov
Odeta VD	Odev, obuv	60,5	297
ZEKON a.s.	Textilná výroba	547	1 031
Chemkostav	Stavebná výroba	1 509	234
EKOSTAV, a.s.	Stavebná výroba	256	178
Yazaki Wiring	Kabelové zväzky	3 200	1 705
Sladovňa	Výroba sladu	427	62
CASSPOS a.s.	Strojárska výroba	160	264
KERKO a.s.	Výroba keram. dlažieb	987	602
Pekárne a cukrárne	Výroba pekár. výrobkov	115	191
BHS DRIVERS and PUMPS	Výroba elektromotorov	4 382	878
SCORP s.r.o.	Stavebníctvo	192, 2	73
Syráreň BELL	Výroba mlieka a mlieč. výrobkov	1 451	405
Spolu:		13 286,7	5 920

Zdroj: PHSR, 2005

V Michalovciach sú zastúpené viaceré druhy priemyslu:

Ťažobný priemysel je zastúpený odštepným závodom SPP ktorý zabezpečuje nepretržitú dodávku zemného plynu a Naftou Východ a.s , ktorá vznikla na začiatku roku 1998 ako dcérska spoločnosť Nafty a.s. Gbely. Zameriava sa hlavne na ťažbu ložísk horľavých zemných plynov a solí, realizuje prieskumné i ťažobné vrty a iné geologické

práce.

Strojárske priemysel mal v Michalovciach zastúpenie cez Zemplínske strojárne š.p. Táto spoločnosť vznikla v roku 1990. Pod správou zemplínskych strojární patrila aj spoločnosť ZEST. Zo strojárskejších spoločností, ktoré majú v súčasnosti v meste Michalovce dominantu môžeme uviesť firmu GASSPOS zaoberajúca sa hlavne výrobou vstrekovacích nástrojov, brusičiek a strojových zverákov .

Elektrotechnický priemysel reprezentoval podnik MEZ, ktorý sa orientoval na výrobu elektromotorov. V polovici decembra 1999 sa dostal do konkurzu a v roku 2000 zanikol. V roku 1993 vytvorila spoločnosť MEZ spoločný podnik so Siemensom podnik Siemens Automotive, s.r.o. na výrobu elektromotorov. V decembri 1998 časť spoločnosti odkúpila firma BSH Drivers and Pumps s.r.o. ktorá sa tiež zaoberá výrobou elektrických motorov a čerpadiel pre bielu techniku. V areáli bývalého podniku MEZ sídli i firma S.P.A ktorá vyrába komponenty pre rotory práčok. Firma YAZAKI s.r.o. a SONAP sa zaberajú výrobou káblových zväzkov pre automobilový priemysel.

Priemysel stavebných hmôt je zastúpený firmou KERKO, a.s., Košice – závod DLAŽDICE Michalovce. Táto akciová spoločnosť sa transformovala začiatkom apríla tohto roku zo štátneho podniku. Michalovský závod tvorí rozhodujúcu výrobnú jednotku firmy.

V stavebnom priemysle činnosť vyvíja niekoľko veľkých stavebných firiem i menších stavebných spoločností. Pozemné stavby mali tesne po roku 1989 dominantné postavenie v rámci programu Komplexnej bytovej výstavby. Po roku 1990 sa však od podniku začali oddeľovať menšie prevádzky a firma postupne zanikla. K najväčším stavebným firmám v meste Michalovce v súčasnosti patrí Chemkostav, a.s., Ekostav a.s., S-Corp a.s. a Eurovia a.s.

Odevný priemysel je zastúpený v.d. Odetta a.s. a Zekon. Obe spoločnosti majú vo výrobnom programe zhotovovanie pracovných odevov (Zekon šije aj uniformy pre armádu) a pánskej konfekcie.

Potravinársky priemysel reprezentujú viaceré firmy. Michalovské pekárne a cukrárne a.s. boli založené v máji 1992. Spoločnosť ZEMPMILK, a.s. vznikla v máji 1992 transformáciou zo štátneho podniku, od roku 2003 po vstupe nového francúzskeho investora vystupuje spoločnosť pod názvom Syrárň Bell, a.s.. Hlavným výrobným programom je výroba tvrdých a tavených syrov, ktoré sú známe najmä pod názvom Karička. Po roku 1898 v činnosti pokračoval pivovar Šíravar, a.s., neskôr pod názvom

Starý prameň. Keďže odbyť piva neustále klesal, koncom 90tych rokov 20.stor. pivovar zatvorili. Postupne sa rozpredala firma aj pozemky i budovy ktoré odkúpila firma Minag, a.s., a postavila tu obchodné centrum Zemplín. Na území mesta tiež pôsobili Hydinárske závody. Koncom 90tych rokov 20.stor. sa podnik premenoval na Zemplínsku hydinu, a.s.. V meste sa nachádza mäsokombinát a podnikateľskú činnosť dodnes úspešne vyvíja Sladovňa. V súčasnosti sa dôraz kladie hlavne na príchod zahraničných investorov (Dejiny Michaloviec, 2007).

5.3.2 Nevýrobná sféra

5.3.2.1 Výrobná infraštruktúra.

V meste Michalovce sa nachádza výrobná infraštruktúra ktorá spĺňa všetky požiadavky obyvateľov mesta. Lokalizácia týchto služieb je v meste rozložená pomerne nerovnomerne a je prispôbená účelom a potrebám obyvateľstva. V centre mesta sú lokalizované väčšinou služby ako opravy elektrospotrebičov dennej potreby, televízorov a inej spotrebnej elektroniky, sklenárske a stolárske dielne, hodinári, obuvníci, či klampiari. Oprava automobilov, servis, kamenárske sklenárske alebo stolárske dielne sa nachádzajú väčšinou na okraji mesta. Buď v priemyselných zónach alebo na periférii (Urbanistická štruktúra mesta Michalovce, 2007).

5.3.2.2 Nevýrobná infraštruktúra

Energetická infraštruktúra:

Zásobovanie teplom sprostredkúva spoločnosť, ktorá je držiteľom licencie na výrobu a rozvod tepla v meste Michalovce a to je Domspráv s.r.o. Michalovce. Licenciu vlastní od roku 1996 až do roku 2010. V prevádzke má 16 centrálnych a 2 domové kotolne. Kotolne sú teplovodné a ako palivo sa používa zemný plyn.

Stanice sú poväčšine riadené centrálnne zo sídla spoločnosti Domspráv Michalovce. Spoločnosť zabezpečuje dodávku tepla pre 10 672 bytov v meste (PHSR, 2005).

Hlavným zdrojom elektrickej energie dodávanej do mesta Michalovce je blízka tepelná elektráreň Vojany (EVO I a EVO II). Mesto zásobuje elektrická stanica – Michalovce 110/22kV. Distribučné 22kV vedenia sú napájané u distribučnej stanice mesta 22kV/0,4. V meste Michalovce je 100% napojenosť na elektrickú energiu. Správu elektrických rozvodov a zariadení a elektrickú dodávku energie zabezpečuje Východoslovenská energetika, a.s. Košice (PHSR, 2005).

Napojenosť na plynovody je v meste 100%. Zabezpečuje sa prostredníctvom plynovodov DN 200 a to plynovodom Moravany - Michalovce - Stráňany a plynovodom Stretava – Šamudovce – Michalovce – Zemplínska širava. Zásobovanie zabezpečuje 13 regulačných staníc (PHSR, 2005).

Environmentálna infraštruktúra

Mesto Michalovce je zásobované pitnou vodou zo Skupinového vodovodu Michalovce. Okrem samotného mesta je z toho z tohto vodovodu zásobovaných aj 17 obcí.

Rozhodujúcimi zdrojmi pitnej vody sú podzemné zdroje v lokalitách Lastomír a Topoľčany a vodné zdroje v lokalite Vihorlat. Voda z vodných zdrojov Lastomír a Topoľany je upravovaná v opravovniach vody Lastomír a Hrádok. Voda je upravovaná predovšetkým z dôvodu vyššieho obsahu železa a vyššej agresivity. Upravovaná voda je odčerpávaná do vodojemov Biela Hora, Pozdišovce, Hrádok. Voda z vodných zdrojov Vihorlat si nevyžaduje úpravu a preto je čerpaná priamo do vodojemu Biela Hora.

K distribúcií pitnej vody je na území mesta k dispozícií 179 km vodovodnej siete a 21,5 km vodovodných prípojk, 31 čerpacích staníc o kapacite 981 l/s, 2 úpravovne vody o kapacite 300l/s a 9 vodojemov o objeme 11 434 m³.

Ročná dodávka pitnej vody bola v roku 2003 v objeme 2786 tis.m³, z toho bolo odberateľom v domácnostiach fakturované 1863 tis.m³ a ostatným odberateľom 923 tis.m³. Voda nefakturovaná v objeme 925 tis.m³ činila 24,92 % z celkovej dodávky pitnej vody do vodovodnej siete mesta, z nej predstavujú straty vody 20,8 %. Straty sú spôsobené najmä poruchovosťou starších potrubí.

Celková spotreba pitnej vody pre mesto ma klesajúcu tendenciu, čo je spôsobené jednak miernym znižovaním počtu obyvateľov a v nezanedbateľnej miere aj postupným znižovaním priemernej spotreby vody v dôsledku odstraňovania paušálnych odberov a nárastu cien vodného a stočného (PHSR, 2005).

Mesto má vybudovanú jednotnú verejnú kanalizáciu ako súčasť skupinovej kanalizácie, na ktorú sú pripojené aj kanalizácie, odvádzajúce splaškové odpadové vody z okolitých obcí a zo Zemplínskej Širavy. Kanalizácia je zaústená do mestskej čistiarnie odpadových vôd Michalovce, ktorá sa nachádza pred obcou Lastomír. Čistička je mechanicko – biologická.

Správou verejného vodovodu a verejnej kanalizácie na väčšine územia mesta Michalovce v súčasnosti zabezpečuje Východoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s. závod Michalovce. Akcionárom VVS, a.s. Košice je aj mesto Michalovce (PHSR, 2005).

Informačná infraštruktúra

V meste Michalovce sa nachádza digitálna telefónna ústredňa spoločnosti T-com. Telefónne pripojenie pomocou pevného pripojenia je zabezpečené na celom území mesta. Bezdrôtové telefónne pripojenie zabezpečujú spoločnosti Orange, T-mobile a O₂. Mesto Michalovce je 100% pokryté vysokorýchlostnou bezdrôtovou sieťou 3G od spoločnosti Orange Slovensko. Internetové pripojenie v meste zabezpečujú spoločnosti Orange, T-com, T-mobile, Slovanet, Nextra, 3log, Minet, Gecom a mnohé menšie spoločnosti.

Príjem televízneho signálu je z vysielача Dubník. Káblovú televíziu sprostredkúva spoločnosť UPC Slovensko (Interné materiály MsÚ Michalovce, 2010).

Sociálna infraštruktúra

Mesto Michalovce je sídlom škôl od predškolských zariadení až po vysoké školy a všetky školy v meste majú regionálnu pôsobnosť.

Predškolské zariadenia: V meste sa nachádza 11 materských škôl z toho 8 mestských a 3 cirkevné. V predškolských zariadeniach na území mesta dochádza k poklesu detí a to hlavne v materských školách, ktorých zriaďovateľom je mesto. Cirkevné materské školy vykazujú vyrovnaný počet detí. V súčasnosti je počet zapísaných detí v materských školách 1179 a kapacita je 1535 miest. Naplnenosť detí na jednu triedu je 22. Materské školy a detské jasle zamestnávajú 134 pedagogických zamestnancov a 93 nepedagogických zamestnancov. V meste sú jediné detské jasle s oddelením pre pohybové poruchy detí.

Základné školstvo: V meste sídli 9 základných škôl a jedna cirkevná základná škola. V posledných rokoch dochádza k úbytku žiakov na základných školách v meste aj keď ich navštevujú aj žiaci z okolitých obcí. Základné školy v meste sú zamerané na štúdium jazykov, rôzne zamerania v športe a pod. Základné školy sídlia v budovách účelovo vybudovaných s kapacitou 5930 miest. Rozmiestnenie škôl pri poklese žiakov v meste spôsobuje, že jedna škola je kapacitne naplnená a iná nedosahuje ani základné naplnenie v prepočte na triedu. V roku 2006 mali základné školy 5 229 žiakov a 213 tried. Základná umelecká škola rozvíja a zabezpečuje umelecké cítenie a racionálne využívanie voľného času detí a mládeže. Poskytuje základy vzdelania v odboroch hudobnom, výtvarnom, tanečnom a literárno-dramatickom.

Na území mesta pôsobí 14 stredných škôl, z toho 2 gymnáziá s počtom 1596 žiakov, 8 stredných škôl s počtom 2785 žiakov a 4 odborné učilištia s počtom 1237 žiakov. Za posledné roky vzrástol záujem o štúdium na gymnáziách a odborných stredných školách,

pokles žiakov je viditeľný v odborných učilištiach.

V strednom školstve pôsobí 371 pedagógov. V meste pôsobia aj dve súkromné stredné školy a tri súkromné jazykové školy. Zo 14 stredných škôl na území mesta 3 z nich si spravujú vlastné domovy mládeže, ktoré svoje služby poskytujú pre všetky ostatné školy aj pre vysoké školy pôsobiace na území mesta (PHSR, 2005).

Mesto Michalovce, ako jedno z mála miest na Slovensku zriadilo pobočky 4 vysokých škôl pôsobiacich na území mesta s úmyslom zvýšenia vzdelanostnej štruktúry obyvateľstva, ale aj s úmyslom vytvoriť možnosti vysokoškolského vzdelávania mladým ľuďom z mesta a jeho okolia. Všetky školy za výraznej, najmä finančnej pomoci mesta sídli v mestských objektoch. Na území mesta pôsobia pobočky nasledovných vysokých škôl: Ekonomická univerzita Bratislava, podnikovo hospodárska fakulta v Košiciach, pobočka Michalovce (vznikla v roku 1994 s dvoma formami štúdia- denné inžinierske a diaľkové bakalárske štúdium), Fakulta masmediálnej komunikácie, Univerzita sv. Cyrila a metóda v trnave, pracovisko v Michalovciach s odborom masmediálne štúdia a špecializáciou marketingová komunikácia. Škola vznikla v roku 1998. Ďalej je to Fakulta prírodných vied, Univerzita Cyrila a Metóda v Trnave, pracovisko Michalovce v odbore informatika, formou externého bakalárskeho štúdia. Fakulta pôsobí v meste od roku 2000 a Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce, Trnavská univerzita, pracovisko Michalovce, ktorá ponúka štúdiom v odbore ošetrovateľstvo formou magisterského a bakalárskeho štúdia od roku 2001 (Interné materiály MsÚ Michalovce, 2010).

Poskytovanie primárnej zdravotnej starostlivosti je zabezpečené sieťou neštátnych a verejných ambulancií. Dostatočný počet neštátnych ambulantných zariadení a verejných ambulancií v poliklinickej časti nemocnice dáva záruku dostupnosti, možnosti výber zo strany pacienta, ako aj medicínskej úrovne jednotlivých ambulancií pri ich konkurencieschopnosti. V roku 2004 bola primárna zdravotná starostlivosť na území mesta poskytovaná v 75 súkromných ambulanciách a 27 ambulanciách, ktoré priamo spadajú pod NsP Michalovce. Stomatologickú starostlivosť zabezpečovalo 32 zubných lekárov a 11 pracovísk zubnej techniky. Na území mesta je v prevádzke 14 lekární, ktoré sú situované v jednotlivých častiach mesta a 4 predajne zdravotníckych potrieb a pomôcok. Pre pacientov s akútnym ohrozením zdravia je poskytovaná zdravotná starostlivosť (LSPP) pre dospelých a deti. Urgentná prednemocničná zdravotná starostlivosť je zabezpečená stanicou RZP NsP Michalovce.

Sekundárna zdravotná starostlivosť je na území mesta zabezpečovaná Nemocnicou

Štefana Kukuru v Michalovciach, ktorá prešla v roku 2004 niektorými zmenami, ktoré smerovali k efektívnejšiemu hospodáreniu nemocnice. Nemocnica si pritom zachovala, s výnimkou očného oddelenia, všetky oddelenia. Došlo k poklesu lôžok zo 756 k 31.7.2004 na 559 lôžok k 1.8.2004. Psychiatrická nemocnica n.o. v Michalovciach vznikla 1.júla 1991. Jej poslaním je poskytovať komplexnú psychiatrickú starostlivosť duševne chorým. Spádová oblasť nemocnice má 320 000 obyvateľov. Služi okresom Michalovce, Humenné, Sobrance, Vranov nad Topľou, Snina, Medzilaborce a čiastočne aj Trebišov. Detské oddelenie psychiatrickej nemocnice slúži pre celý východoslovenský región. Psychiatrická nemocnica má spolu 260 lôžok.

Cieľom sociálnej pomoci je pomáhať občanovi za jeho aktívnej účasti prekonať, alebo zmierniť hmotnú a sociálnu núdzu, v ktorej sa ocitol v dôsledku sociálnej udalosti. Súčasťou sociálnej pomoci je aj kompenzácia sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia občanov a sociálna prevencia. Sociálne služby, teda špecializované činnosti na riešenie hmotnej alebo sociálnej núdze občanov a sociálne poradenstvo, mesto zabezpečuje v zariadení opatrovateľskej služby a v Domove dôchodcov (s kapacitou 170 miest), ako aj prostredníctvom SČK (Slovenského červeného kríža) a v spolupráci a partnerstve s inými neziskovými organizáciami i charitatívnymi spolkami. Na území mesta sa nachádza domov dôchodcov s kapacitou 170 miest. Okrem toho sa v meste nachádza 18 malometrážnych bytov, ktoré zabezpečujú bývanie pre starých občanov.

Mesto Michalovce zabezpečuje základné verejno-prospešné činnosti prostredníctvom Technických a záhradníckych služieb mesta Michalovce. Zriaďovateľom tohto podniku je Mestské zastupiteľstvo Michalovce. Ich základnou činnosťou je starostlivosť o miestne komunikácie, zeleň, verejné osvetlenie, vývoz a zber komunálneho odpadu a pohrebné služby. Pre obyvateľov mesta a návštevníkov mesta sú zabezpečené ubytovacie a stravovacie služby a ostatný potrebný servis. V posledných rokoch došlo k rozšíreniu a skvalitneniu služieb a to hlavne ubytovacích, stravovacích, obchodných, peňažných a poisťovacích služieb. V meste sídlia hypermarkety Tesco, Hypernova, Kaufland, Lidl, Nay elektrodom, Nákupné centrum City Center a nákupné centrum Zemplín, obchodné zariadenia Jednoty a množstvo menších či väčších predajných zariadení potravinárskeho, spotrebného a priemyselného tovaru, zastúpenia bánk a poisťovní etablovaných na území Slovenska, ako aj predajne a servisy svetových automobilových značiek.

Možnosti kultúrneho vyžitia občanov mesta sú pomerne široké. Kultúrne aktivity

zabezpečujú hlavne Zemplínske múzeum, Knižnica Gorazda Zvonického, Mestské kultúrne osvetové stredisko, Okresná hvezdáreň a Dom Matice Slovenskej. Paleta ponúkaných kultúrnych aktivít je v meste veľmi pestrá, najväčším nedostatkom v oblasti kultúry je chýbajúce viacúčelové kultúrne zariadenie.

Poslaním Mestského kultúrneho strediska, ktorého zriaďovateľom je mesto Michalovce je rozvíjať kultúrne a vzdelávacia záujmy i aktivity občanov a poskytovať informačné, poradenské, sprostredkovateľské a propagačné služby. Kino centrum spolupracuje s vyše 8 distribučnými spoločnosťami. Súčasťou kina je aj vlastná výstavná sieň – Malá galéria. Cieľom činnosti Zemplínskeho osvetového strediska je poskytovanie poradenských a metodických služieb realizátorom osvetovej činnosti v regióne. Stredisko organizuje tvorivé aktivity v jednotlivých odboroch a žánroch záujmovej umeleckej činnosti s cieľom zvyšovania úrovne spôsobilosti profesionálnych pracovníkov a dobrovoľníkov. Zemplínske múzeum sa od svojho vzniku zameriava na výskum a kompletnú dokumentáciu prírody, pravekého a stredovekého vývoja, histórie, kultúry a umenia regiónu. Knižnica plní súčasne úlohu mestskej aj regionálnej knižnice. Hvezdáreň napomáha popularizácií astronómie a ďalších prírodných vied. Dom Matice Slovenskej je odborným pracoviskom Matice slovenskej, ktoré plní kultúrne, spoločenské a metodické ciele voči členskej základni.

Pre telovýchovu a šport sú na území mesta Michalovce k dispozícii, 2 športové haly, zimný štadión, 5 futbalových ihrísk, 19 telocviční a bazén. Dve viacúčelové športové haly sú vo vlastníctve mesta a slúžia na športovú prípravu a súťaže hlavne v hádzanej, basketbale, ale aj džuda a malého futbalu. Zimný štadión, ktorý je vo vlastníctve mesta je na prevádzku a údržbu ekonomicky náročnou investíciou. Po rokoch užívania je potrebné nielen jeho dokončenie, ale aj rekonštrukcia. Z piatich futbalových ihrísk nezodpovedá medzinárodným požiadavkám ani jedno. Najviac sú využívané 2 ihriská na Hviezdoslavovej ul., kde svoje majstrovské stretnutia hrávajú mužstvá ŠK Zemplín Michalovce, s.r.o.. Telocvične sú pri základných a stredných školách, najväčšie z nich sú na ZŠ Okružná ul. a ZŠ Krymská ul. Vo vlastníctve mesta je jeden 25 m bazén, ktorý po úpravách je v celoročnej prevádzke. V meste sú využívané predovšetkým školské športové areály, ktoré však nie sú v dobrom technickom stave. Multifunkčné ihrisko s umelým trávnikom na malý futbal je vybudované v priestoroch VI. ZŠ Michalovce. Sídliškové detské ihriská v meste chýbajú. V meste pre širokú verejnosť sa využíva 5 posilňovní a menšie posilňovne si zriadili aj niektoré základné a stredné školy. V prevádzke je aj

tenisové centrum firmy Scorp, s.r.o. Michalovce, kde okrem otvorených kurtov je i krytá hala s 2 antukovými ihriskami a 1 hala s umelým povrchom viacúčelového ihriska. Tenisové ihriská boli vybudované aj niektorými ďalšími firmami. Moderná súkromná stolnotenisová herňa slúži pre účely ŠKST Michalovce. Na technické športy sa využíva strelnica na Hviezdoslavovej ulici. Na úrovni samotného mesta pôsobí 31 športových klubov venujúcich sa výkonnému športu, ktoré svoje športové aktivity realizujú v 17 druhoch športu.

Orgány a organizácie územnej samosprávy so sídlom v Michalovciach sú :

Mestský úrad, Úrad - Košický samosprávny kraj – pracovisko odboru regionálneho rozvoja, Spoločný obecný úrad, Školský úrad.

Z úrovne miestnej štátnej správy na území mesta je zriadený Obvodný úrad, ktorého naplnenie činnosti spočíva vo vnútornej štátnej správe - oblasti živnostenského podnikania, civilnej ochrany a riadenia štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu.

Z úrovne špecializovanej miestnej štátnej správy je zriadený Obvodný úrad cestnej dopravy a pozemných komunikácií, Obvodný úrad pozemkový , Obvodný úrad lesného hospodárstva, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny , Obvodný úrad životného prostredia.

Ďalej sú to orgány osobitného určenia: Regionálny úrad verejného zdravotníctva na ochranu zdravia, Okresné riaditeľstvo hasičského a záchranného zboru, Okresné riaditeľstvo policajného zboru, Colný úrad , Daňový úrad, Katastrálny úrad -správa katastra.(PHSR, 2005)

Na území mesta Michalovce v severovýchodnej časti Biela Hora, na ul. SNP zasahuje do okrajovej časti územia vojenský výcvikový priestor „Cvičisko Biela Hora“, ktorý patrí pod vojenskú správu (PHSR, 2005).

5.3.2.3 Doprava

Základná komunikačná sieť mesta Michalovce je tvorená cestami I., II., III.triedy a sieťou mestských komunikácií. Mestom Michalovce prechádza niekoľko štátnych ciest:

Cesta I/50 v smere Košice – Michalovce, cesta I/50 v smere Košice-Michalovce-Sobrance-UA, cesta II/582 v smere Zemplínska Šírava-Michalovce, cesta II/555 v smere Veľké Kapušany-Michalovce, cesta III/050229 v smere Veľké Raškovce-Michalovce.

Okrem ciest I,II a III triedy je základná komunikačná sieť na území mesta tvorená mestskými zbernými komunikáciami.

Celková dĺžka miestnych komunikácií je 70 km a dĺžka chodníkov 95 km. Komunikačne si vyžadujú patričnú starostlivosť, ktorá bola z nedostatku finančných dôvodov zanedbaná. Šírka chodníkov je prevažne 1,5 až 2,0 m. osobná a nákladná doprava na území mesta Michalovce sa realizuje prostredníctvom individuálnej automobilovej dopravy v objeme 33 % z celkového objemu dopravy, hromadnými dopravami v objeme 35 % z celkového objemu dopravy a nemotorickými dopravami v objeme 32 % z celkového objemu dopravy.

Na území mesta sa nachádza 8 benzínových čerpacích staníc a 1 stanica na zásobovanie zemným plynom a 7 čerpacích staníc LPG. V meste sa nachádza 8 križovatiek so svetelnou signalizáciou, v roku 2006 boli do prevádzky uvedené aj dva kruhové objazdy a v roku 2007 ďalší kruhový objazd pri nákupnom centre Zemplín.

Na pešej zóne sa nachádza cyklistický chodník. Mimo mesta nie sú vybudované špeciálne komunikácie pre cyklistov, ani dopravným značením určené cyklistické trasy.

Železničná stanica sa nachádza v južnej časti mesta v mestskej časti Milovaná. Je stanicou tretej kategórie. Nachádza sa v žkm 40,597 jednokoľajovej trate Lupkow PKP-Medzilaborce-Michaľany. Doprava na tomto úseku je zabezpečovaná motorovou trakciou. V stanici sa nachádza 5 dopravných a 6 manipulačných koľají, ktoré väčšinou slúžia aj ako všeobecné nákladové a výkladové koľaje.

Mesto Michalovce nemá letisko pre osobnú dopravu. Menšie pristávacie plochy slúžia pre poľnohospodárske účely. Letisko medzinárodného významu je v Košiciach a v Užhorode (Ukrajina) (PHSR, 2005).

5.3.2.4 Cestovný ruch

Michalovce sú historicko-kultúrnym centrom Zemplína a tak si milovníci kultúry a folklóru môžu každoročne vychutnať pri vianočných, jarných a hlavne zemplínskych jarmokoch prehliadky folklórnych súborov a hudobných skupín s medzinárodnou účasťou (Dejiny Michaloviec, 2007).

Rozvoj rekreácie je prevažne v rekreačnom stredisku Biela Hora, vo východnej časti katastrálneho územia mesta. V turistike sú široké možnosti realizácie vo všetkých vekových kategóriách v okolí Zemplínskej Šíravy i Vinianskeho jazera, Vihorlatu, Sninského kameňa, resp. Morského oka. Na základe charakteristiky klimatických

podmienok a dominantných prírodných prvkov je aj stredisko Biela Hora na ZŠ zaradené do typu „podhorské strediska rekreácie a vodných športov“. Dominantnou funkciou je letný pobyt pri vode, rovnocenné sú kúpanie, vodné športy, ale i letná turistika a v prípade podmienok i zimné športy. Jednotlivé strediska na Zemplínskej šírave majú túto základnú funkčnú štruktúru: plochy pre zariadenia cestovného ruchu – ubytovanie vo všetkých kategóriách a formách, stravovacie, služby, športové a zábavné aktivity, plochy pre rodinné chaty plochy pre vinné domčeky (rodinné chaty na pozemkoch so zameraním na pestovanie viniča), špeciálne športové plochy, lesoparky a ochranná zeleň. Zemplínska Šírava je druhou najväčšou vodnou plochou na Slovensku a 12 v Európe. Vodná plocha má rozlohu 33 km², dĺžku 11 km, šírku 3,5 km, priemernú hĺbku 9,5 m a maximálnu hĺbku 14 m. Priemerná ročná teplota je tam 9 - 10 °C, počas letných dní je 20 °C.

Medzi najvýznamnejšie národné kultúrne pamiatky ovplyvňujúce historickú panorámu mesta patria:

- Radnica z roku 1928 - sídlo Mestského úradu v Michalovciach.
- Barokovo-klasicistický kaštieľ rodu Sztárajovcov, ktorý takmer 7. storočí ovládali mesto a podviholatskú oblasť. Dnes sídlo Zemplínskeho múzea
- Pôvodne gotický rímskokatolícky farský Chrám Narodenia Panny Márie postavený približne v 13. storočí.
- Neskorobarokové priečelie je z roku 1784. Hlavný oltár, kazateľnica a lavice sú z 18. storočia.
- Grécko-katolícky Chrám sv. Ducha, ktorý pochádza z roku 1931 a je postavený v neobyzantskom slohu.
- Základy predrománskej rotundy, sú najstaršími stavebnými pamiatkami na území mesta. Je to architektúra nízinného, tzv. vodného hradu z 13. storočia, ktorú možno vidieť v jadre sztárajovského kaštieľa (dnes Zemplínskeho múzea)
- Bývalá banka - dnes regionálne kultúrne stredisko a meštiansky dom (pod kupolou) (Urbanistická štúdia mesta Michalovce, 2007).

6 ENVIROMENTÁLNE POMERY

Stav ovzdušia v meste Michalovce je ovplyvnený strednými a malými zdrojmi emisií umiestnenými na území mesta, automobilovou dopravou ale aj prenosmi emisií zo vzdialených zdrojov, predovšetkým vplyvom prevládajúcich severozápadných smerov vetra. Ovzdušie oblasti je znečisťované hlavne prachom, SO₂, NO_x, merkaptánmi, formaldehydom a benzénom (Urbanistická studia mesta Michalovce, 2007).

Najvýznamnejšími z hľadiska znečisťovania ovzdušia na území Michaloviec sú :

- Slovenské elektrárne, a.s. Bratislava, Elektrárň Vojany I. a II.
- Chemko, a.s. Strážske
- Slovenský plynárenský priemysel, a.s. - prevádzka Veľké Kapušany a Ruska

Na znečisťovanie ovzdušia priamo v meste sa výrazne podieľajú :

- Domsprav, s.r.o. Michalovce prevádzkuje na území mesta 17 SZZO (stredných zdrojov znečisťovania ovzdušia) – kotolne bytových hospodárstiev,
- Kerko, a.s. Košice, závod Dlaždice Michalovce – prevádzkuje 11 SZZO ,
- tepelno - energetické zdroje podnikateľských organizácií, výrobných podnikov a občianskej vybavenosti – 80 SZZO,
- hustota tranzitnej dopravy prechádzajúcej po Močarianskej ulici, Humenskej a Sobraneckej ceste je vysoká, z čoho môžeme usudzovať, že stúpa aj produkcia exhalátov (PHSR, 2005).

Na území mesta Michalovce sa kontaminované pôdy vo väčšej miere nevyskytujú. Zdrojom kontaminácie pôd boli v minulosti agrochemikálie, fosforečné hnojivá s vysokým obsahom ťažkých kovov ako chróm, urán, arzén, kadmium, olovo a ortuť, ktoré spôsobovali prevažne poľnohospodárske podniky, Degradáciu pôd spôsobovali aj odpady poľnohospodárskej prvovýroby. V súčasnom období dochádza k poklesu v hnojení priemyselnými hnojivami.

Kvalita povrchových a podzemných vôd vyplýva z charakteru prostredia. Prevažná časť územia mesta Michalovce predstavuje silne urbanizovanú krajinu v údolnej riečnej nive Laborca. Zdrojmi znečistenia povrchových a podzemných vôd v k.ú. mesta sú najmä Poľnohospodárske družstvá, všetky priemyselné podniky na území mesta, železničný uzol Michalovce, skládka odpadov a čistička odpadových vôd. Kvalita povrchových vôd Laborca je už pred vstupom do mesta Michalovce negatívne ovplyvnená nedostatočne čistenými odpadovými vodami z Medzilaboriec, Humenného a Strážskeho.

Najnepriaznivejší vplyv na kvalitu vody má amoniakálny dusík a koliformné baktérie.

Kvalita podzemných vôd je sledovaná vo vodohospodársky významných oblastiach (aluviálne náplavy riek, mezozoická a neovulkanické komplexy). Na územia mesta zasahuje vodohospodársky významná oblasť Riečne náplavy Cirochy od Sniny po Humenné a Laborca od Humenného po Budkovce. Monitorovaciu sieť kvality podzemných vôd v tejto oblasti na území mesta tvoria 2 vrty základnej siete SHMÚ a 2 využívané vrty v kvartérnych sedimentov Laborca. K prekročeniam limitných hodnôt došlo len v ukazovateľoch, ktoré súvisia s obsahom kyslíka vo vode a sú to Fe a Mn. Toto zvýšenie je spôsobené hlavne v dôsledku nepriaznivých kyslíkových pomerov (redukčné prostredie) alúvia. Podzemné vody kvartérnych sedimentov majú nízky obsah rozpusteného kyslíka. Prirodzený chemizmus podzemných vôd v území je v súčasnosti pravdepodobne ovplyvnený hlavne poľnohospodárskou výrobou. Intenzívne poľnohospodárstvo pôsobí ako plošný zdroj znečisťovania a podpisuje sa predovšetkým na plošnom znečistení podzemných vôd rôznymi formami dusíka .

Odpady sú hlavným faktorom znečisťovania životného prostredia. V roku 2005 začalo mesto so separáciou odpadu (sklo, papier, plasty). Do konca roku 1996 bolo vytvorených 50 zberných stanovišť, na ktorých bolo rozmiestnených 149 zberných nádob. Vzhľadom na limitované finančné možnosti mesta a následne aj na limitovaný rozpočet Technických a Záhradníckych služieb (TaZS) a ekonomické výsledky hospodárenia, ktoré neumožňovali intenzifikáciu a rozšírenie separovaného zberu v meste Michalovce, dochádzalo postupne k stagnácii a k znižovaniu objemov vyseparovaných komodít. V období rokov 1996 – 2002 sa pozornosť mesta i TaZS sústreďovala na aktuálny problém so skládkovaním komunálneho odpadu. Tento problém sa netýkal iba mesta Michalovce, ale aj okolitých obcí využívajúcich skládku komunálneho odpadu Lastomír. Využívaná skládka bola dimenzovaná tak, že pri objemoch komunálneho odpadu , ktorý sa tu skládkoval v rámci II. etapy od roku 1989 končila svoju životnosť v roku 2002. Od 8.10.2002 bola uvedená do prevádzky skládka na nie nebezpečný odpad Žabany, ktorá sa nachádza v katastrálnom území mesta Michalovce (PHSR, 2005) .

K nepriaznivo pôsobiacim a zhoršujúcim faktorom, ktoré sa odzrkadľujú na kvalite životného prostredia zaraďujeme aj hluk a vibrácie (Interné materiály MsÚ Michalovce, 2010).

7 REGIONÁLNY ROZVOJ

7.1 Základne pojmy

Región

Pojem región má svoje miesto v rôznych vedných disciplínach, no podľa názoru mnohých regionalistov je východiskom pre definovanie regiónu ako objektu regionálnej politiky jeho geografický význam. Za najvýstižnejšiu definíciu regiónu pokladáme definíciu V. Lauka (1990), ktorá znie: „Región je zložitý dynamický priestorový systém, ktorý vznikol na zemskom povrchu na základe interakcie prírodných a socioekonomických javov“ (Bašovský Lauko 1990). Vývoj názorov na pojem región u nás i vo svete podrobnejšie zachytáva práca O. Bašovského a V. Lauka (1990), tematike sa v ostatnom období venovala i K. Hajasová (2000) a E. Rajčáková (2005).

Regionálny rozvoj

Podľa Rajčákovej (2005) vo všeobecnosti regionálny rozvoj zahŕňa ekonomické a sociálne procesy prebiehajúce v prírodno-spoločenskom prostredí regiónu, ktoré by mali využívať, ale aj rešpektovať možnosti, predpoklady a osobitosti regiónu.

Z geografického pohľadu môžeme pojem regionálny rozvoj chápať ako predovšetkým ekonomicko-sociálne procesy prebiehajúce v prírodno-spoločenskom prostredí regiónu, ktoré by mali využívať, ale i rešpektovať podmienky a zvláštnosti daného prostredia (www.naturescience.fhfv.unipo.sk, 2009).

Regionálna politika

Regionálna politika je predovšetkým riadiaca činnosť štátu a inštitúcií územnej pôsobnosti, ktorá smeruje k vytváraniu vhodnejších podmienok pre dynamický a všestranný rozvoj regiónov s maximálnym využitím ich geografického, ľudského a ekonomického potenciálu. Možno ju považovať za indikátor plnenia cieľov a zámerov regionálneho rozvoja. Cieľom regionálnej politiky je podporovať a iniciovať ekonomický a sociálny rozvoj a rast regiónov, znižovať negatívne dôsledky trhovej ekonomiky, zmierňovať regionálne disparity a podporovať trvalo udržateľný rozvoj regiónov (Rajčáková, 2005).

7.2 SWOT analýza

Na základe podrobnej analýzy situácie a stavu v meste boli definované prioritné oblasti, ktoré sú pre jeho rozvoj najdôležitejšie. SWOT analýza poskytuje zhrnutie silných stránok (výhod, pozitívnych javov) a slabých stránok (problémov) ako aj príležitostí a ohrození, ktoré môžu nastať v meste. Je zostavená na základe zistení detailnej analýzy a predstavuje základ pre definovanie prioritných oblastí rozvoja aktivít v meste Michalovce.

SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA	
<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - pozitívny demografický vývoj - Dom dôchodcov - Nemocnica s poliklinikou 	<p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - zlé podmienky pre mladé rodiny - chýbajúce jasle - chýbajúce bezbariérové prechody - nedostatok sociálnych bytov
<p>Príležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - rekonštrukcia budov 	<p>Ohrozenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - odchod mladých rodín za bývaním
HOSPODÁRSTVO	
<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kvalifikovaná pracovná sila - Blízkosť hraníc s Poľskom, Ukrajinou a Maďarskom - Rozvinuté školstvo - Vybudovaná infraštruktúra, plyn, voda, elektrina, kanalizácia - Blízkosť letiska - Prítomný zahraničný kapitál - Vytvorené podmienky pre turistiku v blízkom okolí mesta 	<p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vysoká miera nezamestnanosti - Absencia podnikateľského inkubátora - Absencia diaľničného prepojenia - Zlá dopravná infraštruktúra - Nedostatok bytov - Vysoký podiel nekvalifikovanej pracovnej sily - Málo zahraničného kapitálu a slabý domáci kapitál
<p>Príležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozvoj cezhraničnej spolupráce - Hospodársky rozvoj - Financovanie z fondov EÚ a vlády SR - Rozvoj dopravných sietí - Relatívne nízke zárobky 	<p>Ohrozenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - odchod kvalifikovanej pracovnej sily do zahraničia - nevysporiadané pozemky pre výstavbu - nedostatok financií na dobudovanie dopravnej infraštruktúry

SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ	
<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - domov dôchodcov - zariadenie opatrovateľskej služby - kluby dôchodcov - jedálne - azylový dom - opatrovateľská služba - stredisko osobnej hygieny - domov sociálnych služieb - prepravné služby - charitatívno – sociálne centrum - občianske združenia - chránené bývanie - patientske organizácie a združenia - organizácie pre zdravotne postihnutých občanov - Pomoc rodine - 	<p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - Malá kapacita zariadenia opatrovateľskej služby - Malá kapacita jedálni - Chýba vývarovňa pre občanov <p>Na území mesta chýbajú:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Penzión pre dôchodcov - Domov pre osamelých rodičov - Rehabilitačné strediská - Krízové strediská - Dobudovanie bezbariérových prístupov - Centrum informačných a koordinačných služieb - Aktivity pre voľný čas a pracovnú terapiu
<p>Príležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - Možnosť dobudovania chýbajúcich zariadení - Cez fondy EÚ a rezortné fondy MIsat - Cez združovanie prostriedkov v rámci regiónu 	<p>Ohrozenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ohrozenie výchovy v sociálne slabých rodinách - Nárast kriminality - Nárast počtu bezdomovcov a drogovu závislých
ZRAVIE A ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ	
<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nemocnica s poliklinikou Štefana Kukuru - Psychiatrická nemocnica - Neštátne ambulancie - Štátne ambulancie - Ľudský potenciál 	<p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - Priestorové podmienky - Nedokončená budova novej nemocnice - Zlý technický stav budov - Zastaralé prístroje
<p>Príležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dobudovanie nového objektu nemocnice a vylepšenie prístrojového vybavenia 	<p>Ohrozenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Únik kvalifikovanej pracovnej sily - Nedostatky investícií na

	<p>udržanie súčasného stavu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zánik niektorých zdravotníckych oddelení
VZDELÁVANIE A ŠKOLSTVO	
<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - Komplexná sieť škôl - Možnosť umiestnenia dieťaťa podľa záujmu rodičov - Alternatívne formy vyučovania na školách - Kvalifikovanosť pedagógov - Dobrá vzdelanostná úroveň absolventov škôl - Organizovanie špeciálnych programov pre deti - Vysoký podiel vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva - Spolupráca cirkvi s mládežou a špeciálne rómskou mládežou 	<p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zastaranosť a nedostatočná vybavenosť škôl - Nedostatočný prístup škôl na internet - Nízka vzdelanostná úroveň Rómov, neuplatnenie rómskych detí po ukončení povinnej školskej dochádzky na trhu práce - Zlá technická vybavenosť
<p>Príležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - Príliv žiakov z okolia - Projekty a využívanie fondov - Možnosť získavania mimorozpočtových prostriedkov - Záujem investorov finančne pomôcť 	<p>Ohrozenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Migrácia učiteľov - Fiškálna decentralizácia - Zlá sociálna situácia obyvateľstva - Výrazný pokles populácie - Odliv kvalifikovaných obyvateľov do zahraničia
KULTÚRA	
<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - Široké spektrum aktivít - Účasť občanov najmä na cenovo prístupných akciách - Širokospektrálna existencia kultúrnych organizácií a združení na území mesta - Rozmiestnenie tribún v meste 	<p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - Chýbajúce kultúrne zariadenia - Málo oficiálnych bezplatných plagátových plôch v meste - Vysoká miera nezamestnanosti - Nedostatok financií na reklamu za účelom zviditeľnenia kultúrnych podujatí - Zlé osadenie amfiteátra a jeho technický stav

<p>Príležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - Využitie fondov EÚ - Presadzovanie iniciatív na úrovni mesta - Možnosť využívania mladého talentového potenciálu na stabilizáciu kultúry 	<p>Ohrozenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zlý technický stav budov - Odliv mladého obyvateľstva z mesta - Rast počtu sociálnych skupín s nezaujmom o kultúrny život v meste
<p>ŽIVOTNÉ PROSTREDIE</p>	
<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dostatočne zabezpečená ochrana pred povodňami na rieke Laborec prostredníctvom rozdeľovacieho objektu - Dostatočné zdroje pitnej vody - Na území mesta sa nenachádzajú veľké zdroje znečisťovania ovzdušia - Vysoko biologicky a krajinársky cenený lesný komplex- lesopark Biela Hora, Hrádok - Výskyt vzácnych foriem spoločenstiev flóry a fauny - Regulovaný výrub zelene na území mesta - Vyriešený problém so zneškodňovaním komunálneho odpadu a drobného stavebného odpadu - Vytvorené podmienky pre separovanie odpadu - Zabezpečené priebežné čistenie mesta a odstraňovanie divokých skládok odpadu - Kvalifikovaní odborníci z oblasti životného prostredia - V blízkosti mesta významný rekreačný priestor 	<p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> - Znečistenie povrchových vôd cudzorodými látkami v nadlimitných koncentráciách - Nedostatočne upravený vodný tok Laborca - Znečistenie ovzdušia tranzitnou dopravou - Nedostatok nových technických mechanizmov na čistenie mesta - Nedostatočné motivačné mechanizmy pre separovanie odpadu - Nedostatok rastúcej zelene na sídliskách - Nedostatočná starostlivosť o parkové plochy v meste - Nedoriešené spracovanie bioodpadu - Vytváranie divokých skládok v meste a okolí
<p>Príležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dostatok vodných zdrojov umožňuje ďalší rozvoj bytovej výstavby a priemyslu - Po úpravách vodného toku Laborca- možnosť využitia priľahlého územia na oddych, šport a rekreáciu - Možnosť využitia alternatívnych zdrojov energie - Zvýšenie podielu vyseparovaných zložiek komunálneho odpadu a tým predĺženie životnosti skládky nie nebezpečného odpadu - Zvýšenie environmentálneho povedomia občanov 	<p>Ohrozenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zníženie kvality podzemných vôd - Občanom málo záleží na vzťahu k prírode a životnému prostrediu ako celku - Zvyšovanie dopravného zaťaženia prízjazdových komunikácií na vstupe do mesta - Intenzívne poľnohospodárstvo pôsobí ako plošný zdroj znečisťovania - Nedostatočná revitalizácia existujúcich parkov a absencia realizácie nových parkových plôch - Zvýšený výskyt škodcov na zeleni - Komunálne poškodzovanie

	životného prostredia v lokalite Angimlyn
TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	
Silné stránky <ul style="list-style-type: none"> - Administratívne centrum, sídlo štátnych inštitúcií s regionálnym významom - Výhodná a strategicky významná poloha s ohľadom na európske dopravné trasy - Letisko s medzinárodným významom v Košiciach - Územný plán umožňujúci ďalší rozvoj mesta - Dostatok priestoru na ďalší rozvoj mesta - Dostatočné zdroje pitnej vody - Vybudované inžinierske siete - Dobrý dopravný systém - Vybudovaná železničná stanica - Dostatočná ponuka telekomunikačných služieb - Existujúca skládka komunálneho odpadu 	Slabé stránky <ul style="list-style-type: none"> - Odlúčenosť mesta od európskej diaľničnej siete - Nedostatočná úroveň investícií do úspor energií - Zlý stav komunikácií v meste - Nedostatočná údržba komunikácií v meste - Nárast individuálnej dopravy - Nedostatok parkovacích plôch - Nedostatočná bezbariérovosť - Nedostatok cyklotrás v meste - Neekologický charakter súčasnej dopravy - Chýba integrovaný systém dopravy - Nevyhovujúca autobusová stanica - Zastaranosť rozvodov tepla - Zastaranosť vodovodnej siete - Existencia II. tlakového pásma - Nepokrytie celého územia káblovou televíziou - Zastaranosť verejného osvetlenia v meste - Nedostatok detských ihrísk a oddychových zón v meste - Presúvanie administratívnych centier do sídel VÚC
Príležitosti <ul style="list-style-type: none"> - Možnosť získania finančných prostriedkov z euro fondov - Využitie ekologických foriem dopravy - Rozvoj informačných technológií - Potreba dobudovania technickej infraštruktúry-priemyselný park - Spracovanie koncepcie rozvoja mesta v tepelnej energetike 	Ohrozenia <ul style="list-style-type: none"> - Nedostatok finančných prostriedkov na modernizáciu a spomalenie budovania dopravných ťahov - Nedostatok finančných prostriedkov na obnovu miestnych komunikácií - Stret rozvojových záujmov a ochrany životného prostredia - V nedostatočnom tempe prebiehajúca rekonštrukcia inžinierskych sietí

Zdroj: Interné materiály MsÚ Michalovce, PHSR Michalovce, vlastné spracovanie, 2010.

7.3 Prioritné problémy v rozvoji mesta Michalovce a ich hlavné príčiny:

Na základe SWOT analýzy môžeme definovať prioritné problémy v rozvoji mesta.

V oblasti ekonomického rozvoja mesta sú málo využívané existujúce možnosti i nové príležitosti pre posilnenie a rozvoj cestovného ruchu. Medzi hlavné príčiny môžeme zaradiť absenciu atrakcií, ktoré by prilákali turistov a taktiež nízke investície do rozvoja infraštruktúry cestovného ruchu. V meste je vysoký podiel ťažko zamestnateľnej pracovnej sily. Množstvo absolventov vysokých škôl odchádza za prácou na západ a tým pádom v meste prevyšuje obyvateľstvo so základným, či stredoškolským vzdelaním. Z tohto dôvodu vzniká nevyhovujúca kvalifikačná štruktúra obyvateľov vzhľadom k dopytu na trhu práce. Zlá dostupnosť regiónu spôsobuje to, že sa Michalovce stávajú pre investorov nezaujímavé, čím prichádzajú o zahraničný kapitál.

V oblasti sociálnej starostlivosti je prioritným problémom nepostačujúca sociálna starostlivosť a vysoký počet sociálne neprispôsobivých občanov, hlavne rómskeho pôvodu, v meste. Neochota zmeny štýlu života a kultúrne korene preferujúce spoločensky neakceptovaný spôsob života tejto cieľovej skupiny spôsobuje to, že rómsky občania zostávajú bez práce.

Tabuľka č.13: Ďalšie problémy v rozvoji mesta a ich príčiny:

Oblasť zdravia a zdravotnej starostlivosti	
- Nízke uvedomenie občanov	- Nedostatok informácií - Absentujúca osвета a neúčinná propagácia
- Nedostačujúca zdravotná starostlivosť	- Nedostatočné podmienky pre zdravý život obyvateľov - Nedobudovaná nemocnica
Oblasť bezpečnosti občanov	
- Nedostatočná bezpečnosť občanov a návštevníkov mesta	- Vybavenie kamerovým systémom a monitorovacím systémom len v pešej zóne mesta - Nevyhovujúci pracovný čas mestskej polície /len do 22:00 hod/
Oblasť vzdelávania a školstva	

- Nízka úroveň podmienok vzdelávania	- Zastarané a nedostatočné vybavenie škôl - Nevyužívanie vnútorného potenciálu škôl
- Nízka podpora celoživotného vzdelávania	- Nedostatok vzdelávacích programov pre vysoký podiel disponibilnej pracovnej sily len so základným vzdelaním - Nízka flexibilita inštitúcií zavádzať vzdelávacie programy vo väzbe na požiadavky trhu práce - Nedostatočná komunikácia a kooperácia vzdelávacích inštitúcií so zamestnávateľmi
Environmentálna oblasť	
- Znečisťovanie vodného toku Laborca	- Nedostatočné čistenie komunálnych odpadových vôd - Znečisťovanie toku obyvateľmi mesta - Nedostatočná spolupráca správcu toku s mestom
- Zlý stav verejnej zelene a vysoká spotreba energií	- Nedostatočná obnova mestských parkov - Nerovnomerné rozloženie zelene v meste - Nízka podpora obnoviteľných zdrojov energie - Nízke uvedomenie občanov pre efektívne využívanie energie najmä v domácnostiach
V oblasti technickej infraštruktúry	
- Nevyhovujúci stav komunikácií a nie dostatočná dostupnosť mesta	- Nízka bezpečnosť na cestách najmä z dôvodu nedostatočnej plynulosti dopravy
- Nízka kvalita hromadnej dopravy	- Nevyhovujúca autobusová stanica - Neprepojenosť medzi autobusovou stanicou a železničnou stanicou v meste

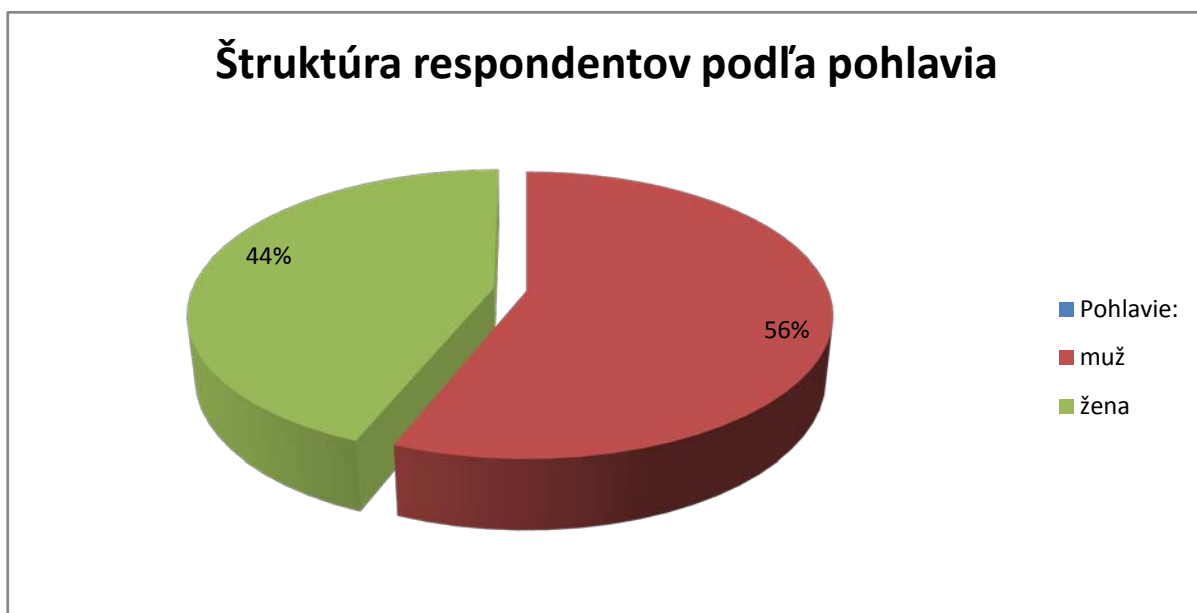
Zdroj: Interné materiály MsÚ Michalovce, vlastné spracovanie, 2010.

7.4 Percepcia regionálneho rozvoja obyvateľmi mesta Michalovce

Pri rozhodovaní o ďalšom vývoji mesta treba dbať aj na názor verejnosti. V diplomovej práci sme sa preto venovali aj dotazníkovému prieskumu občanov mesta Michalovce. V 12 tých otázkach sme zisťovali spokojnosť obyvateľov Michaloviec zo životom v meste, s bezpečnosťou a taktiež nás zaujímal názor, čo obyvateľom v meste chýba alebo akú oblasť by vo svojom bydlisku prioritne riešili.

Dotazník bol tvorený dvoma časťami. V prvej sme získavali základné údaje o respondentovi, druhá časť bola venovaná samotnému prieskumu.

Graf č. 13:

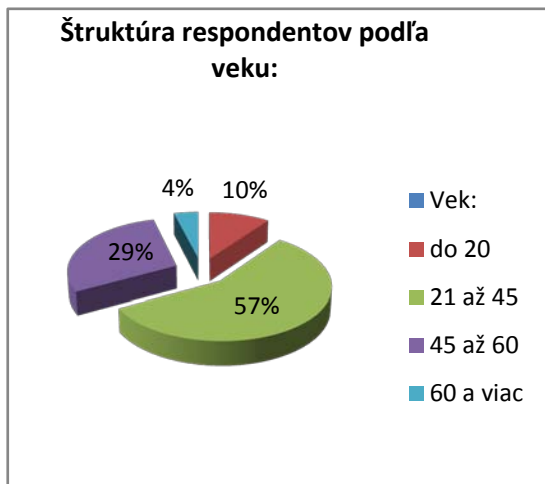

Zdroj: Vlastné spracovanie

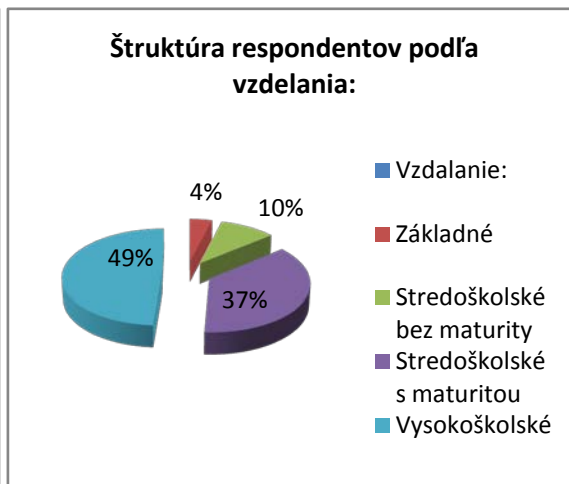
Prvým sledovaným znakom v dotazníkovom prieskume bolo pohlavie. Do prieskumu sa zapojilo 350 respondentov, z čoho bolo 44 % žien a 56 % mužov (graf č. 13). Všetkých oslovených sme rozdelili do štyroch vekových skupín. Obyvatelia do 20 rokov, od 21 do 45 rokov, od 46 do 60 rokov a viac (graf č. 14). Najvyššie zastúpenie mala kategória 21 až 45 rokov a to 57 % z celkového počtu opýtaných čo je 199 respondentov. Druhou najpočetnejšou skupinou boli obyvatelia od 46 do 60 rokov. Čo sa týka vzdelania, najviac oslovených (172 respondentov) malo vysokoškolské vzdelanie, čo predstavuje 49 % z celkového počtu. Potom nasledovali obyvatelia so stredoškolským vzdelaním s maturitou

(37 %), obyvatelia so stredoškolským vzdelaním bez maturity (10 %) a poslednú skupinu tvorili obyvatelia so základným vzdelaním (4%) (graf č.15).

Graf č.14:

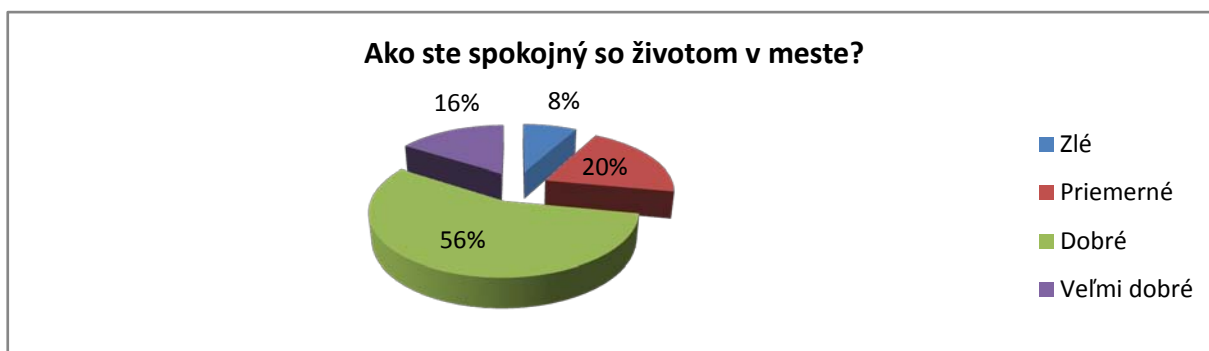
Graf č.15:

Zdroj: Vlastné spracovanie

Zdroj: Vlastné spracovanie

Graf č.16:

Zdroj: Vlastné spracovanie

Na otázku „Ako ste spokojný s bývaním v meste“ až 56 % opýtaných odpovedalo dobre , 20-tim percentám opýtaných (70 respondentov) sa v meste žije priemerne, 16-tim percentám veľmi dobre a 8 % t.j. 28 respondentov odpovedalo, že sa im v meste Michalovce žije zle.

V ďalšej otázke „Cítite sa v meste bezpečne?“ 48 % respondentov odpovedalo možnosťou skôr áno, čo predstavuje 168 opýtaných. 29 % obyvateľov odpovedalo možnosťou skôr nie. Z 350 respondentov sa len 14 % cíti v meste bezpečne a naopak až 9

% sa v meste vôbec necíti bezpečne. Ako je v tejto práci spomenuté, mesto vynakladá nemalé prostriedky na zvýšenie bezpečnosti v meste inštalovaním bezpečnostných kamier nielen v centrálnej mestskej zóne ale postupne aj na sídliskách.

Graf č.17:

Zdroj: Vlastné spracovanie

Pri otázke „ Sú podľa Vás poskytované služby v meste dostatočné?“ (graf č. 18) sme sa zameriavali na spokojnosť obyvateľov mesta so službami, ktoré im Michalovce ponúkajú. 185 opýtaných (53 %) odpovedalo, že sú so službami skôr spokojný, 126 opýtaných (29 %) je so službami skôr nespokojných, 11 obyvateľov (3 %) považuje poskytované služby za dostatočné a naopak 28-mim obyvateľom (8 %) služby v meste Michalovce nevyhovujú.

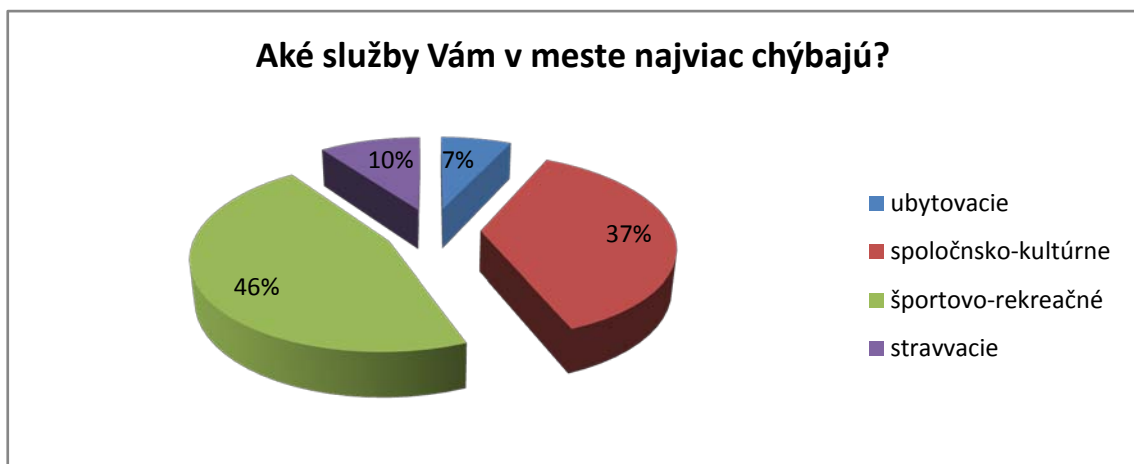
Graf.č.18:

Zdroj: Vlastné spracovanie

Obyvateľom mesta sme dali možnosť vybrať si, ktoré zo služieb im najviac chýbajú. V dotazníkovom prieskume sme im poskytli 4 možnosti a to: ubytovacie služby, stravovacie služby, spoločensko-kultúrne služby a športovo-rekreačné služby. Po vyhodnotení odpovedí sme zistili, že občanom v meste najviac chýbajú športovo-rekreačné služby. Túto možnosť zakrúžkovalo 160 respondentov, čo predstavuje 46 % z celkového počtu opýtaných osôb. Ďalej nasledovali spoločensko-kultúrne služby (37 %, čo je 130 respondentov), stravovacie služby (10 %, čo je 35 respondentov) a na poslednom mieste boli ubytovacie služby (7 %, čiže 25 opýtaných).

Graf č 19:

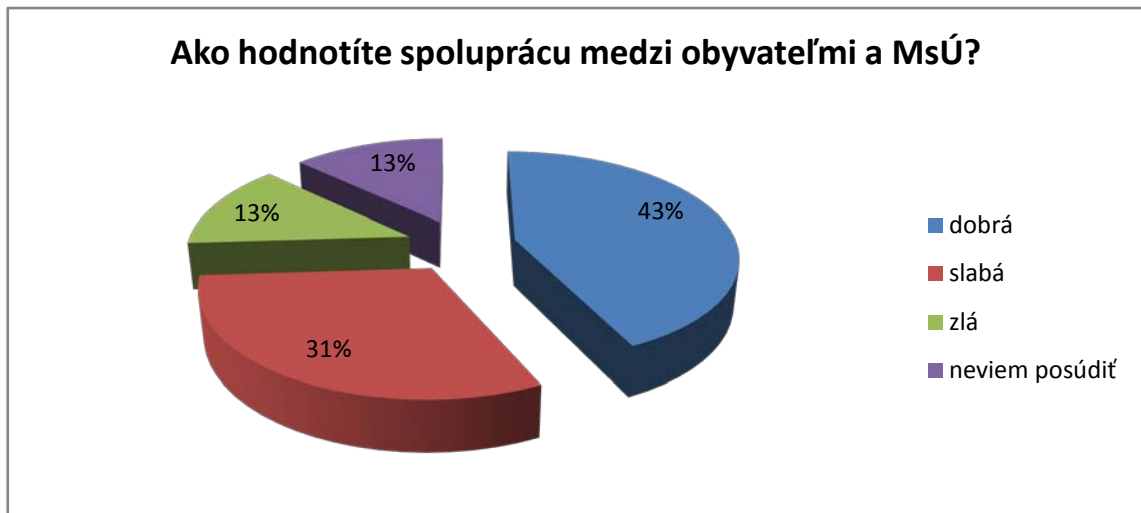

Zdroj: Vlastné spracovanie

Graf č. 20 vyjadruje spokojnosť so spoluprácou medzi obyvateľmi mesta a mestským úradom v Michalovciach. 151 respondentov (43 %) hodnotí spoluprácu ako dobrú, naopak

45 obyvateľov sa k tejto otázke vyjadrilo negatívne. Vysoké percento, 31 % opýtaných (109), považuje spoluprácu medzi úradom a obyvateľom za slabú. 13 % respondentov (45) situáciu nevedelo posúdiť.

Graf č. 20

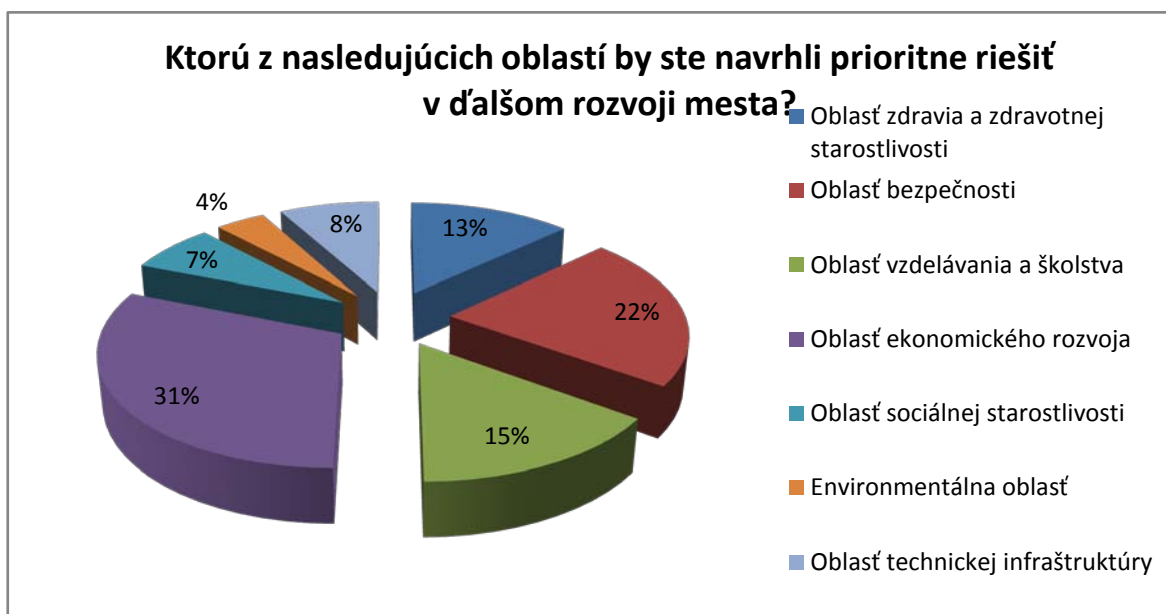

Zdroj: Vlastné spracovanie

Oslovený obyvatelia mohli v prieskume zhodnotiť aj napredovanie a rozvoj mesta Michalovce (graf č. 21). 44 % respondentov čo predstavovalo 153 opýtaných sa k otázke „ Ako hodnotíte rozvoj a napredovanie mesta“ nevedelo vyjadriť. 109 obyvateľov (31 %) hodnotilo rozvoj a napredovanie mesta ako veľmi dobré. 81 zúčastnených (23 %) zakrúžkovalo možnosť dobré a 7 obyvateľov (2 %) hodnotí rozvoj a napredovanie mesta ako zlé.

Zaujímalo nás, rozvoj ktorej oblasti by obyvatelia mesta prioritne riešili. V otázke číslo 11, „ Ktorú z nasledujúcich oblastí by ste navrhli prioritne riešiť v ďalšom rozvoji mesta?“ (graf č.) sme respondentom ponúkli na výber 7 možností. Najviac oslovených (108, t.j. 31 %) by prioritne riešilo oblasť ekonomického rozvoja. K oblasti bezpečnosti sa priklonilo 77 respondentov, čo je z celkového počtu 22 %, k oblasti vzdelávania a školstva 53 respondentov (15 %), k oblasti zdravia a zdravotnej starostlivosti 46 respondentov (13 %). K oblasti technickej infraštruktúry a oblasti sociálnej starostlivosti odpovedali obyvatelia skoro v rovnakom počte a najmenej respondentov sa priklonilo k environmentálnej oblasti, ktorú by prioritne riešili len 14-ti opýtaní, čo sú iba 4 % z celkového počtu respondentov.

Graf č. 21

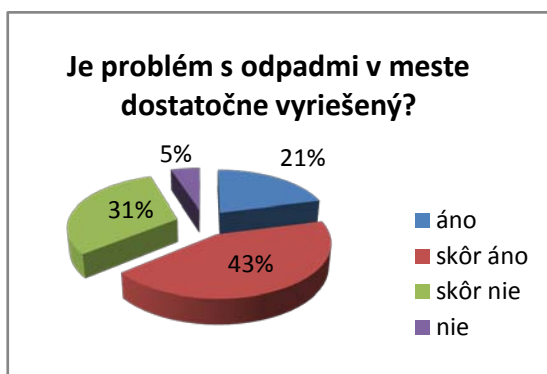

Zdroj: Vlastné spracovanie

V súčasnej dobe je v celosvetovom meradle veľký problém s odpadom, ktorý produkujú ľudia v bežnom živote. Väčšina miest a obcí na Slovensku pristúpili k separovanému zberu odpadu a motivujú svojich obyvateľov odpad triediť (separovať). V otázke číslo 13: „Myslíte si, že problém s odpadom je v meste dostatočne vyriešený“ sme zisťovali názor obyvateľov k tejto problematike. 151 respondentov (43 %) sa priklonilo k odpovedi skôr áno a 74 respondentov (21 %) k odpovedi áno. 108 respondentov si myslí, že problém s odpadom je v meste skôr nevyriešený a 5 % obyvateľov (7 % opýtaných) zaujalo k tejto problematike negatívny názor.

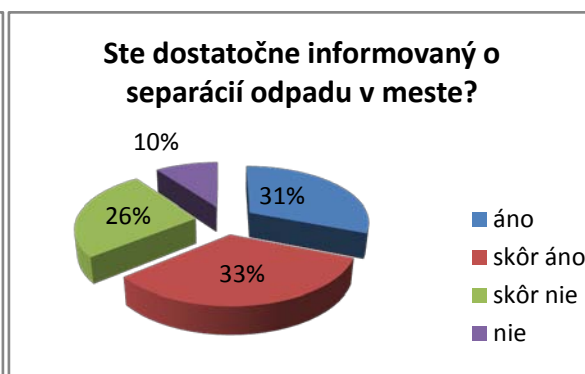
Mesto Michalovce zaviedlo separovanie odpadu v bytových ale aj rodinných domoch preto sme sa v prieskume venovali aj otázke informovanosti občanov o separácii odpadu. V grafe č. vidíme odpovede na otázku „Ste dostatočne informovaný o separovaní odpadu“. 31 % respondentov je dostatočne informovaných o separovanom odpade, 33 % (115 respondentov) sa priklonilo k odpovedi skôr áno, 26 % (91 respondentov) k odpovedi skôr nie a 10 % (35 respondentov) nie je dostatočne informovaných o zbere separovaného odpadu.

Graf č.22:

Zdroj: Vlastné spracovanie

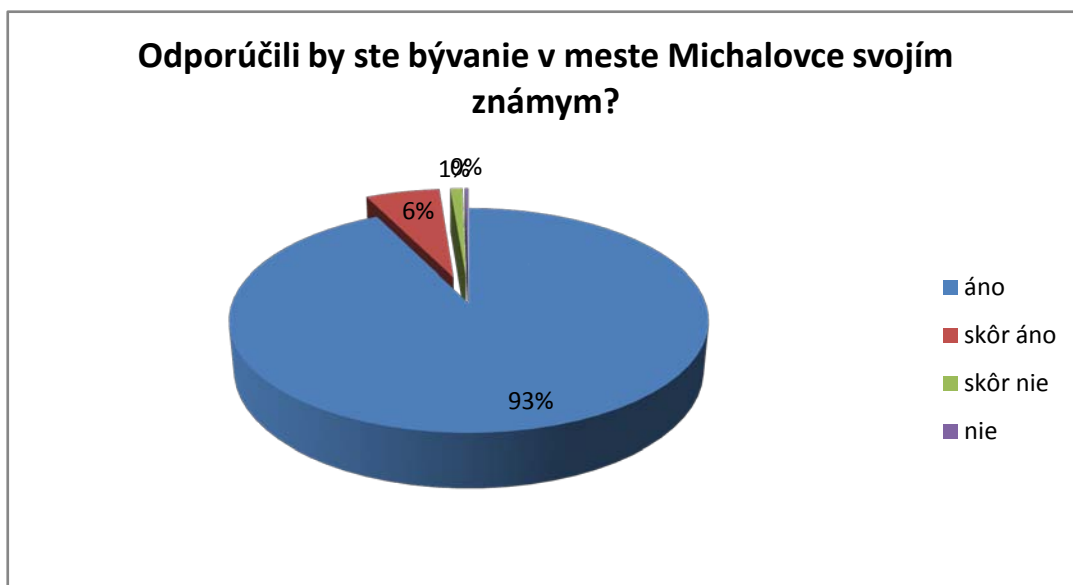
Graf č.23:

Zdroj: Vlastné spracovanie

V otázke 14, „Odporučili by ste bývanie v meste Michalovce vašim priateľom?“ nás zaujímal názor občanov mesta Michalovce na to, či by odporučili bývanie v meste aj svojim známym. 326 respondentov (93 %) z celkového množstva by svojim známym odporučilo bývanie v meste Michalovce. 21 respondentov (6 %) sa priklonili k odpovedi skôr áno, 4 respondenti (niečo cez 1 %) k odpovedi skôr nie. negatívnu odpoveď sme nezaznamenali u žiadneho respondenta z celkového počtu 350 opýtaných.

Graf.č:24

Zdroj: Vlastné spracovanie

7.5 Zhodnotenie aktivít mesta Michalovce v rokoch 2006-2009

Projekt č.1: Cezhraničná spolupráca v oblasti turistického ruchu Slovensko - Ukrajina

Číslo grantovej zmluvy: 144-11-010 z 23.03.2006

Trvanie projektu: od 01.04.2006 do 31.05.2007

Celková výška príspevku z EÚ a štátneho rozpočtu: 5.872.525,- Sk

Celková výška príspevku mesta ako partnera: 341.000,- Sk

Na základe úspešného vyhodnotenia a následného schválenia poskytnutia nenávratného finančného príspevku pre Regionálne združenie turizmu Zemplín (RZTZ) ako žiadateľa o grant, sa mesto Michalovce stalo partnerom v projekte "Cezhraničná spolupráca v oblasti turistického ruchu Slovensko - Ukrajina" v rámci Programu Iniciatívy spoločenstva INTERREG III A - Program susedstva Maďarsko - Slovensko - Ukrajina.

Ciele projektu:

Hlavnými cieľmi tohto projektu bolo zriadenie informačných centier a informačných kancelárií a zorganizovanie workshopu medzi Slovenskom a Ukrajinou.

Výsledky projektu:

Zriadenie informačných centier a kancelárií v meste, príprava a vydanie "Turistického sprievodcu Dolným Zemplínom a Zakarpatskou Ukrajinou", príprava a zorganizovanie medzinárodnej konferencie "Skúsenosti z aplikovania Národnej stratégie rozvoja CR v regióne Dolného Zemplína", príprava a zorganizovanie medzinárodnej konferencie "Rozvoj CR v cezhraničných regiónoch Dolný Zemplín - Zakarpatská Ukrajina", príprava a zorganizovanie medzinárodného workshopu "Zakarpatská Ukrajina - príroda, kultúra, história" a príprava a zorganizovanie medzinárodného workshopu "Zemplínska šírava - slovenské more, Dolný Zemplín - miesto pre aktívnu dovolenku"

Projekt č.2: Detský letný tábor bez jazykových bariér

Program: Small grants

Donor: International Vysegrad Fund

Celkový rozpočet projektu: 8675 €

Výška grantu: 4000 €(maximum *small projects*)

Trvanie projektu: od 01.05.2007 do 31.08. 2007

Družobné mestá Jaroslaw (Poľská republika), Michalovce (Slovenská republika) a Vyškov (Česká republika) už niekoľko rokov organizujú rotačným spôsobom medzinárodný letný pobytový tábor (ďalej len MLT) pre vybraných žiakov základných škôl z týchto miest krajín V4.

Ciele projektu: Hlavným zámerom MLT je umožniť mladým ľuďom spoznať svojich rovesníkov z družobných miest susedných krajín, nadviazať nové priateľstvá, oboznámiť sa s družobnými mestami, ich okolím a príjemne stráviť časť letných prázdnin.

Hlavným zámerom MLT je umožniť mladým ľuďom spoznať svojich rovesníkov z družobných miest susedných krajín, nadviazať nové priateľstvá, oboznámiť sa s družobnými mestami, ich okolím a príjemne stráviť časť letných prázdnin.

Výsledky projektu: Podarilo sa zorganizovať letný tábor v rekreačnej oblasti Zemplínska Šírava.

Projekt č.3: Prístup k elektronickým službám verejnej správy s využitím sémantických technológií.

Akronym projektu: Access-eGov

Program: Šiesty rámcový program Európskej únie, Technológie informačnej spoločnosti

Kontrakt číslo: FP6-2004-27020

Typ projektu: STREP

Začiatok: 1. január 2006

Celkový rozpočet: 2.279.243 €(EUR)

Príspevok z Európskej komisie: 1.983.000 €(EUR)

Trvanie projektu: 1.1.2006 - 28.2.2009

Využívaním sémantických technológií bude projekt Access-eGov podporovať interoperabilitu medzi jednotlivými službami, ktoré ponúka verejná správa naprieč organizačným, regionálnym a jazykovým hraniciam. Pre poskytovateľov služieb bude Access-eGov umožňovať jednoduchšie zavedenie (nových) e-služieb do sveta elektronickej interoperability. Služby verejnej správy zaregistrované v Access-eGov môžu

byť lokalizované, koncentrované a použité automaticky prostredníctvom agentov a iných informačných technológií.

Ciele projektu: Zlepšiť prístup a prepojenie vládnych služieb pre občanov a podnikateľov. Zjednodušiť využívanie vládnych služieb pre používateľov - vytvorením integrovaného hybridného scenára a zabezpečením poradenstva pre užívateľov pri používaní tohto scenára. Navrhnuť, vyvinuť, implementovať a uviesť do platnosti server obsahujúci odkazovú ontológiu vzťahujúcu sa na poznatky a metódy zo základného poľa pôsobnosti pre lokalizovanie a nadviazanie e-Gov služieb aj napriek možným sémantickým rozdielom vo vlastných jazykoch, slovnej zásobe, cieľoch podnikania, použitia a štruktúre údajov.

Výsledky projektu: Projekt je stále v štádiu tvorby. V dňoch 18.-19. marca 2008 sa na pôde koordinátora projektu Technickej Univerzity v Košiciach konalo plenárne stretnutie všetkých partnerov v projekte. Jeho cieľom bolo vyhodnotenie prvého kola testovania PAC (Personal Assistant Client) a analýza užívateľských požiadaviek a potrieb na predmetný softvér, pred druhým kolom testovania.

Projekt č.4: Upokojenie premávky na ulici Okružnej v Michalovciach

Program: Dotácia MD SR v rámci programu BECEP

Podané: 30.6.2008

Schválené: 16.8.2008

Schválená dotácia: 12 644,16 € / 380 918 Sk

Výška spolufinancovania: 1 394,14 € / 42 000Sk

Trvanie: 1.10.2008 – 31.12.2008

Ciele projektu: Zvýšiť bezpečnosť a upokojiť uličný koridor ul. Okružnej v Michalovciach inštaláciou stredových ostrovčekov, vodorovných a zvislých dopravných značiek. Aplikáciou prvkov upokojovania uličného koridoru Ul. Okružnej (výstavba priečneho prahu, inštalácia stredových ostrovčekov, inštalácia vodorovných a zvislých dopravných značiek) s cieľom:

- odstránenia kritických momentov na miestnej komunikácii vo vzťahu k chodcom,
- zvýšenia bezpečnosti cestnej premávky,

- zvyšovania viditeľnosti a zrozumiteľnosti dopravného značenia,
- zlepšenie prehľadnosti prechodov pre chodcov a zaistiť ich viditeľnosť

Výsledky projektu: Stavebné práce boli vykonané v súlade s uzavretou zmluvou o dielo, ako výsledku verejného obstarávania a podľa projektovej dokumentácie. Na ulici Okružnej boli vybudované 2 odstavné ostrovčeky z bezbariérovou úpravou, priechody pre chodcov na ulici bolo nainštalovaných 12 nových dopravných značiek. Odstránili sa kritické momenty na miestnej komunikácii, zvýšila sa bezpečnosť cestnej premávky a nehodovosť na spomínanej ulici.

Projekt č.5: Mlynské deti po slovensky

Program: Výnos o dotáciách zo štát. rozpočtu - Úrad pre splnomocnenkyňu vlády SR pre RK

Podané: 31.5.2008

Schválené: 20.8.2008

Schválená dotácia: 155 000 Sk / 5145,06 €

Výška spolufinancovania: 25 000 Sk / 829,85 €

Základným ideovým zámerom projektu je podchytiť deti v nultom ročníku ako aj na prvom stupni základnej školy v základných rečových, komunikačných zručnostiach v slovenskom jazyku – „Mlynské“ deti po slovensky, keďže deťom chýbajú základné komunikačné schopnosti, vyjadrovacie zručnosti, majú slabú slovnú zásobu.

Ciele projektu: V tomto projekte boli stanovené 3 hlavné ciele a to: realizovať výchovno-vzdelávacie aktivity s rómskymi deťmi nultého ročníka a na stupni 1 – 4 zamerané na nácvik rečových a komunikačných zručností v slovenskom jazyku hravými - inovatívnymi formami a metódami, realizovať s rómskymi deťmi nultého ročníka a na stupni 1 – 4 motivačné poznávacie výlety do prírody, mesta a blízkeho okolia mimo segregovanej komunity, napomôcť rómskym deťom zaradiť sa do života so štandardnými podmienkami prostredníctvom vzdelávacích, športových, duchovných a kultúrnych aktivít spolu s partnermi projektu, preventívne pôsobiť voči kriminalite a asociálnemu správaniu.

Výsledky projektu: Uvedené finančné prostriedky boli čerpané na zakúpenie školských lavíc, školských stoličiek, CD prehrávača, koberca pre motivačné aktivity v kruhu, magnetickú tabuľu, magnetické a hygienické pomôcky, športové potreby,

športových drevených lavičiek, výletov, stravného na výlety. Materiálne vybavenie projektu sa využíva v budove školy na ulici Mlynskej.

Projekt č.6: Viacúčelové ihrisko na VII. ZŠ v Michalovciach

Program: Programové vyhlásenie vlády SR - Štatútu Splnomocnenca vlády SR pre mládež a šport

Opatrenie: Rozvoj športovej infraštruktúry a výstavby športových zariadení.

Výzva: Verejná výzva - rok 2008

Podané: 11.2.2008

Schválené: 2.7.2008

Schválená dotácia: 118 622,12 €/ 1 200 000 Sk

Výška spolufinancovania: 5 941,71 €/ 500 000 Sk

Vybudovanie viacúčelového ihriska v priestoroch VII. ZŠ. Ihrisko tohto typu je pre športové vyžitie obyvateľstva mesta nutnosťou, nakoľko možností outdoorových športových aktivít (futbal, hádzaná, tenis, basketbal) je nedostatočný počet, vzhľadom na dopyt po nich.

Ciele projektu: Cieľom projektu bolo garantovať kvalitnú materiálovú, odbornú športovú prípravu a umožniť mladým talentovaným športovcom zúčastňovať sa v budúcnosti celoslovenských aj medzinárodných športových súťaží. V areáli školy sa nachádzalo doteraz iba jedno futbalové ihrisko, ktoré sa dá len obmedzene využívať na futbal a nakoľko nie je odvodnené, podmienky jeho využívania sa obmedzujú len počas priaznivého počasia. VII. ZŠ podporuje rôzne krúžky i športové aktivity po skončení vyučovania, v areáli i v priestoroch školy. Jednotlivci a družstvá sa každoročne zapájajú do pravidelných majstrovských súťaží na úrovni kraja a Slovenska.

Výsledky projektu: Vybudovanie ihriska na VII. ZŠ zatriktívnilo ponuku športového vyžitia pre žiakov školy i obyvateľov mesta nielen počas vyučovacích hodín, ale i po nich a počas prázdnin. Areál školy je prístupný všetkým vekovým kategóriám a širokej verejnosti, škola podporuje program otvorená škola.

Projekt č.7: Most dôvery

Program: Programové vyhlásenie vlády SR

Opatrenie: Národná protidrogová prevencia

Výzva: Verejná výzva - rok 2009

Podané: 13.5.2009

Schválené: 24.6.2009

Požadovaná dotácia: 8 462,50 €

Výška spolufinancovania: 500 €

Projekt zameraný na protidrogovú prevenciu .

Ciele projektu: Zníženie dopytu po drogách prostredníctvom podpory inovatívnych prístupov v práci s deťmi a mládežou s využitím masovokomunikačných a informačných technológií a zlepšenie koordinácie, spolupráce a zvyšovania povedomia verejnosti, podpora koordinačných mechanizmov, zriaďovanie siete partnerstiev a nástrojov vzájomnej spolupráce partnerov protidrogovej politiky.

Výsledky projektu: Mesto Michalovce rozšírilo svoje preventívne aktivity v boji proti drogám a prostredníctvom špeciálneho projektu rozbehlo inovatívne prístupy v práci s deťmi a mládežou. Do boja proti drogám sa pustilo prostredníctvom internetu a kvalitnejším preventívnym vybavením mestskej polície. Samospráva vytvorila a spustila samostatnú doménu portálu, kde zabezpečila mládeži prístup k informáciám s drogovou tematikou. Stránka je určená aj drogovu závislým ľuďom, ktorí sa doteraz báli prehovoriť o svojej závislosti. Na webe sa môžu anonymne zdôveriť so svojimi problémami. Zároveň tu nájdu odbornú pomoc, informácie a rady psychológov. Súčasne s tým rozbehli mestskí policajti preventívnu činnosť na školách. Súčasťou ich výbavy je protidrogový kufrík a okuliare. Po ich nasadení človek má pocit, že je pod vplyvom drog, vidí skreslene a stráca pohybovú koordináciu.

Projekt č.8: Quo vadis človek

Výzva: Rady vlády SR pre prevenciu kriminality na rok 2009

Podané: 16.2.2009

Schválené: 30.3.2009

Schválená dotácia: 4 000 €

Spolufinancovanie projektu: 450€

Termín realizácie: 1.6.2009 - 31.12.2009

Kriminalita ako celospoločenský negatívny jav je neoddeliteľnou súčasťou nášho každodenného života. Prevencia kriminality je nevyhnutná a potrebná, každý je povinný podľa svojich možností a schopností konať tak, aby predchádzal alebo zamedzil vzniku a šíreniu kriminality a inej protispoločenskej činnosti.

Ciele projektu: zabezpečiť preventívne opatrenia zamerané na eliminovanie alebo zníženie rizika, že sa človek stane obeťou trestného činu, zintenzívniť účinnosť boja s kriminalitou v záujme objektívneho zvýšenia bezpečnosti občanov (najmä detí, mládeže, seniorov, ohrozené skupiny a pod.), pozitívne ovplyvniť vzťahy občanov k mestskej polícii, zvýšiť jej dôveryhodnosť, zintenzívniť spoluprácu občanov s MsP, dosiahnuť pozitívne zmeny v preventívnom správaní sa občanov, zvyšovať právne vedomie všetkých zúčastnených, zapojiť do celkového procesu predchádzania a zabraňovania trestnej činnosti čo najviac organizácií a vzdelávacích inštitúcií pôsobiacich na území mesta, venovať väčšiu pozornosť organizačnému zabezpečeniu prevencie prostredníctvom pôsobenia inštitúcií s odbornou garanciou.

Výsledky projektu: Realizáciou projektu „ Quo vadis človek “ - zainteresované strany dokázali, že je nevyhnutné cieľavedomé, plánovité, koordinované a komplexné pôsobenie na príčiny a podmienky, ktoré vyvolávajú alebo umožňujú tento druh kriminality. Realizátori projekt poňali ako pilotný, výstupy z projektu poukázali na mnohé javy, ktoré je potrebné podchytiť. Termín realizácie projektu bol v mesiacoch október – december 2009. Záver tvoril workshop všetkých zainteresovaných strán, na ktorom sa vyhodnotil projekt, celková realizácia jednotlivých aktivít a navrhli nové aktivity v oblasti prevencie viktimizácie.

Počas trvania projektu vznikol dokument, letáky a brožúry s odbornou tematikou, ktoré sa stali súčasťou preventívnych odborných a propagačných materiálov.

Projekt č.9: Aj keď nesvietia lampy

Výzva: Rady vlády SR pre prevenciu kriminality na rok 2009

Podané: 16.2.2009

Schválené: 30.3.2009

Schválená dotácia: 13 000 €

Spolufinancovanie projektu: 2 500€

Termín realizácie: 1.6.2009 - 31.12.2009

Projekt bol venovaný hlavne boju proti vandalizmu v meste a zvýšeniu bezpečnosti vo vybraných lokalitách.

Ciele projektu: Cieľom projektu bolo zvyšovanie bezpečnosti a predchádzanie rôznym formám vandalizmu, protispoločenskej činnosti, zabezpečovanie permanentnej preventívnej činnosti prostredníctvom mobilnej kamery na celom území mesta. Zintenzívniť účinnosť boja s kriminalitou v záujme objektívneho zvýšenia bezpečnosti občanov zabezpečením permanentnej preventívnej činnosti, pozitívne ovplyvniť vzťahy občanov k mestskej polícii, zvýšiť jej dôveryhodnosť, zintenzívniť spoluprácu občanov s MsP, dosiahnuť pozitívne zmeny v preventívnom správaní sa občanov.

Výsledky projektu: vybraný dodávateľ v mesiacoch august až október 2009 zabezpečil nákup a dodávku predmetov obstarávania, inštaláciu a konfiguráciu kamery vo vybranej lokalite. Bolo realizované aj zaučenie pracovníkov MsP s prácou so SW pre výstupy kamerového systému pracovníkmi dodávateľskej firmy. Súčasťou projektu bola aj publicita, tvorba www stránky projektu, propagácia projektu v dvojtýždenníku Michalovčan a televízii Mistral. Realizáciou tohto projektu mesto zvýšilo bezpečnosť občanov.

Zdroj: Interné materiály MsÚ, vlastné spracovanie, 2010.

7.6 Rozpočet mesta Michalovce

Rozpočet mesta Michalovce na r. 2008 bol schválený Mestským zastupiteľstvom dňa 14.12.2007 uznesením č. 135/2007 ako vyrovnaný v príjmovej aj výdavkovej časti vo výške 678 114 tis. Sk. V priebehu roka boli rozpočtovými opatreniami upravené rozpočtové položky tak, aby riešili a pokrývali aktuálne potreby mesta vyplývajúce z jeho kompetencií a úloh. Mestským zastupiteľstvom bol rozpočet aktualizovaný rozpočtovými opatreniami č. 1 z 5.2.2008, č. 2 z 29.4.2008, č. 4 z 24.6.2008, č. 6 z 26.8.2008, č. 8 z 21.10.2008. Úpravy rozpočtu v kompetencii primátora boli realizované rozpočtovými opatreniami č. 3, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 13 a 14. Konečný rozpočet mesta Michalovce na r. 2008 bol vyrovnaný

v príjmovej a výdavkovej časti vo výške 808 237 tis. Sk.

Za rok 2008 boli celkové príjmy dosiahnuté vo výške 750 501 tis. Sk, čo predstavuje voči upravenému rozpočtu plnenie ne 92,86 % a výdavky boli čerpané vo výške 700 796 tis. Sk, čo predstavuje čerpanie voči upravenému rozpočtu na 86,71 %. Rozdiel medzi celkovými príjmami a výdavkami predstavuje 49 705 tis. Sk. V zmysle § 10 zák. č. 583/2004 o rozp. pravidlách územnej samosprávy, prebytok hospodárenia mesta tvorí rozdiel medzi príjmami a výdavkami bežného a kapitálového rozpočtu. Hospodárenie bežného rozpočtu sa skončilo prebytkom vo výške 107 729 tis. Sk a kapitálového rozpočtu schodkom vo výške 91 181 tis. Sk. Teda celkový prebytok hospodárenia bežného a kapitálového rozpočtu mesta predstavuje 16 548 tis. Sk, ktorý je však ovplyvnený finančnými prostriedkami štátneho rozpočtu.

Zdroj: <http://www.michalovce.sk/files/41f30660933ccc18c54d3daa2f7b1a95.pdf>

Prehľad o schválenom, upravenom rozpočte a o skutočnom čerpaní rozpočtu.

BEŽNÝ A KAPITÁLOVÝ ROZPOČET

<i>ukazovateľ</i>	<i>schválený rozpočet</i>	<i>upravený rozpočet</i>	<i>skutočnosť</i>
- príjmy	563 114 tis. Sk	656 328 tis. Sk	706 445 tis. Sk
- výdavky	664 114 tis. Sk	792 737 tis. Sk	689 897 tis. Sk
-schodok +prebytok	-101 000 tis. Sk	-136 409 tis. Sk	+16 548 tis. Sk

FINANČNÉ OPERÁCIE

- príjmové	115 000 tis. Sk	151 909 tis. Sk	44 056 tis. Sk
- výdavkové	14 000 tis. Sk	15 500 tis. Sk	10 899 tis. Sk
-schodok +prebytok	+101 000 tis. Sk	+136 409 tis. Sk	+33 157 tis. Sk

CELKOVÝ VÝSLEDOK PO ZAPOJENÍ FINANČNÝCH OPERÁCIÍ

- príjmy	678 114 tis. Sk	808 237 tis. Sk	750 501 tis. Sk
- výdavky	678 114 tis. Sk	808 237 tis. Sk	700 796 tis. Sk
výsledok	0 tis. Sk	0 tis. Sk	+49 705 tis. Sk

Zdroj: <http://www.michalovce.sk/files/41f30660933ccc18c54d3daa2f7b1a95.pdf>

Rozpočet mesta Michalovce na r. 2009 bol schválený Mestským zastupiteľstvom dňa 12.12.2008 uznesením č. 270/2008 ako vyrovnaný v príjmovej aj výdavkovej časti vo výške 678 114 tis. Sk. V priebehu roka boli rozpočtovými opatreniami upravené rozpočtové položky tak, aby riešili a pokrývali aktuálne potreby mesta vyplývajúce z jeho kompetencií a úloh. Celkovo bolo vykonaných 10 zmien rozpočtu. Mestské zastupiteľstvo schválilo zmenu rozpočtu rozpočtovými opatreniami č. 2 z 28.4.2009 uznesením č.

320/2009, č. 3 z 23.6.2009 uznesením č. 345/2009, č. 4 z 25.8.2009 uznesením č. 367/2009, č. 6 z 27.10.2009 uznesením č. 384/2009. Mestská rada schválila zmenu rozpočtu rozpočtovým opatrením č. 1 z 20.1.2009 uznesením č.4 /2009. Ostatné úpravy rozpočtu (č. 5, 7, 8, 9, 10) boli schválené primátorom mesta v jeho kompetencii, v súlade s Pravidlami rozpočtového hospodárenia mesta Michalovce. Upravený rozpočet mesta Michalovce na r. 2009 po zapracovaní všetkých zmien bol vyrovnaný v príjmovej a výdavkovej časti vo výške 29172 811 € V roku 2009 bolo celkové hospodárenie mesta ovplyvnené celosvetovou hospodárskou krízou. Mesto pristúpilo v rozpočtovom opatrení č. 2 v mesiaci apríl k zníženiu príjmov a následne bežných a kapitálových výdavkov v celkovej výške 134 519 € V mesiaci júl Ministerstvo financií SR zverejnilo prognózy výnosu dane z príjmov FO na r. 2009 pre jednotlivé mestá a obce, kde bol znova zaznamenaný pokles príjmov. Vedenie mesta preto prehodnotilo rozpočet mesta a prijalo ďalšie vnútorné opatrenia vedúce k zníženiu bežných a kapitálových výdavkov. V mesiaci október po zverejnení Východiskových štatistických údajov a rozpočtovaných podielov obcí na výnose daní z príjmov FO pre r. 2009 MF SR, došlo k ďalšiemu zníženiu podielových daní o 590 tis. € Koncom roka 2009 však vláda SR rozhodla o poskytnutí účelových dotácií mestám a obciam z dôvodu výpadku dane z príjmov fyzických osôb, čo pre mesto Michalovce znamenalo zvýšenie príjmov o 698 671 € Splnením bežných príjmov na 110,57 % a čerpaním bežných výdavkov na 97,89 % bol dosiahnutý prebytok bežného rozpočtu vo výške 2 634 055 €. Kapitálové príjmy boli splnené na 78,52 %, kapitálové výdavky boli čerpané na 84,34 %, čím vznikol schodok kapitálového rozpočtu vo výške 5 130 888 € Nižšie plnenie kapitálových príjmov vyplýva z nenaplnenia rozpočtovaných príjmov z grantov a transferov poskytovaných prostredníctvom jednotlivých ministerstiev na získané projekty. Príjmy bežného a kapitálového rozpočtu boli dosiahnuté v celkovej výške 24 262 638 €, čo predstavuje 106,69 % plnenie voči upravenému rozpočtu. Výdavky bežného a kapitálového rozpočtu boli čerpané vo výške 26 759 471 €, čo predstavuje 93,79 % čerpanie upraveného rozpočtu. Súčasťou rozpočtu sú aj finančné operácie, kde výška u príjmových finančných operácií bola na úrovni 5 829 813 € a u výdavkových finančných operácií 598 504 €.

Zdroj: <http://www.michalovce.sk/files/ef73132abffdb4cdaae9804696a99e1b.pdf>

BEŽNÝ A KAPITÁLOVÝ ROZPOČET

<i>ukazovateľ</i>	<i>schválený rozpočet</i>	<i>upravený rozpočet</i>	<i>skutočnosť</i>
- bežné príjmy	20 790 650 €	19 990 710 €	22 103 108 €
- kapitálové príjmy	9 458 710 €	2 750 279 €	2 159 530 €
PRÍJMY SPOLU	30 249 360 €	22 740 989 €	24 262 638 €
- bežné výdavky	19 400 480 €	19 888 350 €	19 469 053 €
- kapitálové výdavky	16 695 310 €	8 643 701 €	7 290 418 €
VÝDAVKY SPOLU	36 095 790 €	28 532 051 €	26 759 471 €
-schodok +prebytok	-5 846 430 €	-5 791 062 €	-2 496 833 €

FINANČNÉ OPERÁCIE

- príjmové	6 470 490 €	6 431 822 €	5 829 813 €
- výdavkové	624 060 €	640 760 €	598 504 €
-schodok +prebytok	+5 846 430 €	+5 791 062 €	+5 231 309 €

CELKOVÝ VÝSLEDOK PO ZAPOJENÍ FINANČNÝCH OPERÁCIÍ

- príjmy	36 719 850 €	29 172 811 €	30 092 451 €
- výdavky	36 719 850 €	29 172 811 €	27 357 975 €
výsledok	0 €	0 €	+2 734 476 €

Zdroj: <http://www.michalovce.sk/files/ef73132abffdb4cdaae9804696a99e1b.pdf>

7.7 Plánované projekty v meste Michalovce

Projekt č.1: **Digitálne Michalovce**

Operačný program: OPIS

Opatrenie: 1.2. - Elektronizácia verejnej správy a rozvoj elektronických služieb na regionálnej a miestnej úrovni

Požadovaná dotácia: 1 990 000 €

Cieľ projektu: Rozvoj zdieľaných a špecializovaných služieb elektronickej verejnej správy a samosprávy. Vybudovanie back office, vybudovanie integrovaného obslužného miesta, zavedenie elektronických služieb mesta pre obyvateľov, podnikateľov a úrady.

Projekt č.2: Modernizácia a budovanie verejného osvetlenia mestských aglomerácií v Michalovciach II

Operačný program: Konkurencieschopnosť a hospodársky rast

Prioritná os: 2 - Energetika

Opatrenie: 2.2 - Budovanie a modernizácia verejného osvetlenia pre mestá a obce a poskytovanie poradenstva v oblasti energetiky

Cieľom projektu je modernizácia a rekonštrukcia verejného osvetlenia na ulici Močarianskej.

Projekt č.3: Centrum pre zhodnocovanie biologicky rozložiteľného odpadu a gastroodpadu v Michalovciach

Operačný program: Životné prostredie

Prioritná os: 4 - Odpadové hospodárstvo

Výzva: OPZP-PO4-10-01

Cieľ projektu: Zvýšiť úroveň ochrany životného prostredia prostredníctvom zvýšenia vyseparovaného množstva BRKO a vybudovaním centra pre jeho zhodnocovanie. Vybudovať komplexný systém separovaného zberu BRKO s cieľom znížiť podiel BRKO vo zvyškovom odpade na 10 – 20 % zo súčasného stavu. Zvyšovať informovanosť občanov za účelom šírenia osvedy a zvyšovania environmentálneho povedomia občanov v oblasti zhodnocovania odpadov.

Projekt č.4: Regenerácia centrálnej mestskej zóny mesta Michalovce II.

Operačný program: ROP

Opatrenie: Regenerácia sídiel - oblasť podpory 4.1a - samostatne dopytovo orientované projekty

Cieľ projektu: Zvýšenie atraktivity a konkurencieschopnosti mesta prostredníctvom investícií do hmotnej infraštruktúry v centre mesta - ulice Duklianska, S. Chalúpku a Pasáž.

Zdroj: Interné materiály MsÚ Michalovce, vlastné spracovanie

7.8 Vízia mesta Michalovce

Mesto Michalovce je prirodzeným ekonomicko-kultúrnym a spoločenským centrom zemplínskeho. V meste je pozitívny trend nárastu obyvateľstva, ktoré svojou spolupatričnosťou a vytváraním spoločenských i ekonomických hodnôt formuje svoje mesto ako významné východoslovenské nádvorie EÚ.

V meste sa rozvíja sofistikovaná výroba s vysokou pridanou hodnotou a nezaťažujúca životné prostredie. Michalovce sú so svojím okolím významným centrom turistického

ruchu s integrovanými službami pre cestovný ruch. Stávajú sa mestom moderného vzdelávania a školstva produkujúceho vzdelaných ľudí pre lokálne potreby trhu. Efektívne fungujúci systém predškolskej a školskej výchovy podporuje zdravý rozvoj rodiny a kvalitu jej života. Pre všetky skupiny obyvateľstva ako komunity sú ponúkané kvalitné služby sociálnej starostlivosti s dôrazom na sociálne odkázaných a zdravotne hendikepovaných občanov. Obyvateľom mesta je poskytovaná dostupná, kvalitná a komplexná zdravotná starostlivosť. V meste sú vytvorené podmienky pre rozvoj rôznych foriem bývania. Skrášlené sídliská, kvalitné služby a možnosti oddychu, kultúrneho a športového vyžitia sa výrazným spôsobom podieľajú na kvalite života občanov mesta. (interné materiály MsÚ)

7.8.1 Ciele a opatrenie rozvoja mesta Michalovce

Ekonomický rozvoj :

Strategický cieľ: Zvýšenie dynamiky ekonomického rozvoja mesta

Špecifický cieľ 1: Zlepšiť využívanie existujúcich možností a vytvoriť nové príležitosti pre posilnenie a rozvoj cestovného ruchu

Opatrenia:

Zefektívniť regionálnu a nadregionálnu spoluprácu subjektov podnikajúcich v cestovnom ruchu a vplývajúcich na jeho rozvoj na základe spoločnej stratégie rozvoja cestovného ruchu.

Zvýšiť investície do rozvoja infraštruktúry cestovného ruchu

Zefektívniť spoločný marketing regiónu v oblasti cestovného ruchu.

Špecifický cieľ 2: Zvýšiť prílev zahraničného a domáceho kapitálu.

Opatrenia:

Pripraviť systém podpory flexibilnej rekvalifikácie disponibilných ľudských zdrojov podľa potrieb investorov.

Vytvoriť územno-technické podmienky pre realizáciu nových investícií.

Zlepšiť zdravotné, sociálne, kultúrne a športové podmienky tak, aby zodpovedali požadovaným štandardom investorov.

Zlepšiť propagáciu mesta a regiónu, vrátane prehľadu o možnostiach investovania.

Vytvoriť odborné zázemie pre komunikáciu a jednanie s investormi.

Rozvinúť obchodné kontakty s cezhraničnými regiónmi

Špecifický cieľ 3: Zlepšiť získavanie a využívanie externých zdrojov na rozvoj mesta.

Opatrenia:

Vytvoriť odborné kapacity pre získavanie informácií o možnostiach financovania projektových zámerov, vypracovanie a realizáciu projektov, vyhľadávanie partnerov a pod.

Intenzívnejšie presadzovať rozvojové priority mesta na regionálnej úrovni a nadnárodnej úrovni.

Špecifický cieľ 4: Podporiť malé a stredné podnikanie v meste.

Opatrenia:

Podporovať podnikateľské aktivity s vyššou pridanou hodnotou.

Podporovať rozvoj informačných technológií.

Zlepšiť kvalitu a dostupnosť poradensko-informačných služieb.

Sociálna starostlivosť:

Strategický cieľ: Zlepšenie sociálnej situácie obyvateľov mesta.

Špecifický cieľ: Zvýšiť ponuku a zlepšiť kvalitu služieb sociálnej starostlivosti pre občanov mesta.

Opatrenia:

Posilniť sieť opatrovateľských služieb.

Zlepšiť informovanosť občanov o službách sociálnej starostlivosti a podmienkach poskytovania opatrovateľskej služby.

Vytvoriť podmienky bezbariérového pohybu telesne postihnutým osobám v meste, najmä takto prístupníť objekty občianskej vybavenosti.

Vytvoriť podmienky pre starostlivosť o postihnuté deti predškolského veku v materských školách.

Špecifický cieľ 2: Zvýšiť ponuku a zlepšiť kvalitu bývania.

Opatrenia:

Vybudovať na území mesta byty pre občanov v hmotnej núdzi.

Podporiť estetizáciu bytových domov a medziblokových priestorov na sídliskách.
Zefektívniť spoluprácu spoločenstiev bytových domov pre skvalitnenie bývania.

Špecifický cieľ 3: Vytvoriť podmienky pre znižovanie počtu sociálne neprispôsobivých občanov.

Opatrenia:

Podporiť vznik a činnosť partnerstva na odstraňovanie príčin a znižovanie počtu neprispôsobivých občanov.

Podporiť budovanie a aktivity otvorených komunitných centier.

Vyhľadávať podmienky pre zamestnávanie nízkokvalifikovanej pracovnej sily vo verejnom záujme.

Zdravie a zdravotná starostlivosť:

Strategický cieľ: Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľov mesta.

Špecifický cieľ 1: Zvýšiť zdravotné uvedomenie občanov mesta a zlepšiť prevenciu.

Opatrenia:

Zlepšiť osvetovú a propagačnú činnosť.

Podporiť vytváranie podmienok pre zdravý životný štýl občanov mesta

Špecifický cieľ 2: Zlepšiť zdravotnú starostlivosť.

Opatrenia:

Dobudovať potrebnú zdravotnú infraštruktúru.

Skvalitniť zdravotnícke služby.

Bezpečnosť občanov:

Strategický cieľ: Zvýšenie bezpečnosti občanov a návštevníkov mesta.

Špecifický cieľ 1: Zlepšiť podmienky práce mestskej polície

Opatrenia:

Rozšíriť a modernizovať technické zabezpečenie Mestskej polície pre ochranu

majetku a bezpečnosť občanov a návštevníkov mesta.

Posilniť efektivitu a účinnosť výkonu práce Mestskej polície.

Špecifický cieľ 2: Zlepšenie spolupráce občanov mesta s orgánmi polície.

Opatrenia:

Zvýšiť právne vedomie občanov.

Zlepšiť informovanosť a komunikáciu s verejnosťou v tejto oblasti.

Vzdelávanie a školstvo:

Strategický cieľ: Zvýšenie úrovne vzdelávania

Špecifický cieľ 1: Skvalitniť výchovno-vzdelávacie podmienky na školách

Opatrenia:

Zlepšiť využívanie vnútorného potenciálu škôl na ich rozvoj.

Zvýšiť motiváciu a zručnosti manažmentu škôl pre ich rozvoj.

Zvýšiť odborný a osobnostný potenciál pedagogických a výchovných pracovníkov škôl.

Zmodernizovať a zlepšiť vybavenosť škôl.

Špecifický cieľ 2: Zlepšiť technický stav objektov škôl a školských zariadení

Opatrenia:

Zlepšiť údržbu objektov, vrátane zavedenia systému preventívnych opatrení.

Prioritizovať a etapizovať rekonštrukcie škôl v meste pri postupnom znižovaní modernizačného dlhu.

Zvýšiť kvalifikáciu prevádzkových zamestnancov škôl.

Špecifický cieľ 3: Zvýšiť využívanie internetu

Opatrenia:

Zlepšiť osvetu v súvislosti s možnosťami využitia internetu.

Zlepšiť kvalitu vzdelávania širokej verejnosti v tejto oblasti.

Umožniť a podporovať prístup verejnosti k internetu.

Špecifický cieľ 4: Podporiť rozvoj rôznych firiem celoživotného vzdelávania

Opatrenia:

Zvýšiť flexibilitu škôl v súvislosti s požiadavkami trhu práce.

Podporiť vzdelávacie programy pre zníženie podielu disponibilnej pracovnej sily so základným vzdelaním.

Zlepšiť kooperáciu vzdelávacích inštitúcií a zamestnávateľov pre zvyšovanie adaptability pracovnej sily v meste.

Životné prostredie:

Strategický cieľ: Zlepšenie stavu životného prostredia

Špecifický cieľ 1: Znížiť znečistenie vodného toku Laborca pretekajúceho mestom

Opatrenia:

Eliminovať znečistenie toku občanmi mesta hlavne v lokalite Angi mlyn.

Zefektívniť spoluprácu so správcom toku a príslušnými orgánmi štátnej správy v oblasti starostlivosti o tok Laborca a jeho okolie.

Špecifický cieľ 2: Zvýšiť účinnosť manažmentu odpadového hospodárstva

Opatrenia:

Rozšíriť separovanie odpadov na celé územie mesta.

Zvýšiť uvedomelosť, angažovanosť a disciplinovanosť, občanov pri separácii odpadu.

Vytvoriť podmienky pre separovanie a spracovávanie biologického odpadu, ako aj vytváranie lepších podmienok pre recykláciu a zneškodňovanie odpadov dostupnými progresívnymi spôsobmi.

Rekultivovať uzavretú skládku Lastomír a pripraviť plán využitia rekultivovaného územia.

Špecifický cieľ 3: Skvalitniť stav verejnej zelene

Opatrenia:

Obnoviť sídliskovú zeleň.

Skvalitniť odbornú údržbu zelene.

Pripraviť podmienky a revitalizovať mestské parky.

Špecifický cieľ 4: Zvýšiť energetickú efektivitu mesta

Opatrenia:

Pripraviť a realizovať opatrenia pre úspory energie.

Podporovať využívanie obnoviteľných zdrojov energie.

Zvýšiť uvedomenie občanov mesta k opatreniam na úsporu energie v domácnostiach.

Technická infraštruktúra:

Strategický cieľ: Skvalitnenie stavu technickej a dopravnej infraštruktúry

Špecifický cieľ 1: Zlepšiť dostupnosť mesta a stav komunikácií v meste

Opatrenia:

Presadzovať rozvojové záujmy mesta pri budovaní a rekonštrukcií ciest a dopravných zariadení, ktoré nie sú priamo v koncepcii mesta.

Skvalitniť povrchovú úpravu komunikácií a chodníkov na území celého mesta, vrátane podmienok pre bezbariérový pohyb.

Zvýšenie bezpečnosti a plynulosti premávky na území mesta.

Zefektívniť koordináciu rekonštrukčných prác inžinierskych sietí.

Pripraviť územné a technické riešenia parkovania a garážovania v meste.

Špecifický cieľ 2: Skvalitniť hromadnú autobusovú dopravu

Opatrenia:

Ekologizovať dopravu.

Investične pripraviť výstavbu stanice v novej lokalite.

Zosúladiť grafikon MHD.

Špecifický cieľ 3: Zvýšiť kvalitu technickej Infraštruktúry

Opatrenia:

Pripraviť a realizovať káblové rozvody na prenos dát.

Zabezpečiť rekonštrukciu a obnovu rozvodov vody a tepla.

Kultúra:

Strategický cieľ: Zvýšenie významu kultúry ako jedného z atribútov kvality života občanov mesta.

Špecifický cieľ 1: Zvýšiť záujem o kultúru zlepšením ponuky a kvality kultúrnych aktivít v meste

Opatrenia:

Podporiť zvýšenie využitia historického a kultúrneho potenciálu pre rozvoj kultúrnych aktivít v meste.

Zatraktívniť ponuku kvalitných kultúrnych podujatí v meste a programov miestnych záujmových skupín mladých a kultúrnych amatérskych súborov.

Zvýšiť uvedomenie si významu kultúry pre kvalitu života obyvateľov mesta.

Špecifický cieľ 2: Zlepšiť priestorové podmienky pre realizáciu kultúry v meste.

Opatrenia:

Vybudovať viacúčelové kultúrne centrum.

Zlepšiť technický stav existujúcich kultúrnych zariadení.

Zriadiť klubové centrá mladých na sídliskách.

Šport a aktívny oddych:

Strategický cieľ 1: Zlepšiť technický stav existujúcich športovísk a vybudovať nové športové zariadenia v meste.

Opatrenia:

Rekonštruovať existujúce športové zariadenia a ihriská.

Vybudovať nové viacúčelové športové zariadenia na území mesta.

Špecifický cieľ 2: Zriadiť nové a zvýšiť štandard existujúcich oddychových zón.

Opatrenia:

revitalizovať nábrežie rieky Laborca pre vybudovanie oddychovej zóny.

Zlepšiť správu a údržbu existujúcich oddychových zón.

Zdroj: Interné materiály MsÚ Michalovce, 2010

8 ZÁVER

Michalovce sú 15. najväčšie mesto Slovenska s počtom obyvateľov 39 539 (stav k 31.12.2008). Z administratívneho pohľadu tvoria mesto Michalovce tieto územia: Michalovce, Stráňany, Topoľany, Vrbovec a Močarany. Celková rozloha mesta je 5 280,8 ha z toho 20,1 % je rozloha zastavaného územia, 52,4 % poľnohospodárskej pôdy, 10,2 % sú lesy a lesné porasty a 17,3 % je inak využívané územie.

V tejto práci sme charakterizovali fyzickogeografické, humánogeografické a environmentálne pomery mesta a v časti regionálny rozvoj mesta Michalovce sme sa venovali cieľom a prioritám mesta, ako aj dotazníku.

Na území je najvyššia nadmorská výška 159 m. a reliéf mesta je prevažne nížinný. Územím peteká rieka Laborec. Najrozšírenejším pôdnym typom v meste je fluvizem. Z chránených oblastí sa tu nachádza oblasť Biela Hora a chránený strom - dub.

V humánogeografickej časti sme sa dozvedeli, že počet obyvateľov mesta Michalovce stále klesá, čo znázorňuje aj veková pyramída s regresívnym charakterom. Takisto sme zistili, že natalita (pôrodnosť) od roku 2001 do roku 2007 klesala, ale v roku 2008 má stúpajúcu tendenciu. Ďalšie štruktúry obyvateľstva sme rozanalyzovali a začlenili do kapitol a podkapitol na základe vekovej, vzdelanostnej a náboženskej štruktúry a štruktúry podľa ekonomickej aktivity obyvateľstva.

Michalovce boli dlho poľnohospodárskym mestom, no v súčasnosti ho môžeme považovať sa priemyselno – hospodárske mesto.

Po dlhodobom skúmaní a pozorovaní sme zistili, že mesto dostatočne nevyužíva všetky svoje možnosti pre rozvoj. Touto, ale aj inými problematikami sme sa zaoberali vo SWOT analýze mesta, ktorá poskytuje zhrnutie silných stránok (výhod, pozitívnych javov) a slabých stránok (problémov) ako aj príležitostí a ohrození, ktoré môžu nastať v meste. V blízkej budúcnosti je najdôležitejšie zamerať sa na riešenie vysokej nezamestnanosti a to predovšetkým zvýšením využívania už existujúcich možností, vytvorením nových príležitostí pre prílev zahraničného kapitálu, motiváciou investorov v priemyselnom parku, či podporovaním malého a stredného podnikania. Starnutie obyvateľstva spôsobuje odchod mladých ľudí do zahraničia, čo vyplýva z nedostatku pracovných miest a nižšej občianskej vybavenosti. Málo využívaný potenciál mesta z hľadiska cestovného ruchu vyplýva predovšetkým zo slabej propagácie, čo by mohlo zmeniť prilákanie turistov z neďalekej rekreačnej oblasti Zemplínska Šírava. Dôležité je poskytnúť návštevníkom propagačné materiály či vybudovanie informačných tabúl na tejto vodnej nádrži.

Cieľom tejto práce bolo oboznámiť čitateľa o fyzickogeografických podmienkach mesta Michalovce. Poukázať na geologický a geomorfologický vývoj, klimatológiu, hydrológiu, pedogeografickú a biogeografickú charakteristiku mesta a taktiež sa zamerať na ochranu prírody a krajiny. V ďalších kapitolách sme sa čitateľa snažili oboznámiť s vývojom obyvateľstva, hospodárstvom a environmentálnou problematikou v meste. Poukázali sme na nedostatky v meste a ich riešenia. Vlastnými výskumami a riešeniami sme navrhli určité opatrenia pre zlepšenie kvality života v tomto meste.

Písanie tejto práce malo veľký prínos aj pre mňa. Vďaka nej som lepšie spoznal územie mesta Michalovce. Pochopil som, aké náročné je hľadať súvislosti, príčiny javov a odvodzovať z nich závery.

9 ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- BAŇACKÝ, V., 1988.** *Geologická mapa severnej časti Východoslovenskej nížiny.* 1: 50 000. 1. vyd. Bratislava: Geologický ústav Dionýza Štúra, 1988.
- BAŇACKÝ, V., 1988.** *Vysvetlivky ku geologickej mape severnej časti Východoslovenskej nížiny.* 1. vyd. Bratislava: Geologická služba SR, Vydavateľstvo Dionýza Štúra, Bratislava, 1988. 101 s. ISBN 80-85314-70-3.
- BÉREŠ, J., a.i., 1997.** *Archeologické dedičstvo Zemplína (okres Michalovce).* 1. vyd. Michalovce: o. z. Zemplínska spoločnosť, 2004. 608 s. ISBN 80-969191-4-8.
- BOHUŠ, P., 1994.** *Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Michalovce.* 1. vyd. Košice: SAŽP, 1994.
- Hajasová, K. 2000.** *Vybrané názory na pojem región a regionálny rozvoj. Geographical*
- LUKNIŠ, M. a i, 1972.** *Slovensko, Príroda 2.* 1. vyd. Bratislava : Obzor, 1972. 920 s.
- MAZÚR, E. a i. 1980.** *Atlas SSR.* 1. vyd. Bratislava: SAV; SUGK, 1980. 296 s.
- MICHALKO, J.- BERTA, J.-MAGIC, D.- MAGLOCKÝ, Š., 1980.** *Potenciálna prirodzená vegetácia.* 1 : 500 000. In: Atlas SSR. Mazúr. E. red. Bratislava: SAV, SÚG a K, 1980 s 78-79.
- MLÁDEK, J., 1992.** *Základy geografie obyvateľstva.* 1.vyd. Bratislava: Univerzita Komenského, 1992. 224 s.
- MLÁDEK, J., 1989.** *Geografia obyvateľstva a sídiel.* 2. Vyd. Bratislava : Univerzita Komenského, 1989. 223 s. ISBN 80-223-0026-8
- MOLNÁR, J. 2008.** *Komplexná geografická charakteristika mesta Michalovce : bakalárska práca.* Nitra : FPV UKF, 2008. 77 s.
- MŽP SR 2002.** *Atlas krajiny SR,* 1.vyd. Banská Štiavnica: Esprit, 2002. 325 strán, ISBN 80-88833-27-2

VASS, D. a i., 1988. *Regionálne geologické členenie Západných Karpát a sev. výbežkov Panónskej panvy na uzemi ČSSR.* Bratislava : GÚDŠ, 1988. 140 s.

PLESNÍK, P. a.i., 1986. *Malá Slovenská vlastiveda.* 1.vyd. Praha: SPN, 1984. 158 s. ISBN 14-383-84.

SEKELA, V. – JÁGER, M. *Dejiny Michaloviec.* 1.vyd. Košice: TypoPress, 2007. 482s. ISBN 978-80-89089-63-5

TKÁČIK, P., 1962 In: Baňacký, V., 1988. *Vysvetlivky ku geologickej mape severnej časti Východoslovenskej nížiny.* 1. vyd. Bratislava: Geologická služba SR, Vydavateľstvo Dionýza Štúra, Bratislava, 1988. 101 s. ISBN 80-85314-70-3.

VÍZDAL, J., 1971. *Michalovce a okolie.* 1.vyd. Košice : Východoslovenské vydavateľstvo, 1971. 101 s

INTERNÉ MATERIÁLY – MESTSKÝ ÚRAD MICHALOVCE, 2010

INTERNÉ MATERIÁLY – SLOVENSKÁ AKADÉMIA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA, 2006

INTERNÉ MATERIÁLY – ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY, 2010

INTERNÉ MATERIÁLY – MS MILHOSTOV, 2009

INTERNÉ MATERIÁLY - ÚRADU PRÁCE SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY, 2010

MARKETINGOVÁ STRATÉGIA ROZVOJA CESTOVNÉHO RUCHU V MESTE MICHALOVCE, 2006

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MESTA MICHALOVCE, 2005

URBANISTICKÁ ŠTÚDIA MESTA MICHALOVCE, 2007

ÚZEMNÝ PLÁN MESTA MICHALOVCE, 2007

INTERNETOVÉ STRÁNKY:

<http://www.michalovce.sk/files/41f30660933ccc18c54d3daa2f7b1a95.pdf>,

<http://www.michalovce.sk/files/ef73132abffdb4cdaae9804696a99e1b.pdf>

http://naturescience.fpv.unipo.sk/geografia/trendy/regionalny_rozvoj.php

10 ZOZNAM PRÍLOH

Príloha č.1: Širšie územné vzťahy mesta Michalovce

Príloha č.2: Vymedzenie územia mesta Michalovce

Príloha č.3: Základná situácia mesta Michalovce

Príloha č.4: Geologická stavba mesta Michalovce

Príloha č.5: Geomorfologické členenie mesta Michalovce

Príloha č.6: Klimatické oblasti mesta Michalovce

Príloha č.7: Pôdne typy mesta Michalovce

Príloha č.8: Pôdne druhy mesta Michalovce

Príloha č.9: Chránené územia mesta Michalovce

Príloha č.10: Potenciálna vegetácia mesta Michalovce

Príloha č.11: – Priestorovo – funkčná analýza mesta Michalovce podľa
prevládajúcich aktivít

Príloha č.12: Dotazník